

«ҚазТрансОйл» АҚ

Жеке қаржылық есептілік

*2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін,
тәуелсіз аудитордың есебімен*

EY

**Building a better
working world**

МАЗМҰНЫ

Тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебі

Жеке қаржылық есептілік

Қаржылық жағдай туралы жеке есеп	1-2
Жиынтық кіріс туралы жеке есеп	3
Ақша қаражатының қозғалысы туралы жеке есеп	4-5
Капиталдағы өзгерістер туралы жеке есеп	6
Жеке қаржылық есептілікке ескертпелер	7-62

Тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебі

«ҚазТрансОйл» АҚ-ның Акционерлері және Директорлар кеңесіне

Пікір

Біз «ҚазТрансОйл» АҚ-ның (бұдан әрі «Ұйым») жекелеген қаржылық есептілігіне аудит жүргіздік, әрі оған 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық жағдай туралы жекелеген есеп, жиынтық кіріс туралы жекелеген есеп, көрсетілген күнге аяқталған жыл үшін меншікті капиталдағы өзгерістер туралы жекелеген есеп және ақша қаражатының қозғалысы туралы жекелеген есеп, сондай-ақ есеп саясатының негізгі ережелеріне қысқаша шолуды қоса алғанда, қаржылық есептілікке жасалған ескертпелер жатады.

Біздің пікірімізше, қоса беріліп отырған жеке қаржылық есептілік барлық елеулі аспектілерде 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Ұйымның қаржылық жағдайын, сондай-ақ көрсетілген күнге аяқталған жыл ішіндегі ақша қаражатының қозғалысы мен қаржылық нәтижелерін Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына (ХҚЕС) сәйкес дұрыс бейнелейді.

Пікірді білдіру негізі

Біз аудитті Халықаралық аудит стандарттарына (ХАС) сәйкес жүргіздік. Осы стандарттарға сәйкес біздің міндеттеріміз одан әрі біздің есебіміздің «Аудитордың жекелеген қаржылық есептіліктің аудиті үшін жауапкершілігі» бөлігінде сипатталған. Біз Бухгалтерлерге арналған халықаралық этика стандарттары жөніндегі кеңес (БХЭСК) қабылдаған Кәсіпқой бухгалтерлер этикасының халықаралық кодексіне (БХЭСК Кодексі) (халықаралық тәуелсіздік стандарттарын қоса алғанда) және біздің қаржылық есептіліктің аудитіне Қазақстан Республикасында қолданылатын этикалық талаптарға сәйкес Ұйымға қатысты біз тәуелсізбіз және біз осы талаптар мен БХЭСК Кодексіне сәйкес басқа да этикалық міндеттерді орындадық. Біз алынған аудиторлық дәлелдер өз пікірімізді білдіру үшін негіздеме ретінде болуы үшін жеткілікті әрі лайықты болып табылады деп пайымдаймыз.

Аудиттің шешуші мәселелері

Аудиттің шешуші мәселелері – біздің кәсіптік пайымдауымызға сай ағымдағы кезең үшін жекелеген қаржылық есептіліктің аудиті үшін барынша маңызды болып табылған мәселелер. Бұл мәселелер жекелеген қаржылық есептілік аудитіміздің контекстінде және осы есептілік туралы пікірімізді қалыптастыру кезінде қарастырылған және біз бұл мәселелер жөнінде бөлек пікірімізді білдірмейміз. Төменде көрсетілген мәселеге қатысты тиісті мәселенің аудитіміздің барысында қалай қарастырылғанының сипаты осы контекстінде келтіріледі.

Біз есебіміздің «Аудитордың жекелеген қаржылық есептіліктің аудиті үшін жауапкершілігі» бөлімінде сипатталған міндеттерді, оның ішінде осы мәселеге де қатысты міндеттерді орындадық. Тиісінше, аудитімізге жекелеген қаржылық есептіліктің елеулі бұрмалану тәуекелдерін бағалауымызға жауап ретінде әзірленген рәсімдерді орындау жатады. Аудиторлық процедураларымыздың, соның ішінде төменде көрсетілген мәселені қарастыру барысында орындалған процедуралардың нәтижелері қоса беріліп отырған жекелеген қаржылық есептілік туралы аудиторлық пікірімізді білдірудің негізі болады.

Аудиттің шешуші мәселесі

Негізгі құралдардың әділ құны

2022 жылы Ұйым өзінің негізгі құралдарының әділ құнын бағалады. 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша негізгі құралдар Ұйым активтерінің елеулі бөлігін құрайды.

Негізгі құралдардың әділ құнын бағалау кезінде пайдаланылған жорамалдар субъективтілігінің жоғары деңгейіне орай, біз бұл мәселе аудитіміз үшін барынша маңызды болып табылады деп есептейміз. Ұйым өз бағалауы процесінде тәуелсіз сыртқы бағалаушыларды пайдаланады.

Ұйым активтерінің әділ құны мұнайды тасымалдау бойынша мамандандырылған активтер үшін экономикалық құнсыздану тестісі және мамандандырылмаған активтер үшін нарықтық тәсіл шеңберінде шығынды және кірісті тәсілдерді пайдалана отырып бағаланды.

Әділ құнды есептеу кезінде пайдаланылатын елеулі жорамалдарға тасымалдаудың келешек көлемдері, тарифтер, дисконттау мөлшерлемесі мен өсімнің ұзақ мерзімді қарқыны кірді.

Негізгі құралдар туралы ақпарат жекелеген қаржылық есептіліктің 5-ескертпесінде ашылып көрсетілді; есеп саясатының, негізгі пайымдаулар мен бағалау мәндерінің сипаттамасы жекелеген қаржылық есептіліктің 3 және 4-ескертпелерінде ашылып көрсетілді.

Тиісті шешуші мәселе ретінде аудитіміздің барысында қарастырылды

Біз Ұйымның бағалау процесін қарастырдық, сыртқы бағалаушылардың тәуелсіздігі мен тәжірибесін бағаладық.

Кірісті және шығынды тәсілдермен қайта бағаланған активтер үшін, сондай-ақ экономикалық құнсыздану қолданылған активтер үшін біз тәуелсіз сыртқы бағалаушылар пайдаланылған бастапқы деректерді Ұйымның бизнес-жоспарларымен салыстырдық. Біз қолданылған болжамдарды бағалап, оларды тарихи деректермен салыстырдық. Біз Ұйым қолданған бағалау әдісін талдау үшін бағалау жөніндегі ішкі мамандарды тарттық.

Біз есептеулерде пайдаланылған дисконттау мөлшерлемесін және өсімнің ұзақ мерзімді қарқындарын қолжетімді сыртқы ақпаратпен салыстырдық.

Индексацияны пайдалана отырып қайта бағаланған активтер үшін біз индекстердің есептеулерін бағаладық және әділ құнды есептеу кезінде пайдаланылған индекстерді қолжетімді сыртқы ақпаратпен салыстырдық.

Тікелей шығындар арқылы қайта бағаланған активтер үшін біз негізгі бастапқы деректерді (активтердің техникалық сипаттамаларын (ұзындығын, енін, көлемін және т.с.с.), материалдардың құнын, құрылыс жұмыстарының құнын, еңбек шығындарының коэффициенттерін) Ұйымның ішкі техникалық құжаттамасымен салыстырдық.

Нарықтық тәсілмен қайта бағаланған активтер үшін біз бастапқы деректерді дәл сондай позициялар бойынша қолдағы нарықтық деректермен салыстырдық.

Біз әділ құн есептеулерінің математикалық дәлдігін тексердік.

Біз қаржылық есептілікте негізгі құралдарды қайта бағалау жөніндегі ашып көрсетулерді сараладық.

Ұйымның 2022 жылғы Жылдық есебіне қосылған басқа да ақпарат

Басқа да ақпаратқа Ұйымның 2022 жылғы Жылдық есебінде қамтылған ақпарат жатады, бірақ жекелеген қаржылық есептілік пен сол туралы біздің аудиторлық есебіміз жатпайды. Басқа да ақпарат үшін жауапкершілікті басшылық көтереді. 2022 жылдық есеп бізге осы аудиторлық есеп берілген күннен кейін беріледі деп күтілуде.

Жекелеген қаржылық есептілік туралы пікіріміз басқа ақпаратқа таралмайды және біз бұл ақпаратқа қатысты қандай да бір нысанда сенімділікті білдіретін тұжырымды ұсынбаймыз.

Жекелеген қаржылық есептілікке аудитті жүргізуімізге орай біздің міндетіміз бізге қол жетімді болған кезде жоғарыда көрсетілген басқа ақпаратпен танысу және бұл ретте басқа да ақпарат пен жекелеген қаржылық есептіліктің немесе аудит барысында ие болған біліміміз арасында елеулі сәйкессіздіктердің болуы және басқа да ақпарат өзге елеулі бұрмалануларды қамтымайтындығы мәселесін қарастыру болып табылады.

Басшылықтың және аудит жөніндегі комитетінің жекелеген қаржылық есептілік үшін жауапкершілігі

Басшылық жекелеген қаржылық есептіліктің ХҚЕС-ке сәйкес жасалуы және шынайы ұсынылуы үшін әрі басшылық шынайы емес әрекеттердің немесе қатенің салдарынан маңызды бұрмалануы жоқ жекелеген қаржылық есептілікті дайындау үшін қажет деп санайтын ішкі бақылау жүйесі үшін жауапкершілік көтереді.

Жекелеген қаржылық есептілікті дайындау кезінде басшылық Ұйымның өз қызметін үздіксіз жалғастыра алу қабілетін бағалау үшін, тиісті жағдайларда қызметтің үздіксіздігіне қатысты мәліметтердің ашылып көрсетілуі үшін және басшылық Ұйымды таратқысы келген, оның қызметін тоқтатқысы келген жағдайларды немесе оның мұндай әрекеттерге іс жүзіндегі баламасы болмай қалған жағдайларды қоспағанда, есептіліктің қызметтің үздіксіздігі туралы жорамалдың негізінде жасалуы үшін жауапкершілік көтереді.

Аудит жөніндегі комитеті Ұйымның жекелеген қаржылық есептілігінің дайындалу процесін қадағалау үшін жауапкершілік көтереді.

Аудитордың жекелеген қаржылық есептіліктің аудиті үшін жауапкершілігі

Біздің мақсатымыз жекелеген қаржылық есептілік бүтіндей адал емес әрекеттердің немесе қателердің салдарынан және біздің пікірімізді қамтитын аудиторлық есепті шығаруда елеулі бұрмалануларды қамтымайды деген ақылға қонымды сенімдікке қол жеткізу болып табылады. Ақылға қонымды сенімділік сенімділіктің жоғары дәрежесін білдіреді, бірақ Халықаралық аудит стандарттарына сәйкес жүргізілген аудит елеулі бұрмалану бола қалғанда оны әрдайым анықтайтындығының кепілдігі болып табылады. Бұрмаланулар адал емес әрекеттердің немесе қателердің нәтижесі болуы мүмкін және егер олар жеке-жеке немесе жиынтығында осы жекелеген қаржылық есептіліктің негізінде қолданылатын пайдаланушылардың экономикалық шешімдеріне әсер етуі мүмкін деп негізделген күйде пайымдауға болса, елеулі болып есептеледі.

Халықаралық аудит стандарттарына сәйкес жүргізілетін аудиттің шеңберінде біз кәсіпқой пайымдауды қолданып, бүкіл аудиттің бойына кәсіптік скептицизмді сақтап қаламыз. Сонымен бірге, біз келесіні орындаймыз:

- ▶ адал емес әрекеттердің немесе қателердің салдарынан болған жекелеген қаржылық есептіліктің елеулі бұрмалану тәуекелдерін анықтап, бағалаймыз; осы тәуекелдерге жауап ретінде аудиторлық процедураларды жасаймыз; өз пікірімізді білдіру үшін негіздеме ретінде болуы үшін жеткілікті әрі лайықты болып табылатын аудиторлық дәлелдерді аламыз. Қателердің нәтижесінде елеулі бұрмаланудың анықталмауы тәуекеліне қарағанда, жоғарыдағы адал емес әрекеттердің нәтижесінде елеулі бұрмаланудың анықталмай қалу тәуекелі, өйткені адал емес әрекеттерге сөз байласу, алдау, қасақана жіберіп қою, ақпараттың дұрыс ұсынылмауы немесе ішкі бақылау жүйесін айнала жасалған амалдар кіруі мүмкін;
- ▶ Ұйымның ішкі бақылау жүйесінің тиімділігі туралы пікірді білдіру мақсатында емес, жағдайларға сәйкес келетін аудиторлық процедураларды әзірлеу мақсатында, аудит үшін маңызы бар ішкі бақылау жүйесін түсінеміз;
- ▶ қолданылатын есеп саясатының лайықты сипатын және басшылық айқындаған бухгалтерлік бағалау және тиісті ақпараттың ашылып көрсетілу негізділігін бағалаймыз;
- ▶ басшылықтың қызметтің үздіксіздігі туралы жорамалды қолдану заңдылығы туралы тұжырым жасаймыз және түскен аудиторлық дәлелдердің негізінде Ұйымның өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетінде айтарлықтай күмән туғыза алатын оқиғаларға немесе талаптарға орай елеулі белгісіздіктің бар екендігі туралы тұжырым жасаймыз. Егер де біз елеулі белгісіздіктің болуы туралы тұжырымға келетін болсақ, біз өзіміздің аудиторлық есебімізде жекелеген қаржылық есептілікте ақпараттың тиісінше ашылып көрсетілуіне назар аудартуымыз керек немесе егер ақпараттың осылайша ашылып көрсетілуі лайықты болып табылмаса, пікірімізді түрлендіру керек. Біздің тұжырымдар аудиторлық есебіміз жасалған күнге дейін түскен аудиторлық дәлелдерге негізделген. Дегенмен келешек оқиғалар немесе талаптар Ұйымның өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетінен айырылып қалуына әкеп соқтыра алады;
- ▶ жекелеген қаржылық есептіліктің бүтіндей ұсынылуын, оның құрылымы мен мазмұнын бағалаймыз, оған қоса ақпаратты ашып көрсету, сондай-ақ жекелеген қаржылық есептіліктің оның негізінде болған операциялар мен оқиғаларды олардың шынайы ұсынылуын қамтамасыз ететіндей етіп ұсынылатындығын бағалаймыз.

Біз аудит жөніндегі комитетінің назарына, өзгесінен басқа, аудиттің жоспарланған көлемі мен мерзімдері туралы, сондай-ақ аудит нәтижелері бойынша елеулі ескертулер туралы, оның ішінде егер біз аудит процесінде ондайларды анықтасақ, ішкі бақылау жүйесінің едәуір кемшіліктері туралы ақпаратты жеткізе отырып, онымен ақпараттық өзара әрекеттесуді жүзеге асырамыз.

Сондай-ақ біз ішкі аудит жөніндегі комитетіне тәуелсіздікке қатысты барлық тиісті этикалық талаптарды сақтағандығымыз туралы мәлімдеме жасадық және бұл тұлғаларды барлық өзара қарым-қатынастар мен аудитордың тәуелсіздігіне әсер етеді деп негізделген түрде есептеуге болатын басқа да мәселелер туралы, ал қажетті жағдайларда - қауіп-қатерлерді немесе қабылданған сақтық шараларын жою үшін қабылданған іс-шаралартуралы хабардар еттік.

Біз ішкі аудит жөніндегі комитетінің назарына жеткізген мәселелерден біз ағымдағы кезең үшін жекелеген қаржылық есептіліктің аудиті үшін барынша маңызды болған және тиісінше, аудиттің шешуші мәселелері болып табылатын мәселелерді айқындаймыз. Біз бұл мәселелерді аудиторлық есебімізде сипаттаймыз, тек бұл мәселелер туралы ақпаратты жария ету заңмен немесе нормативтік актімен тыйым салынған жағдайдан немесе қандай да бір мәселе туралы ақпарат біздің есебімізде хабарланбауы тиіс екендігі туралы тұжырымға келген сирек жағдайлардан басқа, өйткені мұндай ақпаратты хабарлаудың теріс салдары оның хабарлануынан қоғамдық маңызы бар пайдадан асады деп жорамал жасауға болады.

Тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебінің шығуына себепкер болған аудитті жүргізуге жауапты жетекші - Адиль Сыздықов.

„Эрнст энд Янг“ ЖШС

Адиль Сыздықов Аудитор

Аудитордың 2013 жылғы 23 желтоқсандағы
№ 0000172 біліктілік куәлігі

050060, Алматы қ., Қазақстан
Әл-Фараби даңғылы, 77/7,

2023 жылғы 6 наурыз

Рустамжан Саттаров
«Эрнст энд Янг» ЖШС-тің
Бас директоры

Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігі
2005 жылғы 15 шілдеде берген сериясы
МФЮ-2 № 0000003 болатын Қазақстан
Республикасында аудиторлық қызметпен
айналысуға арналған мемлекеттік лицензия

ҚАРЖЫЛЫҚ ЖАҒДАЙ ТУРАЛЫ ЖЕКЕ ЕСЕП

<i>Мың теңгемен</i>	Ескертпе	2022 жылғы 31 желтоқсанға	2021 жылғы 31 желтоқсанға
Активтер			
Ұзақ мерзімді активтер			
Негізгі құралдар	5	819.577.150	681.122.195
Пайдалану құқығы түріндегі активтер	6	905.618	1.111.472
Материалдық емес активтер	7	1.147.720	1.227.448
Еншілес ұйымдарға инвестициялар	8	82.171.788	79.914.012
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға инвестициялар	9	12.504.945	12.504.945
Негізгі құралдар үшін жеткізушілерге берілген алғытөлемдер	10	73.601	6.366.865
Банк салымдары	16	945.452	1.424.328
Өзге де ұзақ мерзімді активтер	12	883.284	913.384
		918.209.558	784.584.649
Қысқа мерзімді активтер			
Қорлар	11	7.216.578	6.755.533
Сауда және өзге де дебиторлық берешек	12	5.278.831	4.201.037
Жеткізушілерге берілген алғытөлемдер	13	162.887	344.299
Табыс салығы бойынша алдын ала төлем		1.661.338	1.701.325
Өтелуге жататын ҚҚС және өзге де салықтар бойынша алдын ала төлем	14	64.688	1.676.788
Өзге де қысқа мерзімді активтер	15	6.558.435	6.602.850
Банк салымдары	16	-	8.665.145
Ақша қаражаттары және олардың баламалары	17	72.637.270	33.605.655
		93.580.027	63.552.632
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтер	18	22.729	602.408
		93.602.756	64.155.040
Активтер жиыны		1.011.812.314	848.739.689

Есеп саясаты және 7-62 беттердегі ескертпелер осы жеке қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЖАҒДАЙ ТУРАЛЫ ЖЕКЕ ЕСЕП (жалғасы)

<i>Мың теңгемен</i>	Ескертпе	2022 жылғы 31 желтоқсанға	2021 жылғы 31 желтоқсанға
Меншікті капитал және міндеттемелер			
Меншікті капитал			
Жарғылық капитал	19	61.937.567	61.937.567
Акционерлерден қайта сатып алынған меншікті акциялар	19	(9.549)	(9.549)
Активтерді қайта бағалау бойынша резерв	19	354.930.137	244.149.477
Капиталдың өзге де резервтері	19	(185.584)	(4.307.809)
Үлестірілмеген пайда		357.093.401	346.371.687
Меншікті капитал жиыны		773.765.972	648.141.373
Ұзақ мерзімді міндеттемелер			
Қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелер	20	18.082.503	21.423.341
Кейінге қалдырылған салық міндеттемелер	34	107.055.139	81.124.746
Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелерге резерв	25	40.664.979	34.547.151
Жалдау бойынша міндеттемелер	22	190.245	267.714
Сатып алушылармен шарттар бойынша міндеттемелер		29.452	31.516
		166.022.318	137.394.468
Қысқа мерзімді міндеттемелер			
Қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелердің ағымдағы бөлімі	20	1.042.632	719.470
Сауда және өзге де кредиторлық берешек	21	17.823.372	16.459.803
Жалдау бойынша міндеттемелер	22	938.352	1.393.200
Сатып алушылармен шарттар бойынша міндеттемелер	23	22.523.294	18.816.589
Төлемге өзге де салықтар	24	2.429.937	1.181.299
Өзге де қысқа мерзімді міндеттемелер	26	27.266.437	24.633.487
		72.024.024	63.203.848
Міндеттемелер жиыны		238.046.342	200.598.316
Меншікті капитал мен міндеттемелер жиыны		1.011.812.314	848.739.689
Бір жай акцияның теңгерімдік құны (теңгемен)	19	2.009	1.682

2023 жылғы 6 наурызда қол қойылды және шығаруға рұқсат етілді.

Бас директордың (Басқарма төрағасының) м.а.

Бас бухгалтер

А.С. Ахмедина
А.С. Ахмедина

ЖИЫНТЫҚ КІРІС ТУРАЛЫ ЖЕКЕ ЕСЕП

Мың теңгемен	Ескертпе	31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін	
		2022 жылғы	2021 жылғы
Түсім	27	212.136.196	214.832.985
Өткізімнің өзіндік құны	28	(179.084.114)	(148.937.822)
Жалпы пайда		33.052.082	65.895.163
Жалпы және әкімшілік шығыстар	29	(11.860.002)	(10.988.469)
Өзге де операциялық кірістер	30	1.636.182	2.015.315
Өзге де операциялық шығыстар	31	(807.184)	(581.366)
Негізгі құралдардың құнсыздануы, нетто	5	(12.621.560)	(336.434)
Еншілес ұйымға салынған инвестициялардың құнсыздануы	8	(3.842.224)	(4.540.709)
Операциялық пайда		5.557.294	51.463.500
Бағамдық айырмадан болған кіріс, нетто		2.494.528	240.116
Дивидендік кірістер	9	7.636.855	1.800.000
Қаржылық кірістер	32	3.632.919	2.554.600
Қаржылық шығындар	33	(4.776.859)	(4.116.014)
Салық салғанға дейінгі пайда		14.544.737	51.942.202
Табыс салығы бойынша шығыстар	34	(6.175.462)	(13.429.793)
Есепті жылдағы таза пайда		8.369.275	38.512.409
Акцияға базалық және таратылған пайда (теңгемен)	19	22	100
Өзге де жиынтық кіріс			
<i>Кейінгі кезеңдерде пайда немесе залал құрамына қайта жіктеуге жатпайтын өзге де жиынтық кіріс</i>			
Негізгі құралдардың қайта бағалануы және құнсыздануы, нетто	5	147.106.004	101.153.661
Табыс салығының әсері	34	(29.421.200)	(20.230.732)
		117.684.804	80.922.929
Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелер резервін қалпына келтіру	25	6.810.783	185.471
Табыс салығының әсері	34	(1.362.157)	(37.094)
		5.448.626	148.377
Қызметкерлерге сыйақылар бойынша актуарлық кірістер	20	4.238.724	1.737.723
Табыс салығының әсері	34	(116.499)	(47.760)
		4.122.225	1.689.963
Кейінгі кезеңдерде пайда немесе залал құрамына қайта жіктеуге жатпайтын өзге де жиынтық кіріс		127.255.655	82.761.269
Салықтарды шегергендегі өзге де жиынтық кіріс жиыны		127.255.655	82.761.269
Есепті жылға салықтарды шегергендегі жиынтық кіріс жиыны		135.624.930	121.273.678

2023 жылғы 6 наурызда қол қойылды және шығаруға рұқсат етілді.

Бас директордың (Басқарма төрағасының) м.а.

Б.С. Сағиев

Бас бухгалтер

А.С. Ахмедина

АҚША ҚАРАЖАТЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ ТУРАЛЫ ЖЕКЕ ЕСЕП

Мың теңгемен	Ескертпе	31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін	
		2022 жылғы	2021 жылғы
Операциялық қызметтен түскен ақша ағындары			
Салық салынғанға дейінгі пайда		14.544.737	51.942.202
Салық салынғанға дейінгі таза ақша ағындарымен салыстыруға арналған түзетулер			
Тозу және амортизация	28, 29	46.730.075	46.239.689
Негізгі құралдардың құнсыздануы, нетто	5	12.621.560	336.434
Дивидендтік кірістер	9	(7.636.855)	(1.800.000)
Қаржы шығындар	33	4.776.859	4.116.014
Еншілес ұйымдағы инвестициялардың құнсыздануы	8	3.842.224	4.540.709
Қаржы кірістер	32	(3.632.919)	(2.554.600)
Бағамдық айырмадан болған кірістер, нетто		(2.494.528)	(240.116)
Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелер резервіне бағалауды қалпына келтіру және қайта қарау, нетто	30	(853.813)	(1.528.063)
Еңбек қызметі аяқталуына байланысты қызметкерлерге сыйақылар, ағымдағы кезеңдегі қызметтер құны	28, 29	716.251	973.861
Қорлардың құнын өткізудің таза құнына дейін есептен шығару	31	394.769	–
Негізгі құралдардың шығуынан болған залал, нетто	31	194.841	267.473
Күтілетін несиелік шығындар бойынша резервті (қалпына келтіру)/есептеу, нетто	29	(139.147)	17.207
Өтеуге жататын ҚҚС-ты есептен шығару бойынша шығыстар	29	131.312	73.188
Қорларды кіріске алудан кірістер	30	(17.149)	(65.752)
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтерді сатудан түскен кірістер, нетто	30	(10.824)	(46.677)
Өзге де		94.477	30.549
Айналым капиталының өзгерісіне дейінгі операциялық қызметтен түскен ақша ағындары		69.261.870	102.302.118
Операциялық активтердегі (ұлғаю)/азаяу			
Қорлар		130.078	574.579
Сауда және өзге де дебиторлық берешек		(702.741)	(1.213.180)
Жеткізушілерге берілген алғытөлемдер		181.412	343.292
Өтеуге жататын ҚҚС және өзге де салықтар бойынша алғытөлемдер		(131.310)	468.632
Өзге де қысқа мерзімді активтер		18.630	2.296.803
Операциялық міндеттемелердегі ұлғаю/(азаяу)			
Сауда және өзге де кредиторлық берешек		3.035.170	(695.876)
Сатып алушылармен шарттар бойынша міндеттемелер		3.706.705	(1.693.886)
Төлемге өзге де салықтар		2.860.736	(28.718)
Өзге де қысқа және ұзақ мерзімді міндеттемелер және қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелер		1.874.285	(1.597.893)
Операциялық қызметтен түскен ақша ағындары		80.234.835	100.755.871
Төленген табыс салығы		(10.616.908)	(15.835.416)
Алынған пайыздар		2.765.523	1.931.523
Операциялық қызметтен түскен таза ақша ағындары		72.383.450	86.851.978

Есеп саясаты және 7-62 беттердегі ескертпелер осы жеке қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады.

АҚША ҚАРАЖАТЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ ТУРАЛЫ ЖЕКЕ ЕСЕП (жалғасы)

Мың теңгемен	Ескертпе	31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін	
		2022 жылғы	2021 жылғы
Инвестициялық қызметтегі ақша ағындары			
Негізгі құралдарды және материалдық емес активтерді сатып алу		(33.139.720)	(48.111.603)
Банк салымдарын алу, нетто		9.212.398	21.387.629
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарынан түскен дивидендтер	9	7.636.855	1.800.000
Еншілес ұйымының жарғылық капиталына салым	8	(6.100.000)	(14.600.000)
Негізгі құралдарды және сатуға арналған ұзақ мерзімді активтерді сатудан түскен түсімдер		69.632	412.510
Облигацияларды қайта сатып алудан түскен түсімдер	15	42.452	182.430
Инвестициялық қызметте пайдаланылған таза ақша ағындары		(22.278.383)	(38.929.034)
Қаржылық қызметтегі ақша ағындары			
Төленген дивидендтер	19	(10.000.331)	(50.770.909)
Жалдау міндеттемелері бойынша төлемдер	22	(2.044.847)	(2.031.517)
Қаржы қызметінде пайдаланылған таза ақша ағындары		(12.045.178)	(52.802.426)
Ақша қаражаттарындағы және олардың баламаларындағы таза өзгерістер		38.059.889	(4.879.482)
Таза бағамдық айырма		973.589	189.080
Күтілетін несиелік шығындар бойынша резервтің өзгерістері	17	(1.863)	(1.112)
Жылдың басына ақша қаражаттары және олардың баламалары		33.605.655	38.297.169
Жылдың аяғына ақша қаражаттары және олардың баламалары	17	72.637.270	33.605.655

2023 жылғы 6 наурызда қол қойылды және шығаруға рұқсат етілді.

Бас директордың (Басқарма төрағасының) м.а.

Бас бухгалтер

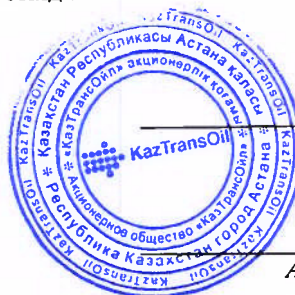
А.С. Ахмедина
А.С. Ахмедина

МЕНШІКТІ КАПИТАЛДАҒЫ ӨЗГЕРІСТЕР ТУРАЛЫ ЖЕКЕ ЕСЕП

Мың теңгемен	Жарғылық капитал	Акционерлерден қайта сатып алынған меншікті акциялар	Активтерді қайта бағалау бойынша резерв	Капиталдың өзге де резервтері	Үлестірілмеген пайда	Жиыны
2020 жылғы 31 желтоқсанға	61.937.567	(9.549)	175.588.847	(5.997.772)	346.119.511	577.638.604
Есепті жылдағы таза пайда	-	-	-	-	38.512.409	38.512.409
Өзге де жиынтық кіріс	-	-	81.071.306	1.689.963	-	82.761.269
Жылдағы жиынтық кіріс жиыны	-	-	81.071.306	1.689.963	38.512.409	121.273.678
Қайта бағаланған негізгі құралдардың амортизациясы	-	-	(12.510.676)	-	12.510.676	-
Дивидендтер (19-ескертілме)	-	-	-	-	(50.770.909)	(50.770.909)
2021 жылғы 31 желтоқсанға	61.937.567	(9.549)	244.149.477	(4.307.809)	346.371.687	648.141.373
Есепті жылдағы таза пайда	-	-	-	-	8.369.275	8.369.275
Өзге де жиынтық кіріс	-	-	123.133.430	4.122.225	-	127.255.655
Жылдағы жиынтық кіріс жиыны	-	-	123.133.430	4.122.225	8.369.275	135.624.930
Қайта бағаланған негізгі құралдардың амортизациясы	-	-	(12.352.770)	-	12.352.770	-
Дивидендтер (19-ескертілме)	-	-	-	-	(10.000.331)	(10.000.331)
2022 жылғы 31 желтоқсанға	61.937.567	(9.549)	354.930.137	(185.584)	357.093.401	773.765.972

2023 жылғы 6 наурызда қол қойылды және шығаруға рұқсат етілді.

Бас директордың (Басқарма төрағасының) м.а.

Э.Б. Сағиев

Бас бухгалтер

А.С. Ахмедина

Есеп саясаты және 7-62 беттердегі ескертпелер осы жеке қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін

1. ЖАЛПЫ АҚПАРАТ

«Мұнай және Газ Көлігі» ұлттық компаниясы» ЖАҚ (бұдан әрі – «МГК») Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2001 жылғы 2 мамырдағы қаулысына сәйкес құрылды. Осы қаулының негізінде Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің Мемлекеттік мүлік және жекешелендіру комитеті «ҚазТрансОйл» ҰМТК» ЖАҚ акцияларына меншік құқығын МГК-ға берді, осының нәтижесінде «ҚазТрансОйл» ҰМТК» ЖАҚ «ҚазТрансОйл» ЖАҚ болып қайта тіркелді және қайта аталды.

Бірігу арқылы қайта құрылған «Қазақойл» ұлттық мұнай-газ компаниясы және Мұнай және газ тасымалдау ұлттық компаниясы» жабық акционерлік қоғамдары негізінде Қазақстан Республикасы Президентінің 2002 жылғы 20 ақпандағы Жарлығымен «ҚазМұнайГаз» ұлттық компаниясы» жабық акционерлік қоғамы құрылды, ол «ҚазТрансОйл» ЖАҚ-тың жалғыз акционері болды.

2004 жылғы 31 мамырда Қазақстан заңнамасының талаптарына сай «ҚазТрансОйл» ЖАҚ «ҚазТрансОйл» АҚ (бұдан әрі – «Компания») болып қайта тіркелді.

2022 жылдың 31 желтоқсанына Компания акцияларының 10%-ы «Халықтық IPO» бағдарламасы аясында сатып алған миноритарлық акционерлерге тиесілі. «ҚазМұнайГаз» ұлттық компаниясы» АҚ (бұдан әрі – «ҚМГ» немесе «Бас компания») Компанияның ірі акционері болып табылады. 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ҚМГ акцияларының 87,42%-ы "Самұрық – Қазына "ұлттық әл-ауқат қоры" АҚ (бұдан әрі – «Самұрық-Қазына»), акцияларының 9,58% - ы "Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі" республикалық мемлекеттік мекемесіне тиесіліз және акцияларының 3% - ы Астана қор биржасында (AIX) және Қазақстан қор биржасында еркін айналымда биржада (KASE) (бұдан әрі – ҚББ). Қазақстан Республикасының Үкіметі Самұрық-Қазынаның жалғыз акционері болып табылады.

2022 және 2021 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның келесі ұйымдарда қатысу үлесі болды:

	Тіркелген жері	Негізгі қызметі	Қатысу үлесі	
			2022 жылғы 31 желтоқсан	2021 жылғы 31 желтоқсан
«МұнайТас» ЖШС (бұдан әрі – «МұнайТас»)	Қазақстан	Мұнай тасымалдау	51%	51%
«Қазақстан – Қытай Құбыры» ЖШС (бұдан әрі – «ҚҚҚ»)	Қазақстан	Мұнай тасымалдау	50%	50%
«Батуми Мұнай Терминалы» ЖШҚ (бұдан әрі – «БМТ»)*	Грузия	Мұнайды және мұнай өнімдерін экспедициялау, ауыстырып құю және сақтау, теңіз кемежайын пайдалану	100%	100%
«Petrotrans Limited» (бұдан әрі – «RTL»)	Біріккен Араб Әмірліктері	Мұнайды және мұнай өнімдерін экспедициялау	100%	100%
«Магистральдық Суағызғысы» ЖШС (бұдан әрі – «Магистралдық Суағызғысы»)	Қазақстан	Су тасымалдау	100%	100%

* БМТ «Батуми Теңіз Кемежайы» ЖШҚ-ның (бұдан әрі – «БТК») 100% үлесін басқаруға айрықша құқыққа ие.

Компанияның бас кеңсесі Қазақстан Республикасы, Астана қаласы, Тұран даңғылы, 20 мекенжайы бойынша орналасқан.

Компанияның Қазақстан Республикасының Маңғыстау, Атырау, Батыс Қазақстан, Ақтөбе, Қарағанды, Павлодар, Түркістан, Солтүстік Қазақстан облыстары мен Шымкент қаласында орналасқан өндірістік нысандары, Алматы қаласында (Зерттеулер және әзірлемелер Орталығы) және Нұр-Сұлтан қаласында (Мұнайды тасымалдауды басқару Орталығы) орналасқан филиалдары және Ресей Федерациясында (Мәскеу, Омбы және Самара) өкілдік кеңселері бар.

Компания Қазақстан Республикасының магистралды мұнай құбыры бойынша ұлттық операторы болып табылады. Компанияның ұзындығы 5.373 км магистралды мұнай құбырлары бар.

Компания магистралды мұнай құбырлары бойынша мұнай тасымалдау, қазақстандық мұнайды басқа мемлекеттердің құбырлары бойынша көлік экспедициясы қызметтерін, өзге ұйымдардың, соның ішінде Компанияның бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарының магистралды мұнай құбырларын пайдалану және техникалық қызмет көрсету жөніндегі қызметтерді көрсетеді. Компанияның МұнайТас және ҚҚҚ бірлескен бақылаудағы кәсіпорындары негізінде Қазақстан мұнайын, сондай – ақ ресей мұнайын Қытайға транзитпен тасымалдау үшін пайдаланылатын Кеңкияқ – Атырау, Кеңкияқ – Құмкөл және Атасу – Алашаңқай құбырларына иелік етеді.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

1. ЖАЛПЫ АҚПАРАТ (жалғасы)

Компания табиғи монополист болып табылады және тиісінше Қазақстан Республикасының Ұлттық экономика министрлігінің Табиғи монополияларды реттеу, бәсекелестікті және тұтынушылардың құқықтарын қорғау комитетінің (бұдан әрі – «ТМРК») реттеу нысаны болады. ТМРК тариф есеп-қисабының әдіснамасын, сондай-ақ Қазақстан Республикасының ішінде мұнай тасымалдау тарифтік ставкаларын бекіту үшін жауапты.

«Табиғи монополиялар туралы» Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес Қазақстан Республикасының аумағы арқылы транзиттеу мақсатында магистралдық құбырлармен мұнай тасымалдау қызметі және Қазақстан Республикасы төңірегінде шет аймаққа экспорттау табиғи монополиялық реттеу саласына кірмейді.

2022 жылғы 1 қаңтардан бастап 31 тамызға дейін ішкі нарыққа мұнай айдау жөніндегі тариф 1.000 километрге тонна үшін ҚҚС сыз 3.728,82 теңге, 1 қыркүйектен бастап 30 қарашаға дейін 1.000 километрге тонна үшін ҚҚС сыз 4.328,04 теңге құрады. 2022 жылғы 1 желтоқсанынан бастап бұл қызметтің тарифі 1000 километрге тонна үшін ҚҚС-сыз 4355,57 теңгені құрайды. (2021 жылғы 1 қаңтардан бастап 30 қарашаға дейін 1.000 километрге тонна үшін ҚҚС сыз 4.355,57 теңге; 2021 жылғы 1 желтоқсандан бастап 31 желтоқсанға дейін 1.000 километрге тонна үшін ҚҚС сыз 4.328,04 теңге).

2020 жылғы 1 наурыздан қолданылатын Қазақстан Республикасынан тыс жерге экспортқа мұнай айдау тарифі 1.000 километрге тонна үшін ҚҚС-сыз 7.358,76 теңгені құрайды. 2022 жылғы 1 маусымнан бастап аталған қызметтің тарифі 1.000 километрге тонна үшін ҚҚС-сыз 8.830,51 теңге мөлшерінде қолданысқа енгізілді.

2018 жылғы 1 сәуірден бастап «Тұймазы – Омбы – Новосібір-2» қазақстандық магистралдық мұнай құбырының учаскесі арқылы транзит мақсатында мұнайды айдау тарифі 1.000 километрге тонна үшін 4.292,4 теңгені құрайды.

2019 жылғы 1 қаңтардан бастап ресей мұнайын Қазақстан Республикасы аумағы арқылы Қытай Халық Республикасына Ресей Федерациясының шекарасы – Қазақстан Республикасының шекарасы (Прииртышск) – Атасу (Қазақстан Республикасы) – Алашанқай (Қытай Халық Республикасы) бағыты бойынша қолданыстағы тасымалдау тарифі 1 тоннаға 4,23 АҚШ долларын құрайды (Прииртышск – Атасу учаскесінде).

Негізінде тарифтер іске қосылған активтерге капитал құнын қайтаруға негізделеді. Қазақстан Республикасының табиғи монополиялардың қызметін реттеу туралы заңнамасына сәйкес тарифтер қызметтерді көрсету үшін қажетті шығындардың құнынан төмен бола алмайды және табиғи монополия субъектісінің тиімді қызмет көрсетуін қамтамасыз ететін пайда алу мүмкіндігін есепке алу керек.

Осы жеке қаржылық есептілікті Компанияның Директорлар Кеңесінің ішкі аудит Комитеті басып шығаруды мақұлдады және бас директордың (Басқарма төрағасының) міндетін атқарушысы мен бас бухгалтер 2023 жылдың 6 наурызында қол қойды.

2. ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКТІ ДАЙЫНДАУ НЕГІЗІ

Компанияның осы жеке қаржылық есептілігі Қаржылық есептіліктің халықаралық стандарттарына (бұдан әрі – «ҚЕХС») сәйкес Қаржылық есептіліктің халықаралық стандарттары кеңесі (бұдан әрі – «ҚЕХС жөніндегі кеңес») бекіткен редакцияда дайындалған.

Осы жеке қаржылық есептілік қайта бағаланған құны бойынша есептелетін негізгі құралдарды және есеп саясатында және осы жеке қаржылық есептіліктің ескертпелерінде көрсетілген басқа баптарды қоспағанда бастапқы құны бойынша бағалау қағидатына сәйкес дайындалған.

Осы жеке қаржылық есептілік теңгемен берілген, ал барлық сома басқаша көрсетілген жағдайларды қоспағанда, тұтас мыңдыққа дейін дөңгелектеп алынған.

Жеке қаржылық есептілікте алдыңғы кезең үшін салыстырмалы ақпарат берілген.

Осы жеке қаржылық есептілік Компанияның және оның еншілес ұйымдарының шоғырландырылған қаржылық есептілігіне қосымша шығарылды. Шоғырландырылған қаржылық есептілікті Компанияның Директорлар Кеңесінің ішкі аудит Комитеті басып шығаруды мақұлдады және бас директор (Басқарма төрағасы) міндетін атқарушысы мен бас бухгалтер 2023 жылдың 6 наурызында қол қойды.

Шоғырландырылған қаржылық есептіліктің көшірмесін Компанияның корпоративтік ғаламтор-ресурсінен алуға болады.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ****3.1 Еншілес ұйымға инвестициялар**

Еншілес ұйымға инвестициялар осы жеке қаржылық есептілікте құнсыздануды алып тастағанда бастапқы күн бойынша есепке алынады.

Әр есепті күнге Компания еншілес ұйымға инвестицияның құнсыздану мүмкіншіліктерін бағалайды. Егер сондай белгілер анықталса, Компания инвестицияның құнсыздану құнын еншілес ұйымның өтеу құны мен оның теңгерімдік құнының айырмашылығы ретінде есептейді және жиынтық кіріс туралы есепте тиісті шығынды таниды.

3.2 Бірлескен қызметке қатысу

Бірлескен кәсіпорындардағы инвестициялар осы жеке қаржылық есептілікте құнсыздануды алып тастағанда бастапқы күн бойынша есепке алынады. *1-ескертілмеде* көрсетілгендей, Компания екі бірлескен кәсіпорынға қатысады: ҚҚҚ мен МұнайТас (*9-ескертілме*).

3.3 Шетел валютасын қайта есептеу

Осы жеке қаржылық есептілік теңгемен берілген, ол қызмет ететін валюта және Компанияны есептілігін таныстыратын валюта болып табылады.

Операциялар мен қалдықтар

Шетел валютасындағы операцияларды бастапқыда өздерінің қызмет ететін валютасында операция тану көрсеткіштерін қанағаттандыратын күнге қолданылатын валюта бағамы бойынша ескеріледі.

Шетел валютасындағы монетарлық активтер мен міндеттемелер есепті күнге қолданыстағы қызмет ететін валютасы спот-бағамымен қайта есептеледі.

Монетарлық баптарды өтеу және қайта есептеу кезінде туындайтын барлық бағамдық айырма жиынтық кіріс туралы жеке есепке кіргізіледі.

Тарихи күн негізінде шетел валютасында бағаланатын монетарлық емес баптар бастапқы мәмілелер жасау күніне қолданыстағы бағам бойынша қайта есептеледі. Әділ күн негізінде шетел валютасында бағаланатын монетарлық емес баптар әділ құнды айқындау күніне қолданыстағы бағам бойынша қайта есептеледі. Монетарлық емес баптарды қайта есептеу кезінде туындайтын пайда мен залал баптың әділ құны (яғни баптар бойынша бағамдық айырмалар, өзге де жиынтық кіріс немесе пайда не залал құрамында танылған әділ құнның өзгерісінен болған пайдалар немесе залалдар тиісінше өзге де жиынтық кіріс немесе пайда не залал құрамында танылады) өзгерісі нәтижесінде болған пайданы немесе залалды тану қағидаттарына сәйкес есептеледі.

Валюта айырбастау бағамдары

ҚҚБ белгіленген орташа өлшенген айырбас бағамдары Қазақстан Республикасындағы ресми айырбас бағамдары ретінде пайдаланылады.

2022 және 2021 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін орташа өлшенген айырбас бағамдары келесіні құрады:

<i>Теңге</i>	31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін	
	2022 жылғы	2021 жылғы
АҚШ доллары	460,93	426,06
Ресей рублі	6,92	5,78
Еуро	485,29	503,96

31 желтоқсанға ҚҚБ белгілеген валюта айырбастау бағамдары келесіні құрады:

<i>Теңге</i>	2022 жыл	2021 жыл
АҚШ доллары	462,65	431,80
Ресей рублі	6,43	5,76
Еуро	492,86	489,10

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)**3.4 Активтер мен міндеттемелерді айналымды/қысқа мерзімді және айналымнан тыс/ұзақ мерзімдіге жіктеу**

Қаржы жағдайы туралы жеке есепте Компания активтер мен міндеттемелерді айналымды/қысқа мерзімді және айналымнан тыс/ұзақ мерзімді жіктеу негізінде көрсетеді. Актив айналымды болып табылады, егер:

- оны іске асыру болжанса немесе ол сатуға немесе қарапайым операциялық кезең аясында тұтынуға арналса;
- ол негізінен сату мақсатына арналса;
- оны есепті кезең аяқталғаннан кейін он екі ай ішінде іске асыру болжанса; немесе
- есепті кезең аяқталғаннан кейін кемінде он екі ай ішінде міндеттемелерді өтеу үшін, оны айырбастауға немесе пайдалануға қатысты шектеулерді қоспағанда, ақша қаражаттарын немесе олардың баламаларын білдірсе.

Барлық өзге ұзақ мерзімді активтер ретінде жіктеледі.

Міндеттеме қысқа мерзімді болып табылады, егер:

- оны қалыпты операциялық кезең аясында өтеу болжанса;
- ол негізінен сауда мақсатында ұсталса;
- ол есепті кезең аяқталғаннан кейін он екі ай ішінде өтеуге жатса;
- Компанияда есепті кезең аяқталғаннан кейін кемінде он екі ай ішінде міндеттемелерді өтеу мерзімін ұзарту сөзсіз құқығы болмаса.

Компания өзге барлық міндеттемелерді ұзақ мерзімді ретінде жіктейді.

Кейінге қалдырылған салық активтері мен міндеттемелері айналымнан тыс/ұзақ мерзімді активтер мен міндеттемелер ретінде жіктеледі.

3.5 Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтер және тоқтатылған қызмет

Компания ұзақ мерзімді активтерді және шығатын топтарды, егер олардың теңгерімдік құны негізінен оларды ұзақ пайдалану нәтижесінде емес, оларды сату арқылы өтелуге жатса, сату үшін жіктейді. Ұзақ мерзімді активтер және шығу топтары, сатуға арналған деп жіктелген, мына екі мәннің – теңгерімдік құнның және сатуға арналған шығындарды шегергендегі әділ құнның кішісі бойынша бағаланады. Сатуға арналған шығындар қосымша шығындар болып табылады, тікелей активтердің шығарылуына жататын (немесе топтың шығарылуы), өзіне қаржы шығындарын және пайдаға салынатын салық бойынша шығыстарды қамтымайды.

Объектіні сату үшін ұсталатын ретінде жіктеу өлшемі, егер сату мүмкіндігі жоғары, ал актив немесе шығу тобы өзінің ағымдағы күйінде жедел сатылуы мүмкін болған жағдайда сақталған болып есептеледі. Сатуды жүзеге асыру үшін қажетті іс-әрекеттер сатуға байланысты елеулі өзгерістердің, сондай-ақ сатуды болдырмаудың шағын мүмкіндігін көрсетуі тиіс. Басшылық активтерді сату жоспарын іске асыру үшін жауапкершілікті өз мойнына алу керек және сатудың жіктелу күнінен бастап бір жыл ішінде аяқталатындығына ниеті болуы керек.

Сатуға арналған ретінде жіктелгеннен кейін негізгі құралдар мен материалдық емес активтер амортизациялауға жатпайды. Сатуға арналған ретінде жіктелген активтер мен міндеттемелер қаржы жағдайы туралы есепте айналымды/қысқа мерзімді баптар ретінде жеке ұсынылады.

Шығатын топ тоқтатылған қызмет ретінде мына жағдайда жіктеу өлшемдерін қанағаттандырады, егер шығып қалған ұйымның құрамдасы болса не сатуға арналған ретінде жіктелсе және:

- қызметтің жеке негізгі бағыты немесе қызмет жүзеге асырылған ірі географиялық өңірді білдірсе;
- қызметтің жеке негізгі бағытын немесе қызмет жүзеге асырылған ірі географиялық өңірді шығаруды жүзеге асыру жөніндегі бірыңғай үйлестірілген жоспарға енгізілген; не
- тек қана қайта сату үшін сатып алынған еншілес ұйым болса.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)**3.5 Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтер және тоқтатылған қызмет (жалғасы)**

Тоқтатылған қызмет жалғастырылатын қызмет нәтижелерінен шығарылады және жиынтық кіріс туралы есепте тоқтатылған қызметтен салық салудан кейінгі пайда немесе залал ретінде жеке бап болып көрсетіледі. Қосымша ақпаратты ашу *18-ескерпнеде* ұсынылған. Жеке қаржылық есептілікке қатысты барлық өзге ескертпелер өзіне ағымдағы қызметке жататын соммасын қамтиды, егер басқасы көрсетілмесе.

3.6 Әділ құнды бағалау

Әділ құн бағалау күніне нарық қатысушылары арасында қалыпты тәртіпте жасалатын мәміле аясында активтерді сату үшін алынатын немесе міндеттемелерді беру үшін төленетін баға болып табылады. Әділ құн бағасы активтерді сату немесе міндеттемелерді беру жөніндегі мәміле келесі түрде болып өтуін болжайды:

- не осы актив немесе міндеттеме үшін негізгі нарықта;
- не негізгі нарық болмаған жағдайда осы актив немесе міндеттеме үшін неғұрлым қолайлы нарықта.

Компания негізгі немесе неғұрлым қолайлы нарыққа қол жеткізуі тиіс. Активтің немесе міндеттеменің әділ құны жорамалдарды пайдалану арқылы бағаланады, оларды нарық қатысушылары активтің немесе міндеттеменің бағасын айқындау кезінде пайдалануы мүмкін, бұл орайда нарық қатысушылары өзінің озық мүдделерінде әрекет етеді.

Қаржылық емес актив әділ құнының бағасы не активті ең жақсы және неғұрлым тиімді түрде пайдалану жолымен немесе осы активті ең жақсы және неғұрлым тиімді түрде пайдаланатын нарықтың басқа қатысушысына сату нәтижесінде нарық қатысушысының экономикалық пайдасын еселеу мүмкіндігін ескереді. Компания бағалаудың пайда болған жағдаяттарында қолайлы және әділ құнын бағалау үшін жеткілікті деректерге қол жетімді бағалау әдістемелерін пайдаланады, бұл орайда бақыланатын орынды бастапқы деректерді мейлінше көп және бақыланбайтын бастапқы деректерді мейлінше аз пайдаланады.

Әділ құны жеке қаржылық есептілікте бағаланатын немесе жеке қаржылық есептілікте көрсетілетін барлық активтер мен міндеттемелер тұтас алғанда әділ құнды бағалау үшін маңызды болып табылатын ең төменгі деңгейдегі бастапқы деректер негізінде әділ құн көздерінің төменде сипатталған сатылары аясында жіктеледі:

- 1-деңгей – барабар активтер немесе міндеттемелер бойынша белсенді нарықтағы бағалардың нарықтық белгіленуі бойынша (қандай да бір түзетулерсіз);
- 2-деңгей – сатының ең төменгі деңгейіне жататын әділ құнын бағалау үшін маңызды бастапқы деректер нарықта тікелей немесе жанама бақыланатын болып табылатын баға үлгісі;
- 3-деңгей – сатының ең төменгі деңгейіне жататын әділ құнын бағалау үшін маңызды бастапқы деректер нарықта бақыланабайтын болып табылатын баға үлгісі.

Жеке қаржылық есептілікте кезеңдік негізде қайта бағаланатын активтер мен міндеттемелер жағдайында әр есепті кезеңнің аяғына жіктемені (тұтас алғанда әділ құнды бағалау үшін маңызды болып табылатын ең төменгі деңгейдегі бастапқы деректер негізінде) қайтадан талдай отырып Компания оларды саты көздері деңгейлері арасында ауыстыру қажеттілігін анықтайды.

Әр есепті кезеңге Компанияның есеп саясатына сәйкес қайта талдау және қайта бағалау қажет болатын активтер мен міндеттемелер құнының өзгерістерін Компания талдау жүргізеді. Осындай талдау аясында Компания соңғы бағалау кезінде қолданылған негізгі бастапқы деректерді бағалау кезінде пайдаланылатын ақпаратты шарттармен және өзге де орынды құжаттармен салыстыру жолымен тексереді. Компания және сыртқы бағалаушылар әр актив пен міндеттеменің әділ құнының өзгерісін өзгерістің негізділігін айқындау мақсатында тиісті сыртқы көздермен салыстырады.

Әділ құн туралы ақпаратты ашу мақсатында Компания активтер мен міндеттемелерді олардың сипаты, оларға тән сипаттама мен тәуекелдер, сондай-ақ жоғарыда көрсетілген әділ құн көздері сатысының қолданылатын деңгейі негізінде жіктейді.

Негізгі құралдар әділ құнын талдау және оны анықтау әдістері туралы қосымша ақпарат *4-ескерпнеде* келтірілген.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.7 Негізгі құралдар**

Негізгі құралдар бастапқыда өзіндік құны бойынша есепке алынады. Кейінгі есепке алу жинақталған амортизацияны (жерден, технологиялық мұнайдан және аяқталмаған құрылыстан басқа) және қайта бағалау болған жағдайда, және танылған құнсызданудан болатын залалдарды шегергендегі әділ құны бойынша жүргізіледі.

Компания артық технологиялық мұнай анықтағанда, нәтижесінде алынған объект актив анықтамасын қанағаттандыратындылығын анықтайды, және егер солай болса, пайда болған активті негізгі құрал ретінде таниды. Бастапқы тану кезінде негізгі құрал нөлдік құн бойынша бағаланады және әрбір есепті күнге қайта бағаланады.

Компания өзінің негізгі құралдарын оларды ауыстырудың нарықтық құнына дейін қайта бағалау жүргізу үшін кезеңімен тәуелсіз сарапшыларды тартады. Негізгі құралдарды қайта бағалау есебін жүргізу саясатына сәйкес кемінде 3 жылда бір рет (әділ құнның өзгеруіне байланысты кезең бойында қайта бағаланатын технологиялық мұнайды қоспағанда) қайта бағаланған активтің әділ құны оның теңгерімдік құнынан елеулі айырмашылығы болмағанына сенімділікті қамтамасыз ету үшін жүзеге асырылады.

Қайта бағалаудан құнның өсуі өзге де жиынтық кіріс құрамында көрсетіледі және меншік капиталдың құрамына кіретін активтерді, оның осы активтің құнын қайта бағалау салдарынан болған және пайда немесе залал құрамында бұрын жасалған қайта бағалау салдарынан танылған мұндай активтерді қайта бағалаудан болған залалды қалпына келтіретін бөлікті қоспағанда, активтерді қайта бағалау резерві қорының артуына жатады. Қайта бағалаудан болатын залал оның бұрын активті қайта бағалау резерві қорының құрамында танылған осы актив бойынша оның қайта бағалауын тікелей кемітетін бөлігін қоспағанда пайда немесе залал құрамында танылады.

Активтің қайта бағаланған теңгерімдік құны негізінде есептелген амортизация мен активтің бастапқы құны негізінде есептелген амортизация арасындағы айырмашылық активтерді қайта бағалау резервінен жыл сайын бөлінбеген пайдаға ауыстырылады. Сонымен қатар қайта бағалау күніне жинақталған амортизация және құнсыздану активтің жалпы теңгерімдік құнын бір мезгілде азайта отырып алынып тасталады және одан кейін таза сома активтің қайта бағаланған құнына дейін жете бағаланады. Актив шығарылған кезде нақты шығарылатын активке жататын қайта бағалау резерві бөлінбейтін пайдаға көшіріледі.

Негізгі құралдардың құнына капиталдандыру белгісі орындалатын жабдықтар бөліктерін ауыстыру құны және ұзақ мерзімді құрылыс жобалары бойынша қарыз жөніндегі шығындар кіреді. Белгілі бір уақыт аралығында негізгі құралдардың маңызды құраушыларын ауыстыру қажет болған жағдайда, Компания осындай құраушыларды өздеріне сәйкес дербес пайдалы қолдану мерзімдері бар жеке активтер ретінде таниды. Солай сияқты басты техникалық тексеріс кезіндегі шығыстардың тану критерийлері болса, жабдықтарды ауыстыру ретінде негізгі құралдардың теңгерімдік құны бойынша танылады. Жөндеуге және техникалық қызмет көрсетуге арналған өзге барлық шығын пайда немесе залал құрамында танылады.

Актив пайдаланылғаннан кейін оны пайдаланудан шығару бойынша күтілетін шығындардың келтірілген бағасы келешек шығындарға резервті тану критерийлері орындалатын болса, тиісті активтің бастапқы бағасына қосылады. Активтерді пайдаланудан шығару және жерлерді қайта өңдеу бойынша танылған резерв туралы толық ақпарат *4,25 ескертпелерде* ашылған.

Амортизация желілік әдіспен активтерді пайдалы қолданудың бағалау мерзімі ішінде келесі түрде есептеледі:

	Жылдар
Ғимараттар мен құрылыс	5-50
Машиналар мен жабдық	3-30
Құбырлар жүйесі	15-30
Өзге де көлік активтері	5-12
Өзге де	2-10

Компанияның Есеп саясатына сәйкес технологиялық мұнай, аяқталмаған құрылыс және жер амортизацияланбайды.

Бұрын танылған негізгі құралдарды немесе олардың маңызды құрауыштарын тануды доғару олар шығарылған кезде немесе егер келешекте осы активті пайдаланудан немесе шығарудан экономикалық тиімділік алу күтілмеген жағдайда болады. Активті тануды доғару нәтижесінде туындайтын кіріс немесе шығыс (активтің шығуынан және теңгерімдік құнынан болатын таза түсімдер арасындағы айырмашылық ретінде есептелген) активті тану доғарылған есепті жыл үшін пайдаға және залалға кіргізіледі.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)**3.7 Негізгі құралдар**

Таратылу құны, активтерді пайдалы қолдану мерзімі және негізгі құралдардың амортизациялау әдістері әрбір жылдық есепті кезеңнің аяғында талданады және қажетіне қарай келешекті негізде түзетіледі.

3.8 Материалдық емес активтер

Жеке сатып алынған материалдық емес активтер бастапқы танылған кезде бастапқы құны бойынша бағаланады. Бизнесті біріктіру кезінде сатып алынған материалдық емес активтердің бастапқы құны сатып алу күніндегі әділ құны болып табылады. Бастапқы танудан кейін материалдық емес активтер жинақталған амортизацияны және құнсызданудан болған жинақталған залалды шегергенде (олар болған ретте) бастапқы құны бойынша есептеледі. Компания ішінде жүргізілген материалдық емес активтер өнім әзірлеуге арналған капиталдандырылған шығындарды қоспағанда, капиталдандырылмайды және тиісінше шығыс туындаған есепті кезең үшін пайда мен залал құрамында көрсетіледі.

Материалдық емес активтердің пайдалы қолдану мерзімі шектеулі.

Пайдалы қолдану шектеулі мерзімі бар материалдық емес активтер осы мерзім ішінде амортизацияланады және егер осы материалдық емес активтің құнсыздану белгілері болса, құнсыздану мәніне бағаланады. Амортизация активтер қызметінің бағаланған пайдалы мерзімі үшін тік желілік әдіс негізінде есептеледі. Материалдық емес активтер негізінен жеті-он жыл ішінде амортизацияланады. Пайдалы қолдану мерзімі шектеулі материалдық емес актив үшін амортизацияны есептеу кезеңі мен әдісі кем дегенде әр есепті кезеңнің аяғында қайта қаралады. Активке кіргізілген келешек экономикалық тиімділікті пайдалы қолданудың болжалды мерзімінің немесе тұтынудың болжалды құрылымының өзгерісі тиісінше амортизация кезеңін немесе есептеу әдісін өзгертеді және есепке алу бағаларының өзгерісі ретінде ескеріледі.

Пайдалы қолдану мерзімі шектеулі материалдық емес активтің амортизациясына арналған шығындар жиынтық кіріс туралы есепте материалдық емес активтер қызметіне сәйкес шығыстар санатында танылады.

Материалдық емес активтерді танудың тоқтатылуынан болатын кіріс немесе шығыс активтің шығуынан болатын таза түсім және активтің теңгерімдік құны арасындағы айырмашылық ретінде өлшенеді және осы активті тану тоқтатылған кездегі жиынтық кіріс туралы есепте танылады.

3.9 Қаржы емес активтердің құнсыздануы

Әрбір есепті күнге Компания активтің мүмкін болатын құнсыздану белгілері болуын айқындайды. Егер осындай белгілер орын алса немесе егер активті құнсыздануға жыл сайынғы тексеру талап етілсе, Компания активтің өтеу құнына бағалау жүргізеді. Активтің немесе ақша ағынын туындатушы бөлімше (бұдан әрі – «ААТБ») өтеу құны – мына шамалардың ең үлкені: сатуға арналған шығындарды шегергенде активтің (ААТБ) әділ құны және активті (ААТБ) пайдалану құндылығы.

Актив негізінен басқа активтер немесе активтер тобы тудыратын ағындарға тәуелсіз ақша қаражаты ағындарын тудырмайтын жағдайларды қоспағанда өтеу құны жеке актив үшін айқындалады. Егер активтің немесе ААТБ-ның теңгерімдік құны оның өтеу құнынан артып кетсе, актив құнсызданған деп саналады және өтеу құнына дейін есептен шығарылады. Пайдалану құндылығын бағалау кезінде келешек ақша ағындары активке тән ақшаның және тәуекелдің уақытша құнының ағымдағы нарықтық бағасын көрсететін салық салғанға дейінгі дисконттау мөлшерлемесі бойынша дисконтталады.

Сатуға арналған шығындарды шегергенде әділ құнын анықтау кезінде жуық арадағы нарықтық мәмілелер ескеріледі (егер ондайлар орын алса). Олар болмаған ретте бағалаудың тиісті үлгісі қолданылады. Бұл есептер бағалау коэффициенттерімен, акциялардың нарығында еркін айналыстағы бағаларды белгілеумен немесе әділ құнның өзге де қол жетімді көрсеткіштерімен расталады.

Компания құнсыздану сомасын Компанияның жеке активтер жатқызылатын әр ААТБ үшін жеке дайындалатын нақты жоспарлары және болжау есептерін ескере отырып айқындайды. Бұл жоспарлар мен болжау есептері әдетте бес жылға жасалады. Неғұрлым ұзақ кезеңдер үшін өсудің ұзақ мерзімді қарқыны есептеледі, ол бесінші жылдан кейінгі келешек болжауды ақша ағындарына қатысты қолданылады.

Жалғасып отырған қызметтің құнсыздануынан (қорлардың құнсыздануын қоса есептегенде) болатын залалдар қайта бағалау өзге де жиынтық кіріс құрамында танылған, гудвилді қоспағанда, бұрынғы қайта бағаланған негізгі құралдарды қоспағанда, құнсызданған актив қызметіне сәйкес шығыстар санаты құрамындағы жиынтық кіріс туралы есебінде танылады. Бұл жағдайда құнсызданудан болған залалдар да бұрын жүргізілген қайта бағалау сомасы шегінде өзге де жиынтық кіріс құрамында танылады.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)**3.9 Қаржы емес активтердің құнсыздануы (жалғасы)**

Әрбір есепті күнге Компания бұрын активтің құнсыздануынан болған деп танылған залалдардың енді жоқ екендігінің немесе қысқарғандығының белгілері бар не жоқ екендігін анықтайды. Егер мұндай белгі бар болса, Компания активтің немесе ААТБ-ның өтелу құнын есептейді. Кейінгі құнсызданудан болған деп танылған залалдардан бері активтің өтеу құнын анықтау үшін қолданылған жорамалдар өзгерілген жағдайда ғана бұрын құнсызданудан болған деп танылған залалдар қалпына келтіріледі. Қалпына келтіру активтің теңгерімдік құны оның өтеу құнынан асып кетпеуімен, сондай-ақ амортизацияны шегеріп тастағанда теңгерімдік құнынан аспауымен шектелген, бұл актив егер алдыңғы жылдары құнсызданудан болған залал деп танылмаған жағдайда, теңгерімдік құны бойынша танылуы мүмкін.

Құнды бұлайша қалпына келтіру актив қайта бағаланған құны бойынша есептелген жағдайларды қоспағанда, пайдалар мен залалдарда танылады. Соңғы жағдайда құнды қалпына келтіру құнның қайта бағалаудан болған өсуі ретінде ескеріледі.

Қаржылық емес активтердің құнсыздануы туралы ақпарат *4,5-ескертпелерде* көрсетілген.

3.10 Қаржы активтері***Бастапқы тану және бағалау***

Қаржылық активтер бастапқы тану кезінен кейін амортизацияланған құн бойынша, өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша және пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатындар ретінде жіктеледі.

Бастапқы тану кезінде қаржылық активтерді жіктеу қаржылық актив бойынша ақша ағыны шартымен көзделген сипаттамаға және осы активтерді басқару үшін Компания қолданатын бизнес-үлгіге байланысты болады. Қаржыландырудың елеулі компонентін қамтымайтын немесе Компания практикалық сипаттағы ықшамдауды қолданған сауда дебиторлық берешекті қоспағанда, Компания бастапқыда қаржылық активтерді пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланбайтын қаржылық активтер жағдайында мәміле бойынша шығындар сомасына ұлғайтылған әділ құн бойынша бағалайды.

Қаржыландырудың елеулі компонентін қамтымайтын немесе Компания практикалық сипаттағы ықшамдауды қолданған сауда дебиторлық берешек *«Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша түсім»* ҚЕХС (IFRS) 15 сәйкес айқындалған мәміле бағасы бойынша бағаланады.

Қаржылық активтерді амортизацияланған құн бойынша немесе өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша жіктеу және бағалау үшін бұл активтің шарттық талаптары қарыздың негізгі сомасының өтелмеген бөлігіне *«қарыздың негізгі сомасы және проценттер есебіне ерекше төлемдер»* болып табылатын ақша ағынын алуды қарастыруы қажет. Мұндай бағалау SPP1-тест деп аталады және әр құрал деңгейінде жүзеге асырылады.

Компания қаржылық активтерді басқару үшін қолданатын бизнес-модель ақша ағындарын өндіру мақсатында Компания өзінің қаржылық активтерін басқаратын тәсілді сипаттайды. Бизнес-модель ақша ағыны шартпен көзделген ақша ағынын алу, қаржылық активтерді сату немесе екеуінің де салдары бола алатындығын айқындайды.

Заңнамамен немесе белгілі бір нарықта қабылданған қағидалармен (*«стандарттық жағдайлардағы»* сауда) белгіленетін мерзімде активтерді жеткізуді талап ететін қаржылық активтерді сатып алу немесе сату бойынша барлық мәмілелер мәміле жасалған күнге, яғни Компания активті сатып алу немесе сату міндеттемесін өзіне алған күнге танылады.

Компанияның қаржылық активтері ақша қаражаттарын, банк салымдарын, сауда және өзге де дебиторлық берешекті және облигацияларға инвестицияны қамтиды.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)**3.10 Қаржы активтері (жалғасы)***Кейінгі бағалау*

Кейінгі бағалау мақсатында қаржылық активтер төрт санатқа жіктеледі:

- амортизацияланған құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер (борышқорлық құралдар);
- жинақталған пайда мен залалды кейінгі қайта жіктеумен өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер (борышқорлық құралдар);
- тану тоқтатылған кезде жинақталған пайда мен залалды кейінгі қайта жіктеусіз өзге жиынтық кіріс арқылы ұйымның қалауымен әділ құн бойынша бағаланатындар ретінде жіктелген қаржылық активтер (үлестік құралдар);
- пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер.

Амортизацияланған құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер (борышқорлық құралдар)

Бұл санат Компания үшін ең орындысы болып табылады. Компания мынандай екі шарт орындалғанда қаржылық активтерді амортизацияланған құн бойынша бағалайды:

- қаржылық активтер шартпен қарастырылған ақша ағынын алу мақсатында ұстап қалу болып табылатын бизнес-модель аясында ұсталынатын; және
- қаржылық активтің шарттық талаптары бойынша борыштың негізгі сомасын және осы борыштың негізгі соманың өтелмеген бөлігіне пайыздар есебіне ерекше төлемдер болып табылатын ақша ағындарын көрсетілген күнде алуды көздегенде.

Амортизацияланған құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер кейін тиімді проценттік мөлшерлеме әдісін пайдаланумен бағаланады және оларға құнсыздануға қатысты талаптар қолданылады. Пайда немесе залал активті, оның модификациясын тану тоқтатылған немесе құнсызданған жағдайда пайда немесе залал құрамында танылады.

Компания амортизацияланған құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер санатына сауда және өзге де дебиторлық берешекті және кредит мекемелеріндегі құралдарды (банк салымдары, ақша қаражаттары және олардың баламалары) жатқызады.

Пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер

Пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер санаты саудаға арналған қаржылық активтерді, Компанияның қалауы бойынша бастапқы тануда пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша немесе міндетті түрде әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық активтерді қамтиды.

Қаржылық активтер жақын болашақта сату мақсатында сатып алынған болса, онда олар саудаға арналғандар ретінде жіктеледі. Туынды құралдар, жеке кіріктіріме туынды құралдарды қоса алғанда, олар Компанияның қалауы бойынша тиімді хеджирлеу құралдары ретінде айқындалған жағдайларды қоспағанда, саудаға арналғандар ретінде жіктеледі. Ақша ағындары қарыздың негізгі сомасы және проценттер есебіне ерекше төлемдер болып табылмайтын қаржылық активтер пайдаланылған бизнес-үлгіге қарамастан пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша жіктеледі және бағаланады.

Пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер әділ құн бойынша қаржылық жағдай туралы есепте ескеріледі, ал олардың әділ құнын таза өзгерту пайда немесе залал туралы есепте танылады.

Компания бұл санатқа «DSFK арнайы қаржы компаниясы» ЖШС-ның облигацияларын жатқызады (*15-ескертпе*).

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)**3.10 Қаржы активтері (жалғасы)***Кейінгі бағалау (жалғасы)*

Жинақталған пайда мен залалды кейінгі қайта жіктеумен өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер (борышқорлық құралдар)

Компания келесі екі шарт орындалғанда борышқорлық құралдарды өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағалайды:

- мақсаты шартпен қарастырылған ақша ағынын алу да қаржылық активтерді сату да болып табылатын бизнес-модель аясында қаржылық актив ұстап қалынғанда; және
- қаржылық активтің шарттық талаптары бойынша борыштың негізгі сомасын және осы борыштың негізгі соманың өтелмеген бөлігіне пайыздар есебіне ерекше төлемдер болып табылатын ақша ағындарын көрсетілген күнде алуды көздегенде.

Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын борышқорлық құралдар жағдайында проценттік кіріс, валюталық бағамдарды қайта бағалау және құнсызданудан залалдар немесе осындай залалдарды қайта қалпына келтіру пайда немесе залал туралы есепте танылады және амортизацияланған құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер жағдайындағыдай есептеледі. Әділ құның қалған өзгерістері өзге жиынтық кіріс құрамында танылады. Тану тоқтатылған жағдайда өзге жиынтық кіріс құрамында танылған әділ құн өзгерісінің жинақталған сомасы пайда немесе залал құрамында қайта жіктеледі.

Компанияда бұл санаттағы қаржылық активтер жоқ.

Тану тоқтатылған кезде жинақталған пайда мен залалды кейінгі қайта жіктеусіз өзге жиынтық кіріс арқылы ұйымның қалауымен әділ құн бойынша бағаланатындар ретінде жіктелген қаржылық активтер (үлестік құралдар)

Бастапқы тану кезінде Компания өз қалауы бойынша, кейін одан бас тарту құқығысыз, егер инвестицияларды үлестік құралдар «Қаржы активтері: ұсыну» ҚЕХС (IAS) 32 сай меншік капиталдың мәніне сәйкес келсе және сатуға арналмаса оларды өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын ретінде жіктеу туралы шешім қабылдауы мүмкін. Осындай жіктеу туралы шешім әр құрал бойынша бөлек қабылданады.

Осындай қаржы активтері бойынша пайда мен залалдар ешқашан пайда немесе залал құрамына қайта жіктелмейді. Егер дивидендтерді алу құқығы белгілі болса, Компания осындай түсуден қаржы активі құнының бөлігін өтеп беру ретінде алатын пайданы қоспаған жағдайда дивидендтер пайда немесе залал туралы есепте өзге кіріс ретінде құпталады. Бұл жағдайда мұндай пайдалар өзге жиынтық кірістің құрамында көрсетіледі. Компанияның қалауы бойынша өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын ретінде жіктелген үлестік құралдар, құнсыздану мәніне бағаланбайды.

Компанияда бұл санаттағы қаржылық активтер жоқ.

Тануды тоқтату

Қаржы активінің (немесе қолданылу ретіне қарай – қаржы активінің бөлігі немесе осындай қаржы активтері тобының бөлігі) тануы доғарылады (яғни Компанияның қаржылық жағдайы туралы жеке есебінен шығарылады), егер:

- активтен ақша ағынын алу құқығының қолданылу мерзімі аяқталса;
- Компания активтен ақша ағынын алуға өзінің құқығын берсе не алынатын ақша ағынын толық көлемде және «транзиттік» келісім бойынша айтарлықтай кідіртусіз үшінші тарапқа төлеуге өзіне міндеттеме алса; және не (а) Компания активтен болатын барлық тәуекел мен табысты берсе, не (б) Компания активтен болатын барлық тәуекелдер мен табысты бермесе және өзінде сақтамаса, бірақ осы активке бақылауды берсе.

Егер Компания активтен ақша ағынын алуға өзінің барлық құқығын берсе не транзиттік келісім жасаса, ол меншік құқығына байланысты тәуекелдер мен табысты сақтап қала алған-алмағанын және, егер сақтап қала алған болса, онда қандай көлемде екендігін бағалайды. Егер Компания активтен болатын барлық тәуекелдер мен табысты бермесе және өзінде сақтамаса, сондай-ақ активке бақылауды бермесе, берілген актив Компания берілген активке өзінің қатысуын жалғастыруы дәрежесінде әрі қарай танылады.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)

3.10 Қаржы активтері (жалғасы)

Тануды тоқтату (жалғасы)

Бұл жағдайда Компания сонымен қатар тиісті міндеттемені таниды. Берілген актив пен тиісті міндеттеме Компания сақтаған құқық пен міндеттемені көрсететін негізде бағаланады. Берілген активке кепілдік нысанындағы жалғасқан қатысу активтің бастапқы теңгерімдік құны немесе Компаниядан талап етілуі мүмкін төлемнің ең жоғары сомасы өлшемдердің ең кішісі бойынша танылады.

3.11 Қаржы активтерінің құнсыздануы

Сондай-ақ қаржы активтерінің құнсыздануы туралы толық ақпаратты ашу мына ескертпелерде берілген:

- маңызды есепке алу пайымы, бағалау мәндері жорамалдар (4-ескертпе);
- сауда және өзге де дебиторлық берешек (12-ескертпе);
- банк салымдары (16-ескертпе);
- ақша қаражаттары және олардың баламалары (17-ескертпе).

Компания пайда немесе шығын арқылы әділ құнмен бағаланбаған барлық қарыздар мен басқа да борыштық қаржылық активтер бойынша күтілетін несиелік шығындардың (КНШ) бағалау резервін көрсетеді. КНШ келісімшарт бойынша ұйымға тиесілі күтілетін ақша ағыны мен Компаниямен алынатын барлық ақша ағындарының арасындағы айырма ретінде есептеледі. КНШ кредиттік рейтингісімен ұқсас құрал үшін бастапқы тиімді проценттік мөлшерлемеге тең келетін мөлшерлеме бойынша дисконтталады.

КНШ екі кезеңде танылады. Бастапқы тану кезінен несиелік тәуекелі едәуір ұлғаймаған қаржы құралдары үшін келесі 12 ай ішінде (12 айлық КНШ) дефолт салдарынан пайда болуы күтілетін несиелік шығындарға қатысты шығындар үшін бағалық резерв жасалады. Бастапқы тану кезінен несиелік тәуекелі едәуір ұлғайған қаржы құралдары үшін дефолттың басталу мерзіміне қарамастан осы қаржы құралының қалған қолдану мерзімінің ішінде күтілетін несиелік шығындарға қатысты (барлық мерзімге КНШ) залалдар үшін бағалық резерв жасалады.

Компания шарт бойынша сауда дебиторлық берешектер мен активтерге қатысты КНШ-ты есептеген кезде жеңіл тәсіл қолданады. Яғни, Компания несиелік тәуекелдің өзгеруін бақыламайды, оның орнына барлық мерзімге КНШ-ға тең сомлада шығындар үшін әр есептік күнге бағалау резервін мойындайды. Компания несиелік шығындардың пайда болуындағы бұрынғы тәжірибені ескеріп дайындалған, қарыз алушы үшін өзгеше факторларды және жалпы экономикалық жағдайларды ескере отыра түзетілген бағалау резервінің үлгісін қолданды.

Кредиттік мекемелердегі қаражаттарға (ақша қаражаттары және олардың баламалары, банк салымдары) қатысты Компания 12 айлық кезең ішінде КНШ есептеді. 12 айлық КНШ – есеп беру күнінен кейінгі 12 ай ішінде мүмкін болатын қаржы құралы бойынша дефолттарға байланысты туындайтын КНШ білдіретін бүкіл мерзімге күтілетін несиелік шығындардың бір бөлігі болып табылады. Алайда, бастапқы танудан кейін қаржы құралының несиелік тәуекелінің едәуір ұлғаюы жағдайында, бағаланған залал резерві барлық мерзім ішінде КНШ-қа тең сомлада бағаланады.

Компания, келісімшарт бойынша төлемдер 30 күннен астам уақытқа созылған жағдайда, несиелік тәуекелдің елеулі ұлғаюы орын алған деп есептейді. Келісімшарт бойынша төлемдер 90 күнге дейін мерзімі өткен жағдайда, қаржы активі бойынша дефолт бар деп есептеледі. Сонымен қатар, белгілі бір жағдайларда, Компания, егер ішкі немесе сыртқы ақпарат, Компанияның қарызды көтеру тетіктерін ескерместен Компания келісімшартта көзделген қалған төлемдердің толық көлемін алуы екіталай деп болжайтын болса, қаржы активі үшін дефолт болды деп қорытынды жасауға болады.

3.12 Қаржылық міндеттемелер

Бастапқы тану және бағалау

Қаржылық міндеттемелер бастапқыда олармен мәміле бойынша тікелей байланысты шығындар шегеріліп (қарыздар, несиелер және кредиторлық берешек жағдайында) әділ құны бойынша танылады.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)**3.12 Қаржылық міндеттемелер (жалғасы)***Кейінгі бағалау*

Кейінгі бағалау мақсаттары үшін қаржылық міндеттемелер мынадай санаттарға жіктеледі:

- пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржылық міндеттемелер;
- амортизацияланған құны бойынша бағаланатын қаржылық міндеттемелер.

Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржылық міндеттемелер

«Пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық міндеттемелер» санатына саудаға арналған қаржылық міндеттемелер және пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын ретінде бастапқы танылған кезде Компанияның қалауы бойынша жіктелген қаржылық міндеттемелер кіреді.

Компанияның пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржылық міндеттемелері жоқ.

Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын қаржылық міндеттемелер

Бұл санат Компания үшін ең маңызды болып табылады. Бастапқы танудан кейін мұндай міндеттемелер тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін қолдана отырып, амортизацияланған құн бойынша бағаланады. Осындай қаржылық міндеттемелер бойынша пайда мен залал тиімді пайыздық мөлшерлемені пайдалана отырып амортизация есептелуіне қарай пайда немесе залал құрамында танылады. Амортизацияланған құн сатып алу кезіндегі дисконттарды немесе сыйлықақыларды, сондай-ақ тиімді пайыздық мөлшерлеменің ажырамас бөлігі болып табылатын комиссияларды немесе шығындарды ескере отырып есептеледі. Тиімді пайыздық мөлшерлеменің амортизациясы пайда немесе залал туралы есепте қаржылық шығындардың құрамына кіреді.

Компания осы санатқа сауда және басқа кредиторлық берешек, қарыздар мен жалдау міндеттемелерін жатқызады.

Білікті активті сатып алуға, салуға немесе өндіруге тікелей қатысты қарыздар бойынша шығындар осындай актив құнының бөлігі ретінде капиталдандырылады. Қарыздар бойынша өзге де шығындар пайда болған сәттегі шығыстар ретінде танылады.

Тануды доғару

Егер міндеттеме өтелген, жойылған немесе оның қолданылу мерзімі біткен болса, қаржылық міндеттеменің тануы доғарылады.

Егер бар қаржылық міндеттеме елеулі айырмашылығы бар шарттарда сол кредитордың алдында басқа міндеттемемен ауыстырылатын болса немесе егер бар міндеттеменің шарттары елеулі өзгерсе, мұндай ауыстыру немесе өзгерту бастапқы міндеттемені тануды доғару және жаңа міндеттемені тану ретінде ескеріледі, ал олардың теңгерімдік құнындағы айырма жиынтық кіріс туралы жеке есепте кіріс немесе шығыс ретінде ескеріледі.

3.13 Қаржы құралдарын өзара есепке алу

Қаржы активтері мен қаржылық міндеттемелер өзара есепке алуға, ал қаржылық жағдай туралы жеке есепте берілген таза сома ұсынуға болады егер қазіргі кезде заңды қорғаумен қамтамасыз етілген танылған сомаларды өзара есепке алуға құқық болған кезде, сондай-ақ таза негізде есеп айырысуға не активтерді өткізіп, сонымен бір мезгілде міндеттемелерді өтеуге ниет болғанда жүзеге асырылады.

3.14 Қорлар

Қорлар екі өлшемнің ең азы бойынша бағаланады: бастапқы сатып алу құны және өткізудің таза құны.

Қорлардың бастапқы құны қорларды орнына жеткізумен және оларды ағымдағы күйге келтірумен байланысты күнделікті қызмет барысында шеккен барлық шығынды өзіне қамтиды.

Сатудың таза мүмкін құны өндірісті аяқтауға арналған есепті шығыстар мен өткізуге кеткен есепті шығындарын шегеріп тастап, кәдімгі күнделікті қызмет барысында сатудың есепті бағасы ретінде анықталады.

Қорлардың өзіндік құны ФИФО әдісін пайдалану арқылы айқындалады.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)**3.15 Ақша қаражаттары және олардың баламалары**

Қаржы жағдайы туралы жеке есепте ақша қаражаттары және олардың баламалары кассадағы қолма-қол ақшаны, банктердегі ақша қаражаттарын, қысқа мерзімді банк салымдары, өтеудің бастапқы мерзімі үш айдан аспайтын басқа да қысқа мерзімді жоғары өтімді инвестицияларды қамтиды.

Ақша қаражаттарының қозғалысы туралы жеке есептің мақсаттары үшін ақша қаражаттары мен олардың баламалары өтелмеген банкілік овердрафттарды шегеріп тастағанда, жоғарыдағы анықтамаға сай, ақша қаражаттарынан және қысқа мерзімді банк салымдардан тұрады.

3.16 Резервтер

Егер Компанияның өткен оқиға нәтижесінде пайда болған ағымдық міндеттемесі болса (заңды немесе тәжірибеден шыққан); осы міндеттемені өтеу үшін қажет болатын экономикалық пайдадан айрылу ықтимал болса және осындай міндеттеме сомасының сенімді бағасын алу мүмкін болса, резервтер танылады. Егер Компания резервтің бір бөлігінің немесе барлығының өтемін алуды болжаса, мысалы, сақтандыру шарты бойынша, өтеу дербес актив ретінде танылады, бірақ тек өтеуді алу күмән туғызбайтын жағдайда. Резервке жататын шығыстар өтеуді шегеріп тастап, пайдалар мен залалдарда көрсетіледі.

Компания активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша болашақ шығындарға қатысты резервті таниды. Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу шығындары бойынша резервтер есепті ақша ағынын пайдалануды есеп алған міндеттемелерді реттеуге жұмсалатын күтілетін шығындардың дисконтталған бағасы бойынша ескеріледі және тиісті актив бағасының бөлігі ретінде танылады. Ақша ағындары активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелерге тән тәуекелдерді көрсететін салық салуға дейінгі ағымдағы мөлшерлеме бойынша дисконтталады. Дисконттау әсері пайда болуына қарай шығындар шотына қарайды және жиынтық кіріс туралы есепте қаржы шығындары ретінде танылады.

Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша болашақ шығындар жыл сайын қайта қаралып отырады және қажеттілігіне қарай түзетіледі. Күтілетін болашақ шығындардағы немесе дисконттаудың қолданылатын мөлшерлемесіндегі өзгерістер актив бағасына қосылады немесе алынады (*4, 25-ескертіпелер*).

3.17 Қызметкерлерге сыйақылар

Компания өз қызметкерлеріне Компания мен өз қызметкерлері арасындағы Ұжымдық шарттарға және Жұмыс істемейтін зейнеткерлер және мүгедектерді әлеуметтік қолдау қағидаларына сәйкес зейнеткерлікке шыққанға дейін де және кейін де ұзақ мерзімді сыйақы ұсынады. Ұжымдық шарттар, аталған қағидалар, зейнеткерлікке шыққанда біржолғы жәрдемақы төлеуді, еңбекке жарамсыздық, мерейтой және қаза болу жағдайында қызметкерлерге материалдық көмек көрсетуді көздейді. Жәрдемақы алу құқығы әдетте қызметкердің зейнеткерлікке шыққанға дейін жұмысты жалғастыру қажеттігімен байланыстырылады.

Біржолғы жәрдемақыларды төлеу бойынша күтіліп отырған шығыстарды есептеу еңбек қызметі аяқталуы бойынша белгіленген төлемдері бар зейнетақылық жоспарларды есептеу кезінде қолданылатын әдіс бойынша қызметкердің еңбек қызметі ішінде жүзеге асырылады. Белгіленген төлемдері бар жоспар бойынша сыйақылар ұсыну құны «болжанатын шартты бірлік» әдісін пайдалана отырып айқындалады. Актуарлық пайда мен залал актуарлық болжамдардағы өзгерістердің әсерін де, актуарлық болжамдар мен нақты деректер арасындағы айырмашылықтарға байланысты өткен тәжірибенің әсерін де қамтиды. Басқа өзгерістер ағымдағы қызметтер құнын, бұрынғы қызметтер құнын және кадрлар қысқаруын немесе жасалған есеп айырысуларды қоса алғанда ағымдағы кезеңде танылады.

Зейнетақылық міндеттемелерді есепке алғанда қолданылған аса елеулі болжамдар – бұл дисконт мөлшерлемесі мен өлім-жітімді болжау. Дисконт мөлшерлемесі болашақ міндеттемелердің таза келтірілген құнын анықтау үшін қолданылады және әр жылы осындай міндеттемелер бойынша шегерім амортизациясы жиынтық кіріс туралы жеке есепте пайыздық шығыстар ретінде көрсетіледі. Өлім-жітімді болжау сыйақы төлеудің болашақ ағынын болжамдау үшін қолданылады, ол сонан соң міндеттемелердің таза келтірілген құнын алу үшін дисконтталады.

Актуарлық пайдалар мен залалдарды қамтитын қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелерді қайта бағалау нәтижелерін Компания былай көрсетеді:

- еңбек қызметі аяқталғаннан кейінгі сыйақылар бойынша өзге де жинақталған кіріс арқылы. Одан кейінгі кезеңдерде қайта бағалау нәтижелері пайдалар мен залалдар құрамында қайта жіктеуге жатпайды;
- пайда мен залалдар арқылы өзге ұзақ мерзімді сыйақылар.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)**3.17 Қызметкерлерге сыйақылар (жалғасы)**

Таза пайыздар белгіленген төлемдері бар жоспар бойынша таза-міндеттемелерге қатысты дисконттау ставкасын пайдалана отырып айқындалады. Компания жиынтық кіріс туралы жеке есепте (функция бойынша жіктеле отырып) «Өткізімнің өзіндік құны», «Жалпы және әкімшілік шығыстар» және «Қаржылық шығындар» баптары құрамында белгіленген төлемдері бар жоспар бойынша таза-міндеттемелердегі көрсетілген өзгерістерді таниды:

- қызмет құны, ол өзіне ағымдағы қызмет құнын, өткен кезеңнің қызмет құнын қамтиды;
- таза пайыздық шығыстар немесе кірістер.

Қызметкерлерге берілетін сыйақылар, бір жолғы жәрдемақылардан басқа, басқа ұзақ мерзімді сыйақылар ретінде қарастырылады. Осы сыйақылар бойынша есептелген шығыстар белгіленген зейнетақы жоспарларын есептеу кезінде қолданылатын әдіснаманы пайдалана отырып, қызметкердің еңбек қызметі барысында есептеледі.

Мұндай міндеттемелер жыл сайын тәуелсіз білікті актуарийлер тарапынан бағаланады.

Толығырақ ақпарат 4, 20-ескертпелерде ашылған.

3.18 Түсімді және басқа да кірістерді тану

Сатып алушылармен жасалған келісімшарттардан түсетін түсім тауарлар немесе қызметтерді бақылау сатып алушыға берілсе және Компания осындай тауарлар немесе қызметтерге айырбас құқығын алуды көздейтін өтеміді көрсететін сомада бағаланады.

Компания пайда алуды көздейтін өзі жасаған шарттарды өзі принципал ма әлде агент пе дегенді анықтау мақсатында белгілі бір өлшемдерге сәйкес талдайды.

Компания өз қызметтеріне комиссияны табыс ретінде танитын, Компания агент ретінде қатысатын көліктік экспедициялау шарттарын қоспағанда барлық осындай шарт бойынша (шарт бойынша өзіне міндеттеме алатын негізгі тарап болғандықтан тауарлар мен қызметтерді сатып алушыға тапсырғанға дейін бақылайды) принципал ретінде әрекет етеді деген қорытындыға келді.

Жеке қаржы есептілігінде Компанияның жалпы түсімді төмендегі түрлер бойынша таниды:

Тасымалдау бойынша қызметтер көрсету

Тасымалдау және ауыстырып құю қызметтерінен алынған кіріс есепті кезеңде тасымалданған мұнай нақты көлемі негізінде қызметтер көрсету кезінде танылады.

Құбырларды пайдалану және техникалық қызмет көрсету бойынша қызметтер көрсету

Құбырларды пайдалану және техникалық қызмет көрсету бойынша қызметтерден түсетін түсімдер кезең ішінде іске асу арқылы танылады, өйткені сатып алушы Компанияның шарттық міндеттемелерін орындау барысында бір мезгілде тиімділікті алады және тұтынады.

Басқа да қызметтерді көрсету

Басқа да қызметтерді көрсетуден алынған кірістер оларды көрсету кезінде танылады.

Пайыздық кіріс

Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын барлық қаржы құралы және пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын, сондай-ақ өзге де жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын пайыздық кіріс немесе шығыс тиімді пайыздық ставка әдісін пайдалана отырып танылады.

Тиімді пайыздық мөлшерлеме – бұл қаржы құралының болжалды пайдалану мерзімі бойына немесе егер бұл орынды болса қаржы активінің немесе міндеттемесінің таза теңгерімдік құнына дейінгі ұзақтығы кемдеу кезеңіне күтілетін келешек төлемдерді немесе ақша қаражатының түсімін дәл дисконттайтын мөлшерлеме. Пайыздық кіріс жеке жиынтық кіріс туралы есепте қаржыландырудан алынған табыс ретінде көрсетіледі.

Дивидендтер

Дивидендтерден алынған кіріс Компанияның төлемді алуға құқығы белгіленгенде танылады (дивидендтер бекітілген күнге).

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)**3.18 Түсімді және басқа да кірістерді тану (жалғасы)*****Жеткізілмеген мұнай көлемі үшін төлемнен алынатын кіріс***

Жеткізілмеген мұнай көлемі үшін төлемнен алынатын кіріс «айда немесе төле» шартында мұнай тасымалдау қызметтерін көрсетуге арналған шарттарға сәйкес танылады.

ҚЕХС (IFRS) 15 қолдану кезінде Компания келесіні назарға алады:

Ауыспалы өтеу

ҚЕХС (IFRS) 15 түсімнің көтеріңкі сомасын тануды болдырмау үшін есептік ауыспалы өтеуді шектеуді талап етеді.

Жеңілдіктердің, несиелердің, баға шегерімінің, ынталандырмалардың, нәтижелер үшін бонустардың немесе басқа ұқсас баптардың жоқтығына байланысты сатып алушыларымен жасалған шарттарда өтеудің ауыспалы бөлігі жоқ. Бұл жаңарту түсімді тануға әсер етпейді.

Принципал немесе агент рөлі

ҚЕХС (IFRS) 15 сәйкес, Компания ескерілген тауарды немесе қызметті олар сатып алушыға/қызметтердің тапсырыс берушінің сатып алушысына тапсырылғанға дейін бақылайтындығын бағалауы қажет.

Компания түсім алуды көздейтін барлық шарттар бойынша принципал ретінде болатынын анықтады (себебі ол уәделескен қызметті оны тапсырыс берушінің немес тапсырыс берушінің сатып алушысының қабылдауына дейін бақылайды), тек көлік экспедиторлық қызметтерін көрсету бойынша шарттарды қоспағанда, онда Компания қызметтерді сатып алушының қабылдағанына дейін оны бақыламайтынын анықтады. Демек, ол көлік жөнелту қызметтерін көрсету шарттары бойынша принципал емес, агент болып табылады.

Сатып алушылардан алынған алғытөлемдер

Сатып алушылардан алынған алғытөлемдер келісімшарт бойынша міндеттемелер болып табылады. Келісімшарт бойынша міндеттемелер – бұл сатып алушыдан алынған өтемақы үшін Компанияның сатып алушыға тауар немесе қызметті жеткізу міндеттемесі. Егер Компания сатып алушыға тауар немесе қызметті жеткізуден бұрын, сатып алушы өтемақыны төлесе, төлем жасалу кезінде немесе төлем төленуге тиіс болған кезде келісімшарт міндеттемесі танылады (қайсысы бұрын болатынына қарай). Компания шарт бойынша өз міндеттемелерін орындаған кезде, келісімшарт міндеттемелері түсім ретінде танылады.

ҚЕХС (IFRS) 15-ке сәйкес Компания келісімшарттарда қаржыландырудың елеулі компоненттерінің бар болуын бағалау тиіс.

Компания сатып алушылардан қысқа мерзімді алғытөлемдер алады. Олар алынған алғытөлемдердің ішінде көрсетіледі. Компания сатып алушыға уәде етілген қызметтерді беру мен сатып алушы мұндай қызметтерді төлейтін сәттің арасындағы уақыттың салыстырмалы түрде қысқа екенін анықтады. Сонымен, Компания бұл келісімшарттарда елеулі қаржы компоненті жоқ деген қорытындыға келді.

Жеке қаржылық есептілікке қойылатын талаптарға сәйкес, Компания экономикалық факторлардың кірістер мен ақша ағындарының сипатына, мөлшеріне, мерзімі мен белгісіздігіне қалай әсер ететінін көрсететін категориялар бойынша клиенттермен келісімдер бойынша танылған кірістер туралы ақпаратты егжей-тегжейлі сипаттайды. Толық кіріс туралы ақпарат *28-ескертпеде* қарастырылған.

ҚЕХС (IFRS) 15 тану және өлшеу талаптары қаржылық емес активтерді (мысалы, негізгі құралдар мен материалдық емес активтер) шығарудан болған кірістер мен шығыстарды тануға және өлшеуге де қолданылады, егер мұндай жою әдеттегі қызметтің нәтижесі болмаса. Бұл өзгерістер Компанияның жеке қаржылық есебіне әсер еткен жоқ.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)**3.19 Салықтар***Ағымдағы табыс салығы*

Ағымдағы табыс салығы бойынша активтер және міндеттемелер салық органдарынан өтелуге немесе салық органдарына төлеуге болжанып отырған сома бойынша бағаланады.

Осы соманы есептеу үшін қолданылатын салық мөлшерлемелері және салық заңнамасы бұл есепті күнге Компания өз қызметін жүзеге асыратын және салық салынатын кірісті алатын Қазақстан Республикасында қабылданған мөлшерлемелер мен заңнама.

Тікелей меншік капиталда танылған баптарға жататын ағымдағы табыс салығы жиынтық кіріс және залалда емес, меншік капитал құрамында танылады. Компания басшылығы салық декларацияларында көрсетілген көрсеткіштерді бағалауды мезгіл-мезгіл жүзеге асырады, тиісті салық заңнамасы оларға қатысты әртүрлі түсінілуі мүмкін, сөйтіп қажет болуына қарай резервтер жасалады.

Кейінге қалдырылған салық

Кейінге қалдырылған салық есепті күнге активтер мен міндеттемелердің салық базасы және олардың қаржылық есептілігі үшін теңгерімдік құны арасындағы уақыт айырмасын анықтау арқылы міндеттемелер әдісімен есептеледі.

Кейінге қалдырылған салық міндеттемелері барлық салық салынатын уақыт айырмалары бойынша мына жағдайларды қоспағанда танылады:

- кейінге қалдырылған салық міндеттемесі активті немесе міндеттемелерді бастапқы тану нәтижесінде, бизнесті біріктіру емес мәмілелер барысында пайда болады және операцияларды жасау кезінде бухгалтерлік пайдаға да, салық салынатын пайдаға немесе залалдарға әсер етпейді;
- еншілес ұйымдарға, қауымдасқан компанияларға, сондай-ақ бірлескен қызметке үлестермен қатысуға инвестициялармен байланысты салық салынатын уақыт айырмашылықтарына қатысты егер уақыт айырмасының уақыттың азайып бөлінуін бақылау мүмкін болса және уақыт айырмасы таяу болашақта азаймайтындығына елеулі мүмкіндік бар болса.

Кейінге қалдырылған салық активтері барлық шегерілетін уақыт айырмалары, пайдаланылмаған салық жеңілдіктері және пайдаланылмаған салық залалдары бойынша салық салынатын пайда бар дәрежеде танылады, оған қарсы шегерілетін уақыт айырмалары, пайдаланылмаған салық жеңілдіктері және пайдаланылмаған салық залалдары мына жағдайларды қоспағанда есептелуі мүмкін:

- шегерілетін уақыт айырмасына жататын кейінге қалдырылған салық активі бизнесті біріктіру салдарынан тумаған болса және ол операцияны жасау кезінде бухгалтерлік пайдаға да, салық салынатын пайдаға немесе залалдарға да әсер етпейтін активті немесе міндеттемелерді бастапқы тану нәтижесінде туындаса;
- еншілес ұйымдарға, қауымдасқан компанияларға, сондай-ақ бірлескен қызметке үлестермен қатысуға инвестициялармен байланысты шегерілетін уақыт айырмаларына қатысты салық активтері таяу болашақта уақыт айырмашылықтары пайдаланылуы және салық салынатын пайда болуы мүмкін екендігі елеулі бар дәреже ғана танылады, уақыт айырмашылықтары оған қарсы пайдаланылуы мүмкін.

Кейінге қалдырылған салық активтерінің теңгерімдік құны әрбір есепті күнге қайта қаралады және мерзімі ұзартылған салық активтерінің барлығы немесе бір бөлігі жеткілікті салық салынатын пайда деңгейінде кемітіледі. Танылмаған мерзімі ұзартылған салық активтері әрбір есепті күнге қайта қаралады және келешек салық салынатын пайда мерзімі ұзартылған салық активтерін пайдалануға мүмкіндік беруі елеулі мүмкіндігі пайда болатын дәрежеде танылады.

Кейінге қалдырылған салық активтері және міндеттемелер есепті күнге жағдай бойынша қабылданған немесе іс жүзінде қабылданған активтер өткізілген, ал міндеттеме өтелген есепті жылы қолданылуы мүмкін салық мөлшерлемелері (және салық заңнамасы) бойынша бағаланады.

Пайда немесе залал құрамында танылмаған баптарға жататын кейінге қалдырылған салық та пайда немесе залал құрамында танылмайды. Кейінге қалдырылған салықтар баптары олардың негізінде жатқан операцияларға сәйкес басқа жиынтық кіріс құрамында немесе тікелей меншік капитал құрамында танылады.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)**3.19 Салықтар (жалғасы)***Кейінге қалдырылған салық (жалғасы)*

Кейінге қалдырылған салық активтері және кейінге қалдырылған салық міндеттемелері егер ағымдағы салық активтері мен міндеттемелерін есепке алудың заңдық бекітілген құқығы бар болса және кейінге қалдырылған салықтар сол бір салық салынатын компанияға және салық органына жататын болса, бір-біріне қарама-қарсы есепке алынады.

Қосылған құн салығы (ҚҚС)

Сату бойынша ҚҚС тауарларды жөнелту немесе қызметтер көрсету кезінде бюджетке төлеуге жатады. Сатып алу бойынша ҚҚС жеткізушіден салық шот-фактурасын алған кезде сату бойынша ҚҚС-пен бірге есептеуге жатады.

Түсім, шығыстар мен активтер активтерді немесе қызметтерді сатып алу бойынша пайда болған ҚҚС салық органдары өтемейтін жағдайларды қоспағанда, ҚҚС сомасы шегеріліп, танылады; бұл жағдайда ҚҚС тиісінше активті сатып алу шығыстарының бір бөлігі немесе шығыстар бабының бір бөлігі ретінде танылады.

Салық заңнамасы ҚҚС бойынша бюджетпен таза негізде есеп айырысу жүргізуге рұқсат етеді. Тиісінше, есепті күнге есеп айырысу жүргізілмеген сату және сатып алу бойынша ҚҚС қаржылық жағдай туралы есепте таза негізде көрсетіледі.

Салық заңнамасының және Компания қызметінің ерекшелігіне қарай өтеуге жататын ҚҚС-тың белгілі бір бөлігі кейінгі жылдарға ауыстырылуы мүмкін. ҚҚС-тың мұндай бөлігі ұзақ мерзімді актив ретінде жіктеледі, құнсыздану мәніне бағаланады және бар ААТБ бөлінген жеке актив ретінде қаралады.

Дебиторлық және кредиторлық берешек ҚҚС сомасы есебімен көрсетіледі.

Салық органы өтейтін немесе оған төленетін ҚҚС-тың таза сомасы өтелетін ҚҚС және өзге де салықтар бойынша алдын ала төлем, сондай-ақ жеке қаржылық жағдай туралы есепте көрінетін төлеуге жататын өзге де салықтар құрамына кіргізіледі.

3.20 Меншікті капитал*Жарғылық капитал*

Кәсіпорындарды біріктірген жағдайларды қоспағанда, жаңа акциялар шығарумен тікелей байланысты үшінші жақтарға қызметтеріне ақы төлеу шығындары осы эмиссия нәтижесінде алынған соманың кемуі ретінде өз капиталы құрамында көрсетіледі.

Акционерлерден қайта сатып алынған меншікті акциялар

Акционерлерден қайта сатып алынған меншікті акциялар бастапқы құны бойынша танылады және меншікті капиталдан шегеріледі. Компанияның меншікті үлестік құралдарын сатып алуға, сатуға, шығаруға немесе күшін жоюға байланысты пайда немесе залалда танылмайды. Қайта сатып алынған меншікті акциялардың баланстық құны мен оларды кейіннен сату үшін алынған өтем сомасы арасындағы айырма эмиссиялық кірістің бөлігі ретінде танылады.

Дивидендтер

Компания ақша қаражатын бөлу бекітілген және бұдан былай Компанияның қарау мәні болмағанда бас ұйым акционерлеріне бөлуге қатысты міндеттемені және ақшасыз активтерді таниды. Қазақстан Республикасы заңнамасына сәйкес бөлуді акционерлер бекітеді. Тиісті сома тікелей меншікті капитал құрамында танылады.

Ақшалай емес активтерді бөлу кезінде, міндеттеменің теңгерімдік құны мен бөлінген активтердің теңгерімдік құны арасындағы айырмашылық жеке жиынтық кіріс туралы есепте танылады.

Дивидендтер есепті күнге дейін ұсынылған болса, сондай-ақ есепті күннен кейін, бірақ жеке қаржылық есептілік бекітілген күнге дейін ұсынылса немесе бекітілсе (жарияланса), олар туралы ақпарат есептілікте ашып жазылады.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)**3.21 Есеп жүргізу саясатындағы өзгерістер және ақпаратты ашу қағидаттары**

Қабылданған есеп жүргізу саясаты 2022 жылғы 1 қаңтардан бастап күшіне кірген төменде келтірілген жаңа немесе қайта қаралған Стандарттарды қоспағанда алдыңғы есеп беру жылында қолданылған есеп жүргізу саясатына сәйкес келеді.

Компания алғаш рет қолданған жаңа стандарттар, түсіндірмелер және оларға түзетулер

Кейбір стандарттар мен түзетулер алғаш рет 2022 жылы қолданылды. Әрбір жаңа стандарттың/түзетудің сипаты мен әсері төменде сипатталған:

ХҚЕС (IAS) 37-ге түзетулері «Ауыр шарттар-шартты орындауға арналған шығындар»

Міндеттерді орындау үшін оның орындалуынан күтілетін экономикалық пайдадан асатын шарт, сөзсіз шығындар (яғни, Компания болдырмауға болмайтын Шартқа байланысты шығындар) ауыртпалық болып табылады.

Түзетулер Шарттың ауыртпалықты немесе шығынды екенін бағалау кезінде ұйым қосымша шығындарды (мысалы, тікелей еңбек шығындары мен материалдарды) және шартты орындауға тікелей байланысты бөлінген шығындарды (мысалы, қамтитын тауарларды немесе қызметтерді ұсыну шартына тікелей байланысты шығындарды ескеруі керек екенін түсіндіреді. осы Шартты орындау үшін пайдаланылатын жабдықтың амортизациясы бойынша шығыстар, сондай-ақ шарттың орындалуын сүйемелдеуге және бақылауға арналған шығыстар). Жалпы және әкімшілік шығындар шартқа тікелей байланысты емес және оларды шарт бойынша контрагент нақты өтеуге жататын жағдайларды қоспағанда, есепке алынбайды.

Бұл түзету жеке қаржылық есептілікке әсер еткен жоқ, өйткені Компанияда ауыр шарттар жоқ.

ХҚЕС (IFRS) 3-ке түзетулер «Тұжырымдамалық негіздерге сілтемелер»

Түзетулер нәтижесінде ХҚЕС жөніндегі кеңестің "тұжырымдамалық негіздерінің" бұрынғы редакциясына сілтемелер осы құжаттағы талаптарға елеулі өзгерістер енгізбестен, 2018 жылғы наурызда шығарылған "Тұжырымдамалық негіздердің" қолданыстағы редакциясына сілтемелерге ауыстырылды.

Түзетулер нәтижесінде 37 «Бағалау міндеттемелері, шартты міндеттемелер және шартты активтер» ХҚЕС (IAS) қолдану саласына жататын міндеттемелер мен шартты міндеттемелер үшін «2-ші күннің» ықтимал кірістері мен шығындарының туындауын болдырмау үшін 3 «Бизнесі біріктіру» ХҚЕС (IFRS) тану принципінен ерекшелік қосылды немесе ҚРМФО (IFRIC) 21 «Міндетті төлемдер» түсіндірмелері, егер олар жекелеген операциялар шеңберінде туындаса. Осы ерекшелікке сәйкес, "тұжырымдамалық негіздер" ережелерін қолданудың орнына ұйымдар сатып алу күнінде міндеттеме бар-жоғын анықтау үшін ХҚЕС (IAS) 37 өлшемдерін немесе ҚРМФО (IFRIC) 21 түсіндірмелерін қолдануы керек.

ХҚЕС (IFRS) 3 мәтініне енгізілген түзетулердің нәтижесінде сатып алу күніне шартты активті тануға жол берілмейтінін түсіндіретін жаңа абзац қосылды.

Бұл түзетулер Компанияның жеке қаржылық есептілігіне әсер етпеді, өйткені қарастырылып отырған кезеңде осы түзетулердің қолданысына жататын шартты активтер, міндеттемелер және шартты міндеттемелер туындамады.

ХҚЕС (IAS) 16-ға түзетулері «Жалға алу» – «Негізгі құралдар: мақсаты бойынша пайдалануға дейінгі түсімдер»

Осы түзетулерге сәйкес ұйымдарға негізгі құралдарды объектінің бастапқы құнынан осы объектіні орналасқан жеріне дейін жеткізу және оны басшылықтың ниетіне сәйкес пайдалану үшін талап етілетін күйге келтіру процесінде өндірілген бұйымдарды сатудан түскен кез келген түсімдерді шегеруге тыйым салынады. Оның орнына ұйым осындай өнімдерді сатудан түсетін түсімдерді, сондай-ақ осы өнімдерді пайда немесе залал ретінде өндіру құнын мойындайды.

Бұл түзетулер Компанияның жеке қаржылық есептілігіне әсер етпеді, өйткені қаржылық есептілікте ұсынылған ең ерте кезеңнің басталу (немесе одан кейін) күні пайдалануға қолжетімді болған осындай негізгі құралдар объектілері өндірілген бұйымдарды сату болмады.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)**3.21 Есеп жүргізу саясатындағы өзгерістер және ақпаратты ашу қағидаттары (жалғасы)*****Компания алғаш рет қолданған жаңа стандарттар, түсіндірмелер және оларға түзетулер (жалғасы)***

ХҚЕС (IFRS) 1-ге түзету «Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарын бірінші рет қолдану» - «Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарын бірінші рет қолданатын еншілес ұйым»

Осы түзетуге сәйкес ҚЕХС (IFRS) 1-нің D16 (а) тармағын қолдануды шешетін еншілес ұйым, егер шоғырландыру және нәтижелерді көрсету мақсаттары үшін ешқандай түзетулер жасалмаса, бас ұйымның ҚЕХС-қа көшу күнін негізге ала отырып, бас ұйымның арнайы мақсаттағы шоғырландырылған қаржылық есептілігінде көрсетілген сомаларды пайдалана отырып, жинақталған бағамдық айырмаларды бағалауға құқылы бас ұйым аталған еншілес ұйымды сатып алған бизнес бірлестіктері. Бұл түзету 1 ХҚЕС (IFRS) D16 (а) тармағын қолдануды шешетін қауымдастырылған ұйымға немесе бірлескен кәсіпорынға да қатысты. Бұл түзетулер Компанияның жеке қаржылық есептілігіне әсер еткен жоқ, өйткені ол ХҚЕС-ты алғаш рет қолданатын ұйым болып табылмайды.

ХҚЕС (IFRS) 9-ға түзету «Қаржы құралдары» - қаржылық міндеттемелерді тануды тоқтату үшін «10% тест» өткізген кезде комиссиялық сыйақы

Түзетуде ұйым жаңа немесе өзгертілген қаржылық міндеттеменің шарттары бастапқы қаржылық міндеттеменің шарттарынан айтарлықтай ерекшеленетінін бағалау кезінде ескеретін комиссиялық сыйақы сомалары түсіндіріледі. Мұндай сомаларға тек белгілі бір несие беруші мен қарыз алушы арасында төленген немесе алынған комиссиялық сыйақылар, соның ішінде несие беруші немесе қарыз алушы екінші Тараптың атынан Төлеген немесе алған комиссиялық сыйақы кіреді. 39 «Қаржы құралдары: тану және бағалау» ХҚЕС (IAS) үшін ұқсас түзету қарастырылмаған. Бұл түзетулер Компанияның жеке қаржылық есептілігіне әсер еткен жоқ. Компания бұл түзетулерді қажет болған жағдайда болашақ кезеңдерде қолдануға ниетті.

ХҚЕС (IAS) 41-ге түзету – «Ауыл шаруашылығы» - әділ құнды бағалау кезінде салық салу

Бұл түзету ХҚЕС (IAS) 41-нің 22-тармағындағы ұйымдардың ХҚЕС (IAS) 41 қолдану саласына жататын активтердің әділ құнын бағалау кезінде салық салуға байланысты ақша ағындарын есепке қоспайтыны туралы талапты алып тастайды.

Бұл түзету Компанияның қаржылық есептілігіне әсер еткен жоқ, өйткені бұл стандарт Компанияға қолданылмайды.

ХҚЕС (IFRS) 10-ға және ХҚЕС (IAS) 28-ге түзетулері – «Инвестор мен оның қауымдасқан ұйымы немесе бірлескен кәсіпорны арасындағы мәмілелерде активтерді сату немесе жарна салу»

2015 жылдың желтоқсанында ХҚЕС Кеңесі үлестік қатысу әдісіне қатысты өзінің ғылыми-зерттеу жобасына қатысты барлық түзетулерді пысықтағанға дейін түзетулердің күшіне ену күнін кейінге қалдыру туралы шешім қабылдады. Түзетулерді мерзімінен бұрын қолдануға әлі де рұқсат етіледі.

ХҚЕС (IFRS) 10-ға түзетулер «Шоғырландырылған қаржылық есептілік» мен 28 «қауымдастырылған ұйымдарға және бірлескен кәсіпорындарға инвестициялар» ХҚЕС (IAS) арасындағы қауымдастырылған ұйымға немесе бірлескен кәсіпорынға сатылатын немесе енгізілетін еншілес ұйымға бақылауды жоғалтуды есепке алу бөлігіндегі қайшылықты қарастырады.

Түзетулер активтерді қауымдастырылған ұйымға немесе бірлескен кәсіпорынға беру ұйғарымға сәйкес бизнес болып табылатын жағдайда пайда немесе залал танылатынын түсіндіреді. ҚЕХС (IFRS) 3. Алайда, бизнесті білдірмейтін активтерді сату немесе жарна салу нәтижесінде пайда болатын пайда немесе залал тек қауымдастырылған ұйымда немесе бірлескен кәсіпорында инвесторлар ұйымынан өзгеше қатысу үлестері шегінде ғана танылады.

Бұл түзетулер Компанияның жеке қаржылық есептілігіне әсер еткен жоқ. Компания бұл түзетулерді қажет болған жағдайда болашақ кезеңдерде қолдануға ниетті.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.21 Есеп жүргізу саясатындағы өзгерістер және ақпаратты ашу қағидаттары (жалғасы)*****Шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген стандарттар***

Төменде шығарылған, бірақ Компанияның қаржылық есептілігі шығарылған күнге әлі күшіне енбеген жаңа стандарттар, түзетулер мен түсіндірулер келтірілген. Компания осы стандарттарды, түзетулер мен түсіндірулерді, егер қолданылатын болса, олар күшіне енген күннен бастап қолдануға дайын.

ХҚЕС (IFRS) 17 «Сақтандыру шарттары»

2017 жылдың мамыр айында ХҚЕС Кеңесі 17 «Сақтандыру шарттары» ХҚЕС (IFRS) шығарды, бұл ақпаратты тану және бағалау, ұсыну және ашу мәселелерін қарастыратын сақтандыру шарттары үшін қаржылық есептіліктің жаңа кешенді стандарты. 17 ХҚЕС (IFRS) күшіне енген кезде, ол 2005 жылы шығарылған ХҚЕС (IFRS) 4 «Сақтандыру шарттары» орнына келеді. ХҚЕС (IFRS) 17 сақтандыру шарттарының барлық түрлеріне қолданылады (яғни. өмірді сақтандыру және өмірді сақтандырудан басқа сақтандыру, тікелей сақтандыру және қайта сақтандыру) оларды шығаратын ұйымның түріне қарамастан, сондай-ақ дискрециялық қатысу шарттары бар белгілі бір кепілдіктер мен қаржы құралдарына. Қолдану аясынан бірнеше ерекшеліктер бар. ХҚЕС (IFRS) 17 негізгі мақсаты сақтандырушылар үшін тиімдірек және дәйекті болып табылатын сақтандыру шарттарын есепке алу моделін ұсыну болып табылады. Негізінен алдыңғы жергілікті есеп саясатына негізделген ХҚЕС (IFRS) 4 талаптарынан айырмашылығы, ХҚЕС (IFRS) 17 бухгалтерлік есептің барлық тиісті аспектілерін қамтитын сақтандыру келісімшарттарын есепке алудың жан-жақты моделін ұсынады. ХҚЕС (IFRS) 17 негізінде келесілермен толықтырылған жалпы модель жатыр:

- тікелей қатысу шарттары бар сақтандыру шарттары үшін белгілі бір модификациялар (ауыспалы сыйақы әдісі);
- жеңілдетілген тәсіл (сыйлықақыны бөлуге негізделген тәсіл) негізінен қысқа мерзімді келісімшарттар үшін.

ХҚЕС (IFRS) 17 2023 жылдың 1 қаңтарынан басталатын немесе осы күннен кейінгі есепті кезеңдерге қатысты күшіне енеді, бұл ретте салыстырмалы ақпаратты ұсыну талап етіледі.

Ұйым сондай-ақ ХҚЕС (IFRS) 9 және ХҚЕС (IFRS) 15-ті ХҚЕС (IFRS) 17-ні бірінші рет қолданған күні немесе оған дейін қолданған жағдайда, мерзімінен бұрын қолдануға рұқсат етіледі. Бұл стандарт Компанияға қолданылмайды.

ХҚЕС (IAS) 1-ге түзетулері – «Міндеттемелерді қысқа мерзімді немесе ұзақ мерзімді деп жіктеу»

2020 жылдың қаңтарында ХҚЕС Кеңесі міндеттемелерді қысқа мерзімді немесе ұзақ мерзімді деп жіктеуге қатысты талаптарды түсіндіретін ХҚЕС (IAS) 1-д 1-дің 69-76-тармақтарына түзетулер шығарды. Түзетулерде мыналар түсіндіріледі:

- міндеттемелерді реттеуді кейінге қалдыру құқығы нені білдіреді;
- міндеттемелерді реттеуді кейінге қалдыру құқығы есепті кезеңнің соңында болуы тиіс;
- міндеттемелерді жіктеуге ұйымның міндеттемелерді реттеуді кейінге қалдыру құқығын орындау ықтималдығы әсер етпейді;
- міндеттеме шарттары оның жіктелуіне әсер етпейді, егер айырбасталатын міндеттемеге енгізілген туынды құралдың өзі үлестік құрал болса.

Бұл түзетулер 2024 жылғы 1 қаңтардан басталатын немесе осы күннен кейінгі жылдық есепті кезеңдерге қатысты күшіне енеді және ретроспективті түрде қолданылады. Бұл түзетулер Компанияның қаржылық есептілігіне айтарлықтай әсер етпейді деп күтілуде.

ХҚЕС (IAS) 8-ге түзетулері – «Бухгалтерлік бағалауды анықтау»

2021 жылдың ақпанында ХҚЕС Кеңесі "бухгалтерлік бағалау" анықтамасын енгізетін 8 ХҚЕС (IAS) түзетулерін шығарды. Түзетулер бухгалтерлік есептегі өзгерістер мен есеп саясатындағы өзгерістер мен қателерді түзету арасындағы айырмашылықты түсіндіреді. Сонымен қатар, құжат ұйымдардың бухгалтерлік есепті әзірлеу үшін өлшеу әдістері мен бастапқы деректерді қалай қолданатынын түсіндіреді.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)**3.21 Есеп жүргізу саясатындағы өзгерістер және ақпаратты ашу қағидаттары (жалғасы)*****Шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген стандарттар (жалғасы)***

ХҚЕС (IAS) 8-ге түзетулері – «Бухгалтерлік бағалауды анықтау» (жалғасы)

Түзетулер 2023 жылдың 1 қаңтарында немесе одан кейін басталатын жылдық есепті кезеңдерге қатысты күшіне енеді және есеп саясатындағы өзгерістерге және көрсетілген кезеңнің басталу күнінде немесе одан кейін болатын бухгалтерлік бағалаудағы өзгерістерге қолданылады. Бұл факт ашылған жағдайда мерзімінен бұрын қолдануға рұқсат етіледі.

Бұл түзетулер Компанияның қаржылық есептілігіне айтарлықтай әсер етпейді деп күтілуде.

ХҚЕС (IAS) 1 және ХҚЕС қолдану бойынша № 2 Практикалық ұсынымдарға түзетулер – «Есеп саясаты туралы ақпаратты ашу»

2021 жылдың ақпанында ҚЕХС Кеңесі 1 ҚЕХС (IAS) және № 2 ҚЕХС қолдану бойынша «маңыздылығы туралы пайымдауларды қалыптастыру» бойынша түзетулер шығарды, онда ұйымдарға есеп саясаты туралы ақпаратты ашуда маңыздылығы туралы пайымдауларды қолдануға көмектесетін нұсқаулар мен мысалдар келтірілген. Түзетулер ұйымдарға есеп саясатының «маңызды ережелерін» ұйымдардың есеп саясаты туралы «маңызды ақпаратты» ашу талабын есеп саясаты туралы «маңызды ақпаратты» ашу талабына ауыстыру арқылы, сондай-ақ ұйымдардың есеп саясаты туралы ақпаратты ашу туралы шешім қабылдауда маңыздылық ұғымын қалай қолдануы керектігі туралы басшылықты қосу арқылы есеп саясаты туралы неғұрлым пайдалы ақпаратты ашуға көмектесуі керек.

ХҚЕС (IAS) 1 түзетулері 2023 жылдың 1 қаңтарынан басталатын немесе мерзімінен бұрын қолдану мүмкіндігімен осы күннен кейінгі жылдық кезеңдерге қатысты қолданылады. ҚЕХС қолдану бойынша № 2 Практикалық ұсынымдарға түзетулер есеп саясаты туралы ақпаратқа маңыздылық анықтамасын қолдануға қатысты міндетті емес нұсқаулықты қамтитындықтан, осы түзетулердің күшіне ену күнін көрсету талап етілмейді. Қазіргі уақытта Компания түзетулердің әсерін бағалайды.

ХҚЕС (IAS) 12 түзетулері – «Бір операция нәтижесінде туындайтын активтер мен міндеттемелерге байланысты кейінге қалдырылған салық салу»

2021 жылдың мамырында Кеңес ХҚЕС (IAS) 12 түзетулерін шығарды, оған сәйкес ХҚЕС (IFRS) 12 бойынша активтер мен міндеттемелерді бастапқы тану кезінде кейінге қалдырылған салықтарды танудан босату көлемі қысқарды. Енді ол бастапқы тану кезінде шегерілетін және салық салынатын уақыт айырмашылықтарының тең сомалары пайда болатын операцияларға қолданылмайды.

Түзетулер ең ерте ұсынылған салыстырмалы кезеңнің басынан бастап туындайтын операцияларға қолданылады. Сонымен қатар, ең ерте ұсынылған салыстырмалы кезеңнің басындағы жағдай бойынша кейінге қалдырылған салық активі (салық салынатын пайда жеткілікті болған жағдайда) және кейінге қалдырылған салық міндеттемесі жалға алу мен пайдаланудан шығару міндеттемелеріне байланысты шегеруге және салық салуға жататын барлық уақытша айырмашылықтар үшін танылуы керек.

Қазіргі уақытта Компания түзетулердің әсерін бағалайды.

ХҚЕС (IFRS) 16-ға түзетулер – «Кері жалдау сату операцияларын жүргізу кезіндегі жалдау міндеттемесі»

ХҚЕС (IFRS) 16-ға түзетулері 2024 жылдың 1 қаңтарынан басталатын немесе осы күннен кейінгі жылдық кезеңдерге қатысты күшіне енеді. 2022 жылдың қыркүйегінде ХҚЕС Кеңесі ХҚЕС (IFRS) 16 түзетулерін жариялады.

ХҚЕС (IFRS) 16 түзетулері сатушы-жалға алушы сатушы-жалға алушыда қалған пайдалану құқығына қатысты пайда мен залал сомасын мойындамауы үшін сатушы-жалға алушы кері жалдау сату операциясын жүргізу нәтижесінде туындайтын жалдау міндеттемесін бағалау кезінде пайдалануы тиіс талаптарды анықтайды.

Кері жалға беру операциясы басталған күннен кейін сатушы-жалға алушы ХҚЕС (IFRS) 16-ның 29-35-тармақтарын кері жалдау нәтижесінде пайда болатын пайдалану құқығы нысанындағы активке және тармақтарға қолдануы тиіс

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)**3.21 Есеп жүргізу саясатындағы өзгерістер және ақпаратты ашу қағидаттары (жалғасы)*****Шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген стандарттар (жалғасы)***

ХҚЕС (IFRS) 16-ға түзетулер– «Кері жалдау сату операцияларын жүргізу кезіндегі жалдау міндеттемесі» (жалғасы)

36-46 ХҚЕС (IFRS) 16 кері жалдау нәтижесінде пайда болатын жалдау міндеттемесіне. 36-46-тармақтарды қолданған кезде сатушы-жалға алушы «Жалдау төлемдерін» немесе «қайта қаралған жалдау төлемдерін» анықтауы тиіс. Осылайша, сатушы-жалға алушы сатушы-жалға алушыда қалған пайдалану құқығына қатысты пайда мен залал сомасын мойындамауы үшін. Осы талаптарды қолдану сатушы-жалға алушыға ХҚЕС(IFRS) 16-тармағының 46 (а) - тармағы талап еткендей, пайданы немесе залалды ішінара немесе толық тоқтатуға байланысты кез келген пайданы немесе залалды таңуға тыйым салмайды.

Түзетулермен кері жалдау операциясының нәтижесінде туындайтын жалдау міндеттемелерін бағалауға нақты талаптар белгіленбейді. Кері жалдау операциясынан туындайтын жалдау міндеттемесін бастапқы бағалау сатушы-жалға алушының «жалдау төлемдеріне» осындай анықтама беруіне әкелуі мүмкін, бұл ХҚЕС (IFRS) 16-ға А қосымшасында көрсетілген жалдау төлемдерінің жалпы анықтамасынан өзгеше болады. Сатушы-жалға алушы ХҚЕС (IAS) 8 сәйкес өзекті және сенімді ақпарат алуға мүмкіндік беретін есеп саясатын әзірлеуі және қолдануы қажет.

Қазіргі уақытта Компания түзетулердің әсерін бағалайды.

4. МАҢЫЗДЫ ЕСЕП ЖҮРГІЗУ ПАЙЫМДАУЛАРЫ, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ БОЛЖАУЛАР

Компанияның жеке қаржылық есептілігін дайындау оның басшылығынан есепті кезеңнің аяғында есептілікте ұсынылатын түсімдер, шығыстар сомасына, активтерге және міндеттемелерге, сондай-ақ міндеттемелер шарттары туралы ақпаратты ашуға әсер ететін бағалау мәндерін және болжауларды пайымдау мен анықтау енгізуді талап етеді. Алайда осы болжаулар мен бағалау мәндеріне қатысты айқынсыздық келешекте осындай болжаулар мен бағалау қолданылатын активтер мен міндеттемелердің теңгерімдік құнын елеулі түзетуді талап етуі мүмкін.

Компанияның тәуекелдерге ұшырауы туралы және белгісіздіктер туралы өзге ақпаратты ашу мына ескертпелерде ұсынылған:

- қаржылық тәуекелдерді басқару мақсаты мен саясаты (*37-ескертпе*);
- сезімталдықты талдау туралы ақпаратты ашу (*37-ескертпе*).

Бағалау мәндері және болжаулар

Болашақ туралы негізгі болжаулар және есепті күнге бағалаулардағы айқынсыздықтың басқа да негізгі көздері төменде қаралады, олар келесі қаржы жылы ішінде активтердің теңгерімдік құны мен міндеттемелерге елеулі түзетулердің себебі болуы мүмкін. Компанияның болжаулары мен бағалау мәндері ол жеке қаржылық есептілікті дайындау кезінде оның қолында болған бастапқы деректерге негізделген. Алайда ағымдағы жағдаяттар мен болашаққа қатысты болжаулар нарықтық өзгерістер мен Компания бақылауында емес жағдаяттарға байланысты өзгеруі мүмкін. Мұндай өзгерістер олардың пайда болуына қарай болжауларда көрініс табады.

Негізгі құралдардың әділ құнын бағалау

Компания негізгі құралдарды қайта бағаланған күн бойынша жүргізеді. 2022 жылдың ішінде негізгі құралдарды қайта бағалау үшін Компания тәуелсіз кәсіби бағалаушыны жұмысқа тартты.

Әділ құнды бағалау және талдау кезінде Компания қолданатын бағалау әдістері бағаланатын активті ең жақсы және тиімді пайдалану тұрғысынан қарастырады. Компания активтерін тиімді пайдалану – бұл оларды өндірістік қызметте пайдалану.

Тиісті жер учаскелері бар Қазақстан Республикасының қалаларындағы Компанияның кеңсе ғимараттарының, сондай-ақ көлік құралдары мен басқа да арнайы емес активтердің әділ құнын анықтау үшін пайдаланылған бастапқы деректер әділ құн иерархиясының 2-ші деңгейіне жатады (бағасы белгіленбейтін байқалатын бастапқы деректер).

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. МАҢЫЗДЫ ЕСЕП ЖҮРГІЗУ ПАЙЫМДАУЛАРЫ, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ БОЛЖАУЛАР (жалғасы)****Бағалау мәндері және болжаулар (жалғасы)***Негізгі құралдардың әділ құнын бағалау (жалғасы)*

Басқа негізгі құралдар арнайы активтерге жатады, сондықтан олардың әділ құнын анықтау үшін 3-ші деңгейіне жататын деректер (байқалмайтын бастапқы деректер) пайдаланылған.

Бағалау үшін пайдаланған әдіснама, алғаш кезде, ауыстырудың амортизацияланатын құнын бағалауға негізделген («шығынды әдіс»).

Әділ құнын бағалау кезінде бағалаушы Компанияның мамандырылған негізгі құралдарының экономикалық тозу мөлшерін анықтау үшін кірістер әдісін қолдана отырып, тиісті кірістілігіне тест жүргізеді. Компанияның негізгі құралдарының өтелетін құны пайдалану құндылығын бағалау жолымен айқындалған. Активтерді пайдалану құны таза айналым капиталының әділ құнына түзетілген бизнес құны ретінде анықталады. Ақша ағындарын болжау Компания басшылығы мақұлдаған бюджетке және Компанияның сәйкесінше 2022 жылға және 2023-2027 жылдарға арналған бизнес-жоспарларына негізделген. Болжамнан кейінгі кезеңдегі ақша ағындары ұзақ мерзімді өсу қарқынын қолдана отырып, болжамды деректерді экстраполяциялау негізінде анықталады. Кіріс әдісін қолдану кезінде келесі негізгі болжамдар жасалды:

Дисконттау мөлшерлемесі	17,07%
Өсудің ұзақ мерзімді қарқыны	4%

Пайдалану құны бойынша алынған нәтижелер амортизацияланған ауыстыру құны бойынша анықталған көрсеткіштерден төмен болды, сондықтан Компанияның тиісті негізгі құралдарының әділ құны ретінде алынды.

2022 жылғы тәуелсіз бағалау нәтижелері бойынша Компанияның негізгі құралдарының (технологиялық мұнайды қоспағанда) теңгерімдік құны 112.070.868 мың теңгеге ұлғайды (*5-ескертіле*). Бұл ретте қайта бағалау резерві арқылы нетто-жете бағалау 124.669.031 мың теңгені құрады, ал шегерім пайда мен залал арқылы 12.598.163 мың теңге мөлшерінде танылды.

Пайдалану құндылығын бағалау нәтижелері дисконттау мөлшерлемесінің өзгеруіне және ұзақ мерзімді өсу қарқынына, сондай-ақ ұсынылатын қызметтерді іске асыру көлеміне, ұсынылатын қызметтерге тарифтер деңгейіне, күрделі және ағымдағы шығындар мөлшеріне қатысты болжамдарға сезімтал.

Дисконттау мөлшерлемесін және ұзақ мерзімді өсу қарқынын өзгертуге арналған негізгі құралдар құнының сезімталдығын талдау келесідей:

<i>Миллион теңгемен</i>	Ставкиның (төмендеуі)/өсуі	ААЖБТ Мұнай тасымалдау
Дисконттау мөлшерлемесі	-0,5%	8.830
	+0,5%	(8.366)
Ұзақ мерзімді өсу қарқыны	-0,5%	(16.970)
	+0,5%	18.320

Технологиялық мұнайды қайта бағалау

Технологиялық мұнайды қайта бағалау мұнайдың әділ бағасының ауытқуы айтарлықтай жиі әрі елеулі болатындықтан, әр есеп күніне жүргізіледі. Компанияның технологиялық мұнайы аралық кезеңдердің әр есеп беру күнінде және 2022 және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қайта бағаланды.

Технологиялық мұнайдың әділ құнын анықтауға арналған бастапқы деректер әділ құн сатында 2 деңгейге жатады (бағасы белгіленбейтін байқалатын бастапқы деректер).

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. МАҢЫЗДЫ ЕСЕП ЖҮРГІЗУ ПАЙЫМДАУЛАРЫ, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ БОЛЖАУЛАР (жалғасы)****Бағалау мәндері және болжаулар (жалғасы)***Технологиялық мұнайды қайта бағалау*

Компания басшылығы технологиялық мұнайдың әділ құнын анықтау кезінде келесі пайымдауларды назарға алды:

- технологиялық мұнай құбырды пайдалану үдерісінің ажырағысыз бөлігі, онсыз тасымалдау мүмкін емес және тиісінше бағалау нысаны мамандандырылған актив болып табылады;
- технологиялық мұнай ТМРК қойған шектеулер нәтижесінде сатыла да және өзгелей түрде пайдаланыла да алмайды;
- ТМРК және Қазақстан Республикасының Үкіметі елдегі жалпы баға индексіне тарифтердің жағымсыз әсерінің алдын алу үшін оларды мұқият қадағалап отырады (экспорт үшін және Қазақстан Республикасының аумағы арқылы транзиттің тарифтарын қоспағанда), және тиісінше егер мұнай халықаралық нарық бағасы бойынша бағаланған болса, оның құнын өтеуге мүмкіндік бермейтін деңгейде белгіленуі мүмкін;
- және егер Компанияға құбырдың жаңа бөліктерін толтыру үшін қосымша мұнай сатып алу қажет болса, онда мұнай өндіруші ұйымдар Компанияның талабы бойынша Компанияның магистралдық құбыр жүйесін толтыру үшін мұнай жеткізу деген тасымалдау келісім-шарттарының талаптарын қолданатын болады;
- мұнай өндіруші ұйымдар үшін ішкі баға немесе ҚМГ тобының мұнай зауыттарына жеткізілетін толлингтік мұнай бағасы қолданылады.

Осы факторлардың бәрін ескере отырып, 2022 жылғы 31 желтоқсанға Компанияның технологиялық мұнайының әділ құны бір тонна үшін 84.050 теңге бағасы ретінде анықталды (2021 жылғы 31 желтоқсанға: бір тонна үшін 76.648 теңге). Мұнайдың әділ құнының өзгеруінен болған өзге де жиынтық кіріс 2022 жылы 19.423.763 мың теңгені (2021 жылы: өзге де жиынтақ залал 100.258.238 мың теңге) құрады. Бұдан басқа, 2022 жылы 3.229.453 мың теңге (2021 жыл: 998.073 мың теңге, 230.517 мың теңгеге мұнай жетіспеушілігін есептен шығаруды шегергенде) сомасында артық мұнайды қайта бағалаудан, сондай-ақ 282.934 мың теңге мөлшерінде мұнай жетіспеушілігін есептен шығарудан болған залал (2021 жыл: 183.922 мың теңге) *(5-ескертілме)* танылды. 2022 жылы қайта бағалауға нәтижесінде өзге де жиынтық кіріс 22.653.216 мың теңгені құрады (2021 жылы: өзге де жиынтық кіріс 101.256.311 мың теңге) *(5-ескертілме)*.

2022 жылғы 31 желтоқсанға құбырдағы мұнай көлемі 2.663 мың тоннаны құрады (2021 жылғы 31 желтоқсан: 2.628 мың тонна). 2022 жылдың соңына жүргізілген түгендеу нәтижесі бойынша 38.423 тонна көлемінде (2021 жылы: 16.029 тонна) артық, 2021 жылы 5.730 тонна мөлшерінде мұнай жетіспеушілік танылды.

Еңгілес ұйымдарға және бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға инвестициялардың құнсыздануы

2022 жылғы 31 желтоқсандағы құнсыздану белгілеріне байланысты Компания Магистральды Суазғысына инвестициялардың баланстық құнының оның өтелетін сомасынан асып кеткен 3.842.224 мың теңгеге (2021 жылғы 31 желтоқсанда: 4.540.709 мың теңге) инвестициялардың құнсыздануын мойындады *(8-ескертілме)*. 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша БМТ, РТЛ, ККТ және МұнайТас-қа салынған инвестициялардың құнсыздану белгілері жоқ.

Негізгі құралдардың пайдалы қызмет мерзімі

Компания негізгі құралдар қызметінің қалған пайдалы мерзімін ең әрі дегенде әрбір қаржы жылының соңына бағалайды және егер күтілетіні бұрынғы бағалаудан өзгеше болса, өзгерістер ҚЕХС (IAS) 8 «*Есеп жүргізу саясаты, есептеу бағаларындағы өзгерістер мен қателіктерге*» сәйкес есептеу бағаларындағы өзгерістер ретінде ескеріледі.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. МАҢЫЗДЫ ЕСЕП ЖҮРГІЗУ ПАЙЫМДАУЛАРЫ, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ БОЛЖАУЛАР (жалғасы)****Бағалау мәндері және болжаулар (жалғасы)**

Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттеме

Есепті күнгі жағдай бойынша резервтер сомасы төменде берілген міндеттемені орындаудың күтілетін мерзімін, инфляция мөлшерлемесін және есепті кезеңнің аяғына дисконт мөлшерлемесін пайдалана отырып белгіленді:

	2022 жыл	2021 жыл
Дисконттау мөлшерлемесі	10,46%	6,72%
Инфляция мөлшерлемесі	6,23%	5,49%
Міндеттемені орындаудың мерзімі	12 жыл	13 жыл

Қазақстан Республикасында жоғары өтімді корпоративтік облигациялардың белсенді нарығының болмауына және Қазақстан Республикасының мемлекеттік облигациялары бойынша мәмілелердің жеткіліксіздігіне байланысты, Компания есептік дисконт мөлшерлемесі ретінде өтеу мерзімдері активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелердің күтілетін мерзіміне сәйкес, елдік тәуекелді және Қазақстан Республикасының инфляция деңгейін ескере отырып түзетілген АҚШ-тың мемлекеттік қазынашылық облигациялары бойынша тәуекелсіз мөлшерлемесін пайдаланады.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелерге арналған резервтің теңгерімдік құны 40.664.979 мың теңгені құрады (2021 жылғы 31 желтоқсанда: 34.547.151 мың теңге) (25-ескертеме).

Мұнай құбырлары бойынша резервтер

2012 жылғы 4 шілдеде күшіне енген «Магистралдық құбыр туралы» Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес Компанияның пайдалану аяқталғаннан кейін магистралдық құбырды (мұнай құбырын) жою және бұдан әрі қоршаған ортаны қалпына келтіру, соның ішінде жерді қайта өңдеу жөнінде іс-шаралар жүргізу бойынша заңды міндеттемесі бар. Құбырлардың пайдалы қолдану мерзімі біткенде ауыстыруға байланысты, жерді қайта өңдеу бойынша міндеттеме іс-шаралары жүргізіледі.

Құбырларды жою және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемеге резерв Компания есептеген Қазақстан Республикасында қолданылатын техникалық ережелер мен нормаларға сәйкес бөлшектеу және жерді қалпына келтіру бойынша жұмыстарды жүргізу құнының негізінде бағаланады. 2022 жылдағы 31 желтоқсанға 1 км құбырды бөлшектеу бойынша шығын сомасы 7.793 мың теңгені құрайды (2021 жылдағы 31 желтоқсанға: 6.922 мың теңге).

МАС бойынша резервтер

Қазақстан Республикасының Экологиялық Кодексіне енгізілген өзгерістерге сәйкес, қоршаған ортаға теріс әсер ететін объектілерді пайдалану тоқтатылғаннан кейін объектілердің операторлары (меншік иелері) Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарына сәйкес объектілерді пайдалану салдарын жоюды қамтамасыз етуге міндетті. Қоршаған ортаға теріс әсер ететін объектілерді пайдалану салдарын жою шеңберінде Қазақстан Республикасының жер заңнамасында көзделген тәртіппен жер учаскелерін адамдардың қауіпсіздігін және (немесе) денсаулығын, қоршаған ортаны қорғауды қамтамасыз ететін және оларды нысаналы мақсаты бойынша одан әрі пайдалануға жарамды жай-күйге келтіру жөнінде жұмыстар жүргізілуге тиіс. Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексіне сәйкес Компанияның объектілері қоршаған ортаға орташа теріс әсер ететін II санатқа жатады. Тиісінше, топ 2022 жылы ЖЗҚ жерлерін пайдаланудан шығару және рекультивациялау бойынша резерв құрды. Бастапқыда танылған міндеттеменің дисконтталған құны ЖЗҚ жоюға және резервуарларды бөлшектеуге арналған жобалау-сметалық шығыстар негізге алына отырып есептелген және 14.748.415 мың теңгені құрайды. 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша бағалау жорамалдарын қайта қарауды ескере отырып, міндеттеменің баланстық құны 12.078.865 мың теңгені құрайды.

Полигондар бойынша резервтер

Полигондар бойынша резервтер 2013 жылы Қазақстан Республикасы Экологиялық кодексінің талаптарына сәйкес құрылды.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. МАҢЫЗДЫ ЕСЕП ЖҮРГІЗУ ПАЙЫМДАУЛАРЫ, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ БОЛЖАУЛАР (жалғасы)****Бағалау мәндері және болжаулар (жалғасы)**

Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттеме (жалғасы)

Полигондар бойынша резервтер (жалғасы)

Залалды жою кезіндегі шығындарды бағалау табиғатты қорғау талаптарындағы және заңнаманы түсіндірудегі әлеуетті өзгерістерге ұшырайды. Сондай-ақ, мұндай шығындарды бағалау кезіндегі айқынсыздықтар балама таңдаулардағы, бұзылған жерлерді жою мен қайта қалпына келтіру әдістеріндегі, дисконт деңгейлері мен инфляция мөлшерлемесіндегі және осы міндеттеме күшіне енетін кезеңдегі әлеуетті өзгерістерді қамтиды.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелердің маңызды болжамдарының өзгерісіне сезімталдықты талдау келесідей берілген:

<i>Мың теңгемен</i>	Мөлшерлеменің (төмендеуі)/өсуі	Міндеттемелердің (төмендеуі)/өсуі
Дисконттау мөлшерлемесі	-0,5% +0,5%	2.261.132 (2.131.916)
Инфляция мөлшерлемесі	-0,5% +0,5%	(2.224.478) 2.342.681

Жеткізушілерге берілген алғытөлемдердің құнсыздануы

Компания жеткізушілерге берілген ұзақ мерзімді және қысқа мерзімді алғытөлемдердің құнсыздануына қатысты резервтерді мойындады. Резервті бағалау кезінде мердігерлердің қызметіндегі бұрынғы және күтілетін нәтижелер есепке алынды. Экономикадағы, саладағы және нақты сипаттамалардың өзгерістері жеке қаржы есептілігінде ескерілген резервтерге әсер етуі мүмкін.

2022 және 2021 жылдардағы 31 желтоқсанда осы резервтер 53.258 мың теңге сомасында қалыптасты (10 ескертпе).

Қаржылық активтер бойынша резервтер

Компания дебиторлық берешек және кредиттік мекемелердегі қаражаттар (ақша қаражаттары және олардың баламалары, банк салымдары) бойынша күтілетін несиелік шығындарға резервтерді құрайды.

Сауда және өзге де дебиторлық берешек бойынша күтілетін несиелік шығындарды бағалау кезінде Компания стандартта көзделген жеңілдетілген тәсілді қолданды және күтілетін несиелік шығындарды аталған қаржы құралдарының бүкіл қызмет ету мерзімі ішінде есептеді. Компания қарыз алушыларға тән факторларға және жалпы экономикалық жағдайларға түзетілген несиелік залалдарды өтеу тәжірибесін ескере отырып дайындалған бағалау резервтер моделін пайдаланды.

Кредиттік мекемелердегі қаражаттарға (ақша қаражаттары және олардың баламалары, банк салымдары) қатысты Компания 12 айлық кезең ішінде күтілетін несиелік шығындарды есептеді. 12 айлық несиелік залалдар – есеп беру күнінен кейінгі 12 ай ішінде мүмкін болатын қаржы құралы бойынша дефолттарға байланысты туындайтын күтілетін несиелік шығындарды білдіретін бүкіл мерзімге күтілетін несиелік шығындардың бір бөлігі болып табылады. Алайда, бастапқы танудан кейін қаржы құралының кредиттік тәуекелінің едәуір ұлғаюы жағдайында, бағаланған шығыс резерві барлық мерзім ішінде күтілетін несиелік шығындарға тең сомада бағаланады.

Компания, келісімшарт бойынша төлемдер 30 күннен астам уақытқа созылған жағдайда, кредиттік тәуекелдің елеулі ұлғаюы орын алған деп есептейді. Келісімшарт бойынша төлемдер 90 күнге дейін мерзімі өткен жағдайда, қаржы активі бойынша дефолт бар деп есептеледі. Сонымен қатар, белгілі бір жағдайларда, Компания, егер ішкі немесе сыртқы ақпарат, Компанияның қарызды көтеру тетіктерін ескерместен Компания келісімшартта көзделген қалған төлемдердің толық көлемін алуы екіталай деп болжайтын болса, қаржы активі үшін дефолт болды деп қорытынды жасауға болады.

Сонымен, 2022 және 2021 жылғы 31 желтоқсанда күтілетін несиелік шығындар бойынша резервтер 885.399 мың теңге және 1.058.613 мың теңге көлемінде қалыптастырылды (12, 16, 17-ескертпелер). Экономикадағы, саладағы және нақты сипаттамалардың өзгерістері жеке қаржылық есептілігінде ескерілген резервтерге әсер етуі мүмкін.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. МАҢЫЗДЫ ЕСЕП ЖҮРГІЗУ ПАЙЫМДАУЛАРЫ, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ БОЛЖАУЛАР (жалғасы)****Бағалау мәндері және болжаулар (жалғасы)***Салықтар бойынша резервтер*

Күрделі салық заңнамасын түсіндіруге, салық заңнамасындағы өзгерістерге, сондай-ақ келешекте салық салынылатын кірістерді алу мерзімі мен сомаларына қатысты айқындық жоқ. Шарттық қатынастардың ұзақ мерзімді сипатының күрделілігін ескергенде, нақты нәтижелер мен қабылданып рұқсат етілген нәтижелер арасында пайда болған айырма немесе мұндай рұқсат етілген нәтижелердің болашақтағы өзгеруі пайда салығы бойынша шығыстар немесе кірістер сомасы есептілігінде көрсетілген болашақ түзетулерге әкелуі мүмкін.

Негізделген болжауларға сүйене отырып, Компания салық органдары жүргізген салық тексеруінен болуы мүмкін салдарына арнап резерв жасайды. Осындай резервтердің мөлшері түрлі факторларға, мысалы, алдыңғы тексерулердің және салық заңнамасын салық төлеуші компанияның және тиісті салық органының түсіндіруіне тәуелді болады. Талдаудағы мұндай айырмашылықтар мемлекеттегі басымды жағдайға байланысты көптеген сұрақтар туындайды.

Кейінге қалдырылған салық активтер

Кейінге қалдырылған салық активтер шегерілетін уақытша айырмашылықтар, пайдаланылмаған салық залалдары және салық жеңілдіктері бойынша оған қарағанда салық залалдары есептелуі мүмкін салық салынылатын пайда алу мүмкін болатын мөлшерде танылады.

Болашақ салық салынылатын пайданы алудың ықтимал мерзімі мен мөлшері негізінде жеке қаржылық есептілігінде тануға болатын кейінге қалдырылған салық активтері сомасын анықтау үшін басшылықтың елеулі пайымдауы қажет. 2022 жылғы 31 желтоқсанда кейінге қалдырылған салық бойынша танылған активтер сомасы 11.192.413 мың теңге болды (2021 жылғы 31 желтоқсанда: 10.009.835 мың теңге) (*34-ескерту*). 2021 және 2020 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның кейінге қалдырылған салық бойынша танылмаған активтері болған жоқ.

Қызметкерлерге сыйақылар

Зейнеткерлікке шыққанға дейін және одан кейін қызметкерлерге ұзақ мерзімді сыйақылар құны және келтірілген міндеттемелер құны актуарлық әдіс қолданылып белгіленеді. Актуарлық әдіс келешекте нақты нәтижелерден айырмашылығы болуы мүмкін түрлі болжамдарды қолдануды білдіреді. Актуарлық әдіс дисконттау мөлшерлемелері, келешекте еңбекақының өсімі, өлім-жітім деңгейі және келешекте қызметкерлерге сыйақылар өсімі туралы болжамдарды қамтиды.

Негізгі болжауларды бағалаудың күрделілігіне және еңбек қызметінің аяқталуы бойынша қызметкерлерге төленетін сыйақылар бойынша міндеттемелердің ұзақ мерзімді сипатына байланысты мұндай міндеттемелер осындай болжаулардың өзгерістеріне аса сезімтал. Барлық болжау әрбір есепті күнге қайта қаралады.

Қазақстан Республикасында жоғары өтімді корпоративтік облигациялардың белсенді нарығының болмауына және Қазақстан Республикасының мемлекеттік облигациялары бойынша мәмілелердің жеткіліксіздігіне байланысты, Компания есептік дисконт мөлшерлемесі ретінде өтеу мерзімдері қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелердің күтілетін мерзіміне сәйкес, елдік тәуекелді және Қазақстан Республикасының инфляция деңгейін ескере отырып түзетілген АҚШ-тың мемлекеттік қазынашылық облигациялары бойынша тәуекелсіз мөлшерлемесін пайдаланады.

Өлім-жітім деңгейі ашық қол жетімді өлім-жітім кестесіне негізделеді. Болашақ еңбекақы мөлшерінің көбеюі және зейнетақы мөлшерінің көбеюі күтіліп отырған болашақ инфляция қарқынына негізделеді.

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанына қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелерді бағалау үшін пайдаланылған негізгі актуарлық болжаулар келесі түрде көрсетілген:

	2022 жыл	2021 жыл
Дисконттау мөлшерлемесі	10,46%	6,72%
Болашақта еңбекақының өсуі	5,74%	5,43%
Өлім-жітім пайызы	5,81%	5,81%

2022 жылғы 31 желтоқсанға еңбек қызметінің аяқталуынан кейін қызметкерлерге сыйақы бойынша міндеттеменің орташа ұзақтығы 18,7 жылды құрады (2021 жылғы 31 желтоқсанда: 18,2 жыл).

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. МАҢЫЗДЫ ЕСЕП ЖҮРГІЗУ ПАЙЫМДАУЛАРЫ, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ БОЛЖАУЛАР (жалғасы)****Бағалау мәндері және болжаулар (жалғасы)***Қызметкерлерге сыйақылар (жалғасы)*

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелердің маңызды болжауларының өзгерісіне сезімталдықты талдау келесідей берілген:

<i>Мың теңгемен</i>	Мөлшерлеменің (төмендеуі)/өсуі	Міндеттемелердің өсуі/(төмендеуі)
Дисконттау мөлшерлемесі	-0,5% +0,5%	1.182.733 (1.081.616)
Болашақта еңбекақының өзгеруі	-1% +1%	(2.182.591) 2.374.977
Болашақта жалақының өзгеруі	-1% +1%	(203.609) 236.846
Өмірдің ұзақтығы	-1 жыл +1 жыл	(111.145) 276.938

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**5. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР**

2021 және 2022 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша негізгі құралдар келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	Жер	Құбырлар	Көлік активтері	Ғимараттар мен құрылыстар	Машиналар және жабдық	Технологиялық мұнай	Өзге де	Аяқталмаған құрылыс	Жиыны
2021 жылғы 1 қаңтарға жалпы теңгерімдік құны	5.515.423	255.365.446	17.905.428	81.433.973	147.603.173	100.345.811	10.088.431	34.593.170	652.850.855
Түсімдер	-	12.750	1.521.354	-	1.234.288	-	437.739	36.153.504	39.359.635
Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелерге резервтен түсімдер (25-ескертіле)	-	340.189	-	-	-	-	-	-	340.189
Шығарылу	(4.057)	(3.373.320)	(97.284)	(207.789)	(539.104)	(183.922)	(338.374)	(64.680)	(4.808.530)
Жете бағалау (активті қайта бағалаудан болған резерв) (19-ескертіле)	-	-	-	-	-	101.256.311	-	-	101.256.311
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтерге ауыстырылған (18-ескертіле)	(31.068)	-	(4.631)	(13.495)	-	-	-	-	(49.194)
Аяқталмаған құрылыстан ауыстырылған	-	24.370.001	94.030	3.945.551	13.305.723	-	743.461	(42.458.766)	-
Материалдық емес активтерге ауыстырылған (7-ескертіле)	-	-	-	-	-	-	-	(290.240)	(290.240)
Ауыстырулар мен аударымдар	-	-	-	-	-	-	(8.171)	8.171	-
2021 жылғы 31 желтоқсанға жалпы теңгерімдік құны	5.480.298	276.715.066	19.418.897	85.158.240	161.604.080	201.418.200	10.923.086	27.941.159	788.659.026
Түсімдер	-	3.466	2.073.803	304.038	1.202.081	-	261.298	34.895.146	38.739.832
Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелерге резервтен түсімдер (25-ескертіле)	-	346.567	-	13.612.707	-	-	-	-	13.959.274
Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелердегі резервтерді қайта қарау өзгерістері (25-ескертіле)	-	-	-	(3.359.391)	-	-	-	-	(3.359.391)
Шығарылу	(33.338)	(1.623.594)	(181.040)	(192.218)	(919.694)	(282.934)	(527.538)	(244.073)	(4.004.429)
Жете бағалау (активті қайта бағалаудан болған резерв) (19-ескертіле)	4.443.733	38.821.474	7.228.396	19.203.286	47.157.230	22.653.216	7.567.332	247.580	147.322.247
Құнсыздану және жете бағалау (пайдалар мен залалдар арқылы)	53.212	236.171	(819.269)	(4.235.463)	(5.367.665)	-	13.142	(2.478.291)	(12.598.163)
Қайта бағалаудан болған жинақталған өтелім мен құнсыздануды алу	-	(47.981.888)	(7.434.999)	(20.861.746)	(66.306.187)	-	(7.256.757)	(180.880)	(150.022.457)
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтерден ауыстырылған (18-ескертіле)	73.519	-	102.667	672.938	31.483	-	604	-	881.211
Аяқталмаған құрылыстан ауыстырылған	412	21.976.435	82.529	3.863.552	9.951.937	-	71.427	(35.946.292)	-
Ауыстырулар мен аударымдар	-	230.913	(85.550)	-	(164.563)	-	19.200	-	-
2022 жылғы 31 желтоқсанға жалпы теңгерімдік құны	10.017.836	288.724.610	20.385.434	94.165.943	147.188.702	223.788.482	11.071.794	24.234.349	819.577.150

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**5. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР (жалғасы)**

<i>Мың теңгемен</i>	Жер	Құбырлар	Көлік активтері	Ғимараттар мен құрылыстар	Машиналар және жабдық	Технологиялық мұнай	Өзге де	Аяқталмаған құрылыс	Жиыны
2021 жылғы 1 қаңтарға жинақталған тозу мен құнсыздану	-	(19.451.996)	(3.186.715)	(7.971.186)	(30.626.424)	-	(4.388.105)	(34.012)	(65.658.438)
Тозу	-	(14.981.193)	(2.235.165)	(6.021.438)	(19.041.798)	-	(2.107.791)	-	(44.387.385)
Шығарылу	-	1.773.496	95.946	202.299	512.438	-	337.883	-	2.922.062
Құнсыздану (пайдалар мен залалдар арқылы)	-	(11.387)	-	-	(709)	-	-	(324.338)	(336.434)
Құнсыздану (активті қайта бағалаудан болған резерв) (19-ескертпе)	(14.838)	(31.127)	-	-	(2.643)	-	-	(54.042)	(102.650)
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтерге ауыстырылған (18-ескертпе)	14.838	-	1.822	7.458	-	-	-	-	24.118
Материалдық емес активтерге ауыстырылған (7-ескертпе)	-	-	-	-	-	-	-	1.896	1.896
2021 жылғы 31 желтоқсанға жинақталған тозу мен құнсыздану	-	(32.702.207)	(5.324.112)	(13.782.867)	(49.159.136)	-	(6.158.013)	(410.496)	(107.536.831)
Тозу	-	(15.888.620)	(2.220.815)	(6.976.940)	(17.929.608)	-	(1.625.248)	-	(44.641.231)
Шығарылу	-	628.479	181.010	129.244	781.229	226.758	527.108	229.616	2.703.444
Құнсыздану (пайдалар мен залалдар арқылы)	-	(12.882)	-	-	-	(10.515)	-	-	(23.397)
Құнсыздану (активті қайта бағалаудан болған резерв)	-	-	-	-	-	(216.243)	-	-	(216.243)
Қайта бағалаудан болған жинақталған өтелім мен құнсыздануды алу	-	47.981.888	7.434.999	20.861.746	66.306.187	-	7.256.757	180.880	150.022.457
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтерге ауыстырылған (18-ескертпе)	-	-	(71.087)	(231.183)	(5.325)	-	(604)	-	(308.199)
Ауыстырулар мен аударымдар	-	(6.658)	5	-	6.653	-	-	-	-
2022 жылғы 31 желтоқсанға жинақталған тозу мен құнсыздану	-	-	-	-	-	-	-	-	-

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**5. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР (жалғасы)**

<i>Мың теңгемен</i>	Жер	Құбырлар	Көлік активтері	Ғимараттар мен құрылыстар	Машиналар және жабдық	Технологиялық мұнай	Өзге де	Аяқталмаған құрылыс	Жиыны
2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша									
Жалпы теңгерімдік құны	10.017.836	288.724.610	20.385.434	94.165.943	147.188.702	223.788.482	11.071.794	24.234.349	819.577.150
Жинақталған тозу және құнсыздану	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Теңгерімдік құн	10.017.836	288.724.610	20.385.434	94.165.943	147.188.702	223.788.482	11.071.794	24.234.349	819.577.150
2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша									
Жалпы теңгерімдік құны	5.480.298	276.715.066	19.418.897	85.158.240	161.604.080	201.418.200	10.923.086	27.941.159	788.659.026
Жинақталған тозу және құнсыздану	-	(32.702.207)	(5.324.112)	(13.782.867)	(49.159.136)	-	(6.158.013)	(410.496)	(107.536.831)
Теңгерімдік құн	5.480.298	244.012.859	14.094.785	71.375.373	112.444.944	201.418.200	4.765.073	27.530.663	681.122.195

Егер активтер жинақталған тозуды және жинақталған құнсыздануды шегергендегі бастапқы құны бойынша есепке алынған болса, жеке қаржылық есептілікке енгізілуі мүмкін негізгі құралдардың әрбір қайта бағаланған жіктелімінің теңгерімдік құны келесі түрде ұсынылады:

<i>Мың теңгемен</i>	Жер	Құбырлар	Көлік активтері	Ғимараттар мен құрылыстар	Машиналар және жабдық	Технологиялық мұнай	Өзге де	Аяқталмаған құрылыс	Жиыны
2022 жылғы 31 желтоқсанға	1.044.966	188.301.144	13.564.038	63.406.928	89.512.630	30.270.513	3.157.599	26.189.702	415.447.520
2021 жылғы 31 желтоқсанға	1.023.070	184.673.989	13.394.362	53.705.468	92.532.261	30.324.713	4.159.327	27.218.660	407.031.850

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**5. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР (жалғасы)**

2022 және 2021 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша аяқталмаған құрылыс негізінен келесі өндірістік объектілерді қамтиды:

- магистралды мұнай құбыры учаскілерін ауыстыру;
- магистральдық мұнай құбыры объектілерінің (мұнай резервуарлары, технологиялық құбырлар, сорғы станциялары, байланыс желілері, электрмен жабдықтау, автоматика жүйесі және басқалары) ауыстыруы, қайта құруы және құрылысы.

2022 жылдың 31 желтоқсандағы жағдай бойынша:

- толығымен амортизацияланған, бірақ әлі күнге дейін қолданыстағы негізгі құралдардың жалпы теңгерімдік құны мен тиісті жинақталған амортизациясы ноль теңгені құрады (2021 жылғы 31 желтоқсанға: 2.520.878 мың теңге);
- аяқталмаған құрылыс 2.157.965 мың теңге көлемінде (2021 жылғы 31 желтоқсанда: 3.563.507 мың теңге) құрылыс жұмыстары үшін сатып алынған материалдар мен босалқы бөлшектерді қамтиды.

31 желтоқсанда аяқталған 2022 жыл үшін аяқталмаған құрылыс құнына кіргізілген тозу сомасы 21.500 мың теңгені құрады (2021 жыл үшін: 20.337 мың теңге).

6. ПАЙДАЛАНУ ҚҰҚЫҒЫ ТҮРІНДЕГІ АКТИВТЕР

2022 және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша пайдалану құқығы түріндегі активтер келесі түрде көрсетілген:

Мың теңгемен	Пайдалану құқығы түріндегі активтер				
	Жер	Көлік активтері	Ғимараттар мен құрылыстар	Машиналар, жабдық және беріліс құрылғылары	Жиыны
2021 жылғы 1 қаңтарға қалдық құн	78.952	2.002.829	291.704	174.334	2.547.819
Түсімдер (22-ескертпе)	-	-	4.407	-	4.407
Модификация (22-ескертпе)	-	-	7.071	-	7.071
Амортизация	(5.722)	(1.254.808)	(122.732)	(64.563)	(1.447.825)
2021 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құн	73.230	748.021	180.450	109.771	1.111.472
Түсімдер (22-ескертпе)	2.249	-	-	114.695	116.944
Шығарылу	(2.873)	-	-	-	(2.873)
Модификация (22-ескертпе)	-	994.358	265.523	-	1.259.881
Амортизация	(3.534)	(1.379.309)	(132.400)	(64.563)	(1.579.806)
2022 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құн	69.072	363.070	313.573	159.903	905.618

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**7. МАТЕРИАЛДЫҚ ЕМЕС АКТИВТЕР**

2022 және 2021 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша материалдық емес активтер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	Лицензиялар	Бағдарламалық жасақтама	Өзге де	Жиыны
2021 жылғы 1 қаңтарға қалдық құн	539.282	792.817	23.114	1.355.213
Түсімдер	–	–	8.707	8.707
Аяқталмаған құрылыстан ауыстырылған (5-ескертпе)	4.833	142.181	141.330	288.344
Шығарылу	(10.357)	(299.001)	(42.021)	(351.379)
Амортизация	(161.367)	(260.611)	(2.838)	(424.816)
Шығарылудан жинақталған тозу	10.357	299.001	42.021	351.379
2021 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құн	382.748	674.387	170.313	1.227.448
Түсімдер	191.313	27.148	232.349	450.810
Аяқталмаған құрылыстан ауыстырылған	55.849	149.120	(204.969)	–
Амортизация	(229.522)	(297.310)	(3.706)	(530.538)
Шығарылу	(54.788)	(199.081)	–	(253.869)
Шығарылудан жинақталған тозу	54.788	199.081	–	253.869
2022 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құн	400.388	553.345	193.987	1.147.720
2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша				
Бастапқы құн	1.341.234	4.786.660	228.504	6.356.398
Жинақталған құнсыздану және амортизация	(940.846)	(4.233.315)	(34.517)	(5.208.678)
Қалдық құн	400.388	553.345	193.987	1.147.720
2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша				
Бастапқы құн	1.148.860	4.809.473	201.124	6.159.457
Жинақталған құнсыздану және амортизация	(766.112)	(4.135.086)	(30.811)	(4.932.009)
Қалдық құн	382.748	674.387	170.313	1.227.448

8. ЕНШІЛЕС ҰЙЫМДАРҒА ИНВЕСТИЦИЯЛАР

2022 және 2021 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша еншіліс ұйымдарға инвестициялар келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жылғы 31 желтоқсан	2021 жылғы 31 желтоқсан
Магистральдық Суағызғысы	70.168.356	67.910.580
БМТ	9.182.546	9.182.546
RTL	2.820.886	2.820.886
Жиыны	82.171.788	79.914.012

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**8. ЕНШІЛЕС ҰЙЫМДАРҒА ИНВЕСТИЦИЯЛАР (жалғасы)**

2022 және 2021 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша еншіліс ұйымдарындағы инвестициялардың қозғалысы келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
1 қаңтарға	79.914.012	69.854.721
Магистральдық Суағызғысының жарғылық капиталына салым (35-ескертпе)	6.100.000	14.600.000
Инвестициялардың құнсыздануы (4-ескертпе)	(3.842.224)	(4.540.709)
31 желтоқсанға	82.171.788	79.914.012

9. БІРЛЕСКЕН БАҚЫЛАУДАҒЫ КӘСІПОРЫНДАРҒА ИНВЕСТИЦИЯЛАР

2022 және 2021 жылдарғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша бірлескен бақылаудағы кәсіпорындағы салынған инвестициялар ҚҚҚ-ға 6.500.000 мың теңге және МұнайТасқа 6.004.945 мың теңге көлеміндегі инвестициялармен ұсынылған.

2022 жылдың ішінде ҚҚҚ және МұнайТас 2021 жылдың қорытындысы бойынша Компанияға 5.000.000 мың теңге және 2.636.855 мың теңге, сәйкесінше дивидендтер төледі (35-ескертпе).

10. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР ҮШІН ЖЕТКІЗУШІЛЕРГЕ БЕРІЛГЕН АЛҒЫТӨЛЕМДЕР

2022 және 2021 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша негізгі құралдар үшін жеткізушілерге берілген алғытөлемдер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жылғы 31 желтоқсан	2021 жылғы 31 желтоқсан
Негізгі құралдар және құрылыс қызметтері үшін үшінші тараптарға алғытөлемдер	126.859	6.420.123
Минус: құнсыздану резерві	(53.258)	(53.258)
Жиыны	73.601	6.366.865

11. ҚОРЛАР

2022 және 2021 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қорлар келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жылғы 31 желтоқсан	2021 жылғы 31 желтоқсан
Босалқы бөлшектер	3.237.962	3.032.601
Тауарлар	1.970.023	1.506.774
Отын	752.761	825.499
Құрылыс материалдары	487.280	484.759
Арнайы киім	469.693	539.608
Химиялық реагенттер	148.482	156.135
Өзге де	150.377	210.157
Жиыны	7.216.578	6.755.533

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**12. САУДА ЖӘНЕ ӨЗГЕ ДЕ ДЕБИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК****Өзге де ұзақ мерзімді дебиторлық берешек**

2022 және 2021 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша өзге де ұзақ дебиторлық берешек келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жылғы 31 желтоқсан	2021 жылғы 31 желтоқсан
Үшінші тараптардың өзге де дебиторлық берешегі	961.102	1.059.900
Минус: күтілетін несиелік шығындар бойынша резерв	(77.818)	(146.516)
Жиыны	883.284	913.384

Өзге де ұзақ мерзімді сауда дебиторлық берешек бойынша күтілетін несиелік шығындар резервтері өзгерістер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
1 қаңтарға	146.516	163.195
Жылдағы қалпына келтіру, нетто (29-ескертпе)	(68.698)	(16.679)
31 желтоқсанға	77.818	146.516

Қысқа мерзімді сауда және өзге де дебиторлық берешек

2022 және 2021 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қысқа мерзімді сауда және өзге де дебиторлық берешек келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жылғы 31 желтоқсан	2021 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптардың сауда дебиторлық берешегі (35-ескертпе)	4.166.384	2.223.558
Үшінші тараптардың сауда дебиторлық берешегі	1.185.502	2.147.306
Үшінші тараптардың өзге де дебиторлық берешегі	705.492	710.537
Байланысты тараптардың өзге де дебиторлық берешегі (35-ескертпе)	509	509
Минус: күтілетін несиелік шығындар бойынша резерв	(779.056)	(880.873)
Жиыны	5.278.831	4.201.037

Сауда және өзге де дебиторлық берешек бойынша күтілетін несиелік шығындар резервіндегі өзгерістер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
1 қаңтарға	880.873	846.987
Жылдағы (қалпына келтіру)/есептеу, нетто (29-ескертпе)	(70.449)	33.886
Дебиторлық берешекті есептен шығару	(31.368)	-
31 желтоқсанға	779.056	880.873

2022 және 2021 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның сауда және өзге де дебиторлық берешегі мына валюталарда көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жылғы 31 желтоқсан	2021 жылғы 31 желтоқсан
Теңгемен	5.276.207	4.198.876
Ресей рублімен	2.624	2.161
Жиыны	5.278.831	4.201.037

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**12. САУДА ЖӘНЕ ӨЗГЕ ДЕ ДЕБИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК (жалғасы)****Қысқа мерзімді сауда және өзге де дебиторлық берешек (жалғасы)**

Бағалау резервтер моделін пайдалана отырып, сауда және өзге де дебиторлық берешек бойынша Компанияның кредиттік тәуекелге ұшырағыштығы туралы ақпарат келтірілген:

Мың теңгемен	Мерзімі өтпеген	Сауда және өзге де дебиторлық берешек				Жиыны
		Төлемдердің мерзімінің кешіктірілуі				
		3 айдан кем	3-тен 6 айға дейін	6-дан 12 айға дейін	1 жылдан артық	
2022 жылдың 31 желтоқсанына						
Күтілетін несиелік шығындардың пайызы	11%	0,03%	–	–	99,9%	
Сауда және өзге де дебиторлық берешек	6.956.136	2.529	511	21	761.030	7.720.227
Күтілетін несиелік шығындар	(797.465)	(1)	–	–	(760.646)	(1.558.112)
Жиыны	6.158.671	2.528	511	21	384	6.162.115

Мың теңгемен	Мерзімі өтпеген	Сауда және өзге де дебиторлық берешек				Жиыны
		Төлемдердің мерзімінің кешіктірілуі				
		3 айдан кем	3-тен 6 айға дейін	6-дан 12 айға дейін	1 жылдан артық	
2021 жылдың 31 желтоқсанына						
Күтілетін несиелік шығындардың пайызы	3,6%	8%	0,37%	–	99,9	
Сауда және өзге де дебиторлық берешек	4.891.442	428.459	7.263	–	814.646	6.141.810
Күтілетін несиелік шығындар	(178.971)	(34.414)	(27)	–	(813.977)	(1.027.389)
Жиыны	4.712.471	394.045	7.236	–	669	5.114.421

13. ЖЕТКІЗУШІЛЕРГЕ БЕРІЛГЕН АЛҒЫТӨЛЕМДЕР

2022 және 2021 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жеткізішулерге берілген алғытөлемдер келесі түрде көрсетілген:

Мың теңгемен	2022 жылғы 31 желтоқсан	2021 жылғы 31 желтоқсан
Үшінші тараптарға алғытөлемдер	162.508	343.868
Байланысты тараптарға алғытөлемдер (35-ескертпе)	1.017	1.069
	163.525	344.937
Минус: құнсыздану	(638)	(638)
Жиыны	162.887	344.299

14. ӨТЕЛУГЕ ЖАТАТЫН ҚҚС ЖӘНЕ ӨЗГЕ ДЕ САЛЫҚТАР БОЙЫНША АЛДЫН АЛА ТӨЛЕМ

2022 және 2021 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша өтелуге жататын ҚҚС және өзге де салықтар бойынша алдын ала төлем келесі түрде көрсетілген:

Мың теңгемен	2022 жылғы 31 желтоқсан	2021 жылғы 31 желтоқсан
Төлем көзінен ұсталатын табыс салығы	27.129	27.705
Мүлік салығы	16.841	229.878
Өтелуге жататын ҚҚС	12.002	1.410.050
Өзге де салықтар бойынша алдын ала төлем	8.716	9.155
Жиыны	64.688	1.676.788

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**15. ӨЗГЕ ДЕ ҚЫСҚА МЕРЗІМДІ АКТИВТЕР**

2022 және 2021 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша өзге де қысқа мерзімді активтер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жылғы 31 желтоқсан	2021 жылғы 31 желтоқсан
Мұнайды тасымалдау бойынша көлік экспедиция қызметтері үшін берешек	5.299.968	5.378.118
Облигацияларға инвестициялар	809.649	753.707
Сақтандыру бойынша алдын ала төлем	223.958	171.623
Үшінші тараптардың болашақ кезеңдер шығыстары	213.704	281.337
Қызметкерлердің берешегі	10.165	17.188
Өзге де	991	877
Жиыны	6.558.435	6.602.850

Облигацияларға инвестициялар

2017 жылдың желтоқсан айында 2017 жылғы 7 қарашадағы Қазақстан Республикасы Үкіметінің шешімімен Компания «DSFK арнайы қаржылық компаниясы» ЖШС-нің (бұдан әрі – «DSFK облигациялары») облигацияларын сатып алды, сатып алынған облигацияларды «РБК банкі»-АҚ да (бұдан әрі – «РБК банкі») орналастырылған қаражатпен төледі. Облигациялардың номиналды сомасы 5.019.520 мың теңгені құрады, облигациялар саны 5.019.520 мың дана. DSFK облигацияларының жылдық сыйақы мөлшерлемесі 0,01% және өтеу мерзімі 15 жыл. Жоғарыда аталған облигациялар «Қазақмыс Корпорациясы» ЖШС 1.379.913 мың теңге сомасында қаржы кепілдігімен қамтамасыз етілген. Компанияның сұрауы бойынша, облигацияларды шығарған күннен бастап бес жыл өткеннен кейін кепілдік талап етілуі мүмкін.

2022 жылы Компания облигациялардың әділ құнын қайта қарады, нәтижесінде 98.394 мың теңге кірісті таныды. (2021 жылы: 22.391 мың теңге) (32-ескертпе). Атап айтқанда, облигацияларға инвестициялардың теңгерімдік құны 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 809.649 мың теңгені құрады (2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша: 753.707 мың теңге).

2022 және 2021 жылдардың ішінде эмитент 1 облигацияға 1 теңге бағасымен, сәйкесінше, 42.452 мың және 182.430 мың облигацияларды қайта сатып алды.

16. БАНК САЛЫМДАРЫ

2022 және 2021 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша банк салымдары келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жылғы 31 желтоқсан	2021 жылғы 31 желтоқсан
Теңгемен көрсетілген ұзақ мерзімді банк салымдары	947.247	1.426.867
АҚШ долларымен көрсетілген қысқа мерзімді банк салымдары	-	8.636.000
Теңгемен көрсетілген салымдар бойынша есептелген пайыздар	-	31.380
АҚШ долларымен көрсетілген салымдар бойынша есептелген пайыздар	-	1.583
Минус: күтілетін несиелік шығындар бойынша резерв	(1.795)	(6.357)
Жиыны	945.452	10.089.473

Қысқа мерзімді банк салымдар бойынша күтілетін несиелік шығындар резервінің қозғалысы келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
1 қаңтарға	3.818	86.358
Жылдағы қалпына келтіру, нетто (32-ескертпе)	(3.818)	(82.540)
31 желтоқсанға	-	3.818

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**16. БАНК САЛЫМДАРЫ (жалғасы)**

Ұзақ мерзімді банк салымдар бойынша күтілетін несиелік шығындар резервінің қозғалысы келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
1 қаңтарға	2.539	19.293
Жылдағы қалпына келтіру, нетто (32-ескертпе)	(744)	(16.754)
31 желтоқсанға	1.795	2.539

2022 және 2021 жылдардағы 31 желтоқсандағы ұзақ мерзімді банк салымдары Компания қызметкерлерін тұрғын үймен қамтамасыз ету аясында жеңілдетілген несиелеу мөлшерлеменен орналастырылған, 2028 жылға және 2030 жылға дейінгі мерзімге жылдық 2%-дан 3,5%-ға дейін пайыздық мөлшерлеменен пайдалануға шектелген ұзақ мерзімді банк салымдарымен көрсетілді.

2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша мерзімі 3 айдан 12 айға дейінгі АҚШ долларындағы қысқа мерзімді банк депозиттері жылдық 0,6% сыйақы мөлшерлемесімен орналастырылды, олардың өтеу мерзімі 2022 жылғы маусымда аяқталды.

17. АҚША ҚАРАЖАТТАРЫ ЖӘНЕ ОЛАРДЫҢ БАЛАМАЛАРЫ

2022 және 2021 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ақша қаражаттар және олардың баламалары келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жылғы 31 желтоқсан	2021 жылғы 31 желтоқсан
Банктердегі теңгемен көрсетілген мерзімді салымдар	68.015.091	20.630.285
Банктердегі АҚШ долларымен көрсетілген ағымдағы шоттар	4.439.439	12.743.812
Банктердегі теңгемен көрсетілген ағымдағы шоттар	165.033	201.373
Банктердегі Ресей рублімен көрсетілген ағымдағы шоттар	32.308	29.900
Банктердегі өзге де ағымдағы шоттар	11.873	24.923
Кассадағы қолма-қол ақша	256	229
Минус: күтілетін несиелік шығындар бойынша резерв	(26.730)	(24.867)
Жиыны	72.637.270	33.605.655

Ақша қаражаттары және олардың баламалары бойынша күтілетін несиелік шығындар резервінің қозғалысы келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
1 қаңтарға	24.867	23.755
Жылдағы (қалпына келтіру)/есептеу, нетто (33, 34-ескертпелер)	(821)	551
Валюталарды қайта есептеу	2.684	561
31 желтоқсанға	26.730	24.867

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша:

- теңгемен орналасқан ағымдағы шоттар сыйақы 6,75%-дан бастап 7%-ға дейін жылдық мөлшерлеме бойынша есептелді (2021 жылғы 31 желтоқсанда: жылдық 6,75%);
- теңгемен орналасқан 3 айға дейінгі мерзімді салымдардың сыйақы 15,50%-дан бастап 16,05%-ға дейін жылдық мөлшерлеме бойынша есептелді (2021 жылғы 31 желтоқсанда: жылдық 8,35%-дан бастап 9,05%-ға дейін).
- АҚШ долларымен орналасқан ағымдағы шоттардың сыйақы 0,25%-дан бастап жылдық мөлшерлеме бойынша есептелді (2021 жылғы 31 желтоқсанда: жылдық 0,25%-дан бастап 0,6%-ға дейін).

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**18. САТУҒА АРНАЛҒАН ҰЗАҚ МЕРЗІМДІ АКТИВТЕР**

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсандағы аяқталған он екі айлық кезеңдегі сатуға арналған ұзақ мерзімді активтердің өзгерістері келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
1 қаңтарға	602.408	630.839
Негізгі құралдарға ауыстырылған (5-ескертпелер)	(573.012)	-
Сатылған	(6.667)	(45.565)
Негізгі құралдардан ауыстырылған (5-ескертпелер)	-	25.076
Жылдағы құнсыздандуды есептеу (31-ескертпе)	-	(7.942)
31 желтоқсанға	22.729	602.408

2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша сатуға арналған ұзақ мерзімді активтердің құрамына Алматы қаласындағы кеңсе ғимараты, сондай-ақ пайдаланылмаған көлік құралдары көрсетілген. 2022 жылдың ішінде Компанияның басшылығының активті сату жөніндегі жоспарларының өзгеруіне байланысты Алматы қаласындағы кеңсе ғимарат және кейбір автокөліктер негізгі құралдар құрамына қайта жіктелді.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша сатуға арналған ұзақ мерзімді активтердің құрамына пайдаланылмаған көлік құралдары көрсетілген. Осы активтер олардың теңгерімдік және сату шығындарын шегергендегі әділ құнының ең азы бойынша танылды және ағымдағы жағдай бойынша дереу сатуға дайын. Есепті кезеңнің соңында бұл активтердің теңгерімдік құны сату шығындарын шегергендегі әділ құнынан аспайды.

2022 жылдың 12 айдың ішінде сатуға арналған ұзақ мерзімді активтерді сатудан түскен кірістің нетто-сомасы 10.824 мың теңгені құрады (2021 жылдың 12 айында: 46.677 мың теңге) (30-ескертпе).

19. МЕНШІКТІ КАПИТАЛ**Жарғылық капитал**

2022 және 2021 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның жарғылық капиталы жарияланған, шығарылған және 62.503.284 мың теңге көлемінде толық төленген 384.635.600 жай акциядан құралды, жарияланған бірақ шығарылмаған және төленбеген 1 акцияны қоспағанда.

2022 және 2021 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жарғылық капитал Компанияның акцияларды шығаруға байланысты 565.717 мың теңге мөлшерінде шеккен кеңес беру қызметтердің құны шегеріліп көрсетілді және 61.937.567 мың теңгені құрады.

Акционерлерден қайта сатып алынған меншікті акциялар

2016 жылдың ішінде Компания миноритарлық акционердің өтініші негізінде және директорлар Кеңесінің шешімінен кейін 9.549 мың теңге көлемінде орналастырылған 7.500 жай акциясын қайта сатып алды.

Активтерді қайта бағалау бойынша резерв

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша активтерді қайта бағалау бойынша резерв 354.930.137 теңгені (2021 жылғы 31 желтоқсанға: 244.149.477 мың теңге) құрады. Осы резервтің өзгерісі 30.783.357 мың теңге мөлшеріндегі кейінге қалдырылған тиісті салығын (2021 жылға: 20.267.826 мың теңге) (34-ескертпе) шегергенде, 147.106.004 мың теңге мөлшеріндегі қайта бағалауға (2021 жылға: 101.153.661 мың теңге) (5-ескертпе), 6.810.783 мың теңге мөлшерінде пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелерге резервті қайта қараудан болған кіріспен (2021 жылға: 185.471 мың теңге залалмен) (25-ескертпе), сондай-ақ 12.352.770 мың теңге (2021 жылға: 12.510.676 мың теңге) мөлшеріндегі негізгі құралдардың қайта бағалау резервінің амортизациясына байланысты.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**19. МЕНШІКТІ КАПИТАЛ (жалғасы)****Капиталдың өзге де резервтері**

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша капиталдың өзге де резервтері 185.584 мың теңге (2021 жылғы 31 желтоқсанда: 4.307.809 мың теңге) жинақталған залалды құрады. Осы резервтің өзгеруі салық әсері 116.499 мың теңгені құрайтын (34-ескертілме) 4.238.724 мың теңге сомасында Компанияның қызметкерлерге сыйақылар бойынша белгіленген төлемдері бар жоспарлар бойынша міндеттемелерін қайта бағалаудан актуарлық кірістер (20-ескертілме) тануға байланысты. 2021 жылдың сәйкес кезеңінде 47.760 мың теңге салық әсерімен (34-ескертілме) Компанияның қызметкерлерге сыйақылар бойынша белгіленген төлемдері бар жоспарлар бойынша міндеттемелерін қайта бағалаудан болған актуарлық кірістер 1.737.723 мың теңгені (20-ескертілме) құрады.

Дивидендтер

2022 жылдың ішінде Компания акционерлерінің жалпы жиналысының 2022 жылғы 19 мамырдағы шешіміне сәйкес 2021 жылдың қорытындысы бойынша (бір акция үшін 26 теңгені есептегенде) 10.000.331 мың теңге сомасында дивидендтер төленуге есептелген, оның ішінде ҚМГ-ға – 9.000.473 мың теңге (35-ескертілме) және миноритарлық акционерлерге – 999.858 мың теңге төленді.

2021 жылдың ішінде Компания акционерлерінің жалпы жиналысының 2021 жылғы 26 мамырдағы шешіміне сәйкес 2020 жылдың қорытындысы бойынша (бір акция үшін 132 теңгені есептегенде) 50.770.909 мың теңге сомасында дивидендтер төленуге есептелген, оның ішінде ҚМГ-ға – 45.694.709 мың теңге (35-ескертілме) және миноритарлық акционерлерге – 5.076.200 мың теңге төленді.

Акцияға пайда

Акцияға базалық пайда сомалары Компанияның жай акцияларын ұстаушыларына тиісті кезеңдегі таза пайданы кезең ішіндегі айналымдағы жай акциялардың өлшенген орташа санына бөлу жолымен есептелген.

Компания айырбасталымды қаржы құралдарын шығармайтындықтан бір акцияның базалық пайдасы акцияға таратылған пайдаға тең.

Төменде акцияға базалық пайда есептеуде пайдаланылған пайда мен акциялар саны туралы ақпарат келтірілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
Компанияның жай акцияларын ұстаушыларына тиісті таза пайда	8.369.275	38.512.409
Акцияға базалық пайданы есептеуге арналған жай акциялардың орташа саны	384.628.099	384.628.099
Компанияның жай акцияларын ұстаушыларына тиісті есепті жылдағы пайдаға қатысты акцияға базалық және таратылған пайда (теңгемен)	22	100

Жай акциялардың теңгерімдік құны

Төменде Компанияның бас компаниясы үшін ҚҚБ талаптарына сәйкес бір жай акцияның теңгерімдік құны көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жылғы 31 желтоқсан	2021 жылғы 31 желтоқсан
Активтер жиыны	1.011.812.314	848.739.689
Минус: материалдық емес активтер (7-ескертілме)	(1.147.720)	(1.227.448)
Минус: міндеттемелер жиыны	(238.046.342)	(200.598.316)
Жай акциялардың теңгерімдік құнын есептеуге арналған таза активтер	772.618.252	646.913.925
Жай акциялар саны	384.628.099	384.628.099
Бір жай акцияның теңгерімдік құны (теңгемен)	2.009	1.682

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**20. ҚЫЗМЕТКЕРЛЕРГЕ СЫЙАҚЫЛАР БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР**

Негізінен, зейнетақыға қосымша төлемнен және барлық қызметкерлерге қатысты мерейтой күндеріне байланысты төлемнен тұратын Компанияның қызметкерлерге берілетін сыйақылар бойынша міндеттемелері бар. Бұл төлемдер қамтамасыз етілмеген.

2022 және 2021 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелердегі өзгерістер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жылғы 31 желтоқсан	2021 жылғы 31 желтоқсан
Қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелердің ұзақ мерзімді бөлігі	18.082.503	21.423.341
Қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелердің қысқа мерзімді бөлігі	1.042.632	719.470
Жиыны	19.125.135	22.142.811

2022 және 2021 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдардағы ағымдағы қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелердегі өзгерістер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
1 қаңтарға қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелер	22.142.811	22.243.325
Таза пайыздық шығыстар (33-ескертпе)	1.455.900	1.464.938
Ағымдағы кезеңнің қызметтер құны (28, 29-ескертпелер)	716.251	973.861
Пайда және залал арқылы көрсетілген актуарлық залалдар (31-ескертпе)	4.163	20.748
Өзге жиынтық кіріс арқылы көрсетілген актуарлық пайдалар (19-ескертпе)	(4.238.724)	(1.737.723)
Төленген сыйақылар	(955.266)	(822.338)
31 желтоқсанға қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелер	19.125.135	22.142.811

21. САУДА ЖӘНЕ ӨЗГЕ ДЕ КРЕДИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК

2022 және 2021 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша сауда және өзге де кредиторлық берешек келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жылғы 31 желтоқсан	2021 жылғы 31 желтоқсан
Үшінші тараптардың алдында тауарлар мен қызметтер үшін кредиторлық берешек	14.436.961	12.729.991
Байланысты тараптардың алдында тауарлар мен қызметтер үшін кредиторлық берешек (35-ескертпе)	2.075.402	2.553.807
Үшінші тараптардың алдында өзге де кредиторлық берешек	1.311.009	1.176.005
Жиыны	17.823.372	16.459.803

Сауда және өзге де кредиторлық берешек 8.288.535 мың теңге мөлшеріндегі негізгі құралдармен және аяқталмаған күрделі құрылысқа қатысты (2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 9.531.536 мың теңге) байланысты және үшінші тараптардың алдындағы берешектерді қамтыды.

2022 және 2021 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша сауда және өзге де кредиторлық берешектің ағымдағы құны мына валюталарда көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жылғы 31 желтоқсан	2021 жылғы 31 желтоқсан
Теңгемен	17.801.254	16.426.354
АҚШ долларымен	17.766	25.569
Ресей рублімен	4.352	7.880
Жиыны	17.823.372	16.459.803

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**22. ЖАЛДАУ БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР**

2022 және 2021 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша алынған жалдау бойынша міндеттемелер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жылғы 31 желтоқсанға	2021 жылғы 31 желтоқсанға
Міндеттемелердің қысқа мерзімді бөлігі	938.352	1.393.200
Міндеттемелердің ұзақ мерзімді бөлігі	190.245	267.714
Жиыны	1.128.597	1.660.914

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанындағы аяқталған он екі айлық кезеңдегі міндеттемелердің ағымдағы құнының өзгерісі келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
1 қаңтарға	1.660.914	3.410.296
Модификация (6-ескертіле)	1.259.881	7.071
Міндеттемелер бойынша дисконттың амортизациясы (33-ескертіле)	123.937	270.657
Кезең ішіндегі түсімдер (6-ескертіле)	116.944	4.407
Бағамдық айырма	13.402	-
Кезеңдегі төлемдер	(2.044.847)	(2.031.517)
Шығарылу	(1.634)	-
31 желтоқсанға	1.128.597	1.660.914

Төменде 2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанында аяқталған он екі айда жиынтық кіріс туралы жеке есепте көрсетілген жалдауға байланысты шығындар құны бойынша ақпарат берілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жылдың 31 желтоқсанын- да аяқталған жыл үшін	2021 жылдың 31 желтоқсанын- да аяқталған жыл үшін
Пайдалану құқығы түріндегі активтердің амортизациясы (6-ескертіле)	1.579.806	1.447.825
Міндеттемелер бойынша дисконт амортизациясы (33-ескертіле)	123.937	270.657
Төмен құнды активтер бойынша жалдау шығындары (28-ескертіле)	18.019	16.091
Жиыны	1.721.762	1.734.573

23. САТЫП АЛУШЫЛАРМЕН ШАРТТАР БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

2022 және 2021 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша сатып алушылармен шарттар бойынша міндеттемелер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жылғы 31 желтоқсан	2021 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптардан алынған алғытөлемдер (35-ескертіле)	14.645.886	11.075.142
Үшінші тараптардан алынған алғытөлемдер	7.877.408	7.739.965
Сатып алушылармен шарттар бойынша өзге де міндеттемелер	-	1.482
Жиыны	22.523.294	18.816.589

Сатып алушылармен жасалған шарттарға қатысты танылған түсім

Ағымдағы есепті кезеңде Компания есепті кезеңнің басындағы сатып алушылармен шарттар бойынша міндеттемелерге қатысты 17.417.135 мың теңге түсімді таныды (2020 жыл: 19.150.937 мың теңге).

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**24. ТӨЛЕМГЕ ӨЗГЕ ДЕ САЛЫҚТАР**

2022 және 2021 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша төлемге өзге де салықтар келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жылғы 31 желтоқсан	2021 жылғы 31 желтоқсан
Төленуге жататын ҚҚС	1.110.644	6.129
Жеке табыс салығы	703.027	606.773
Өлеуметтік салық	584.789	527.900
Мүлікке салынатын салық	1.347	15.338
Өзге де салықтар	30.130	25.159
Жиыны	2.429.937	1.181.299

25. РЕЗЕРВТЕР

Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттеме

2022 және 2021 жылдардағы 31 желтоқсандағы аяқталған он екі ай кезеңдегі резервтердің қозғалысы келесі түрде көрсетілген:

<i>В тысячах тенге</i>	Мұнай құбырлары мен полигондар бойынша резерв	МАС бойынша резерв	Жиыны
2021 жылдың 1 қантарына	33.688.837		33.688.837
Актив арқылы бір жылға есептеу (5-ескертпе)	340.189	–	340.189
Бағалауды өзге жиынтық кіріс арқылы қайта қарау	(185.471)	–	(185.471)
Пайдалар мен залалдар арқылы бағалауды қайта қарау, нетто (30-ескертпе)	(205.769)	–	(205.769)
Пайда және залал арқылы қалпына келтіру (30-ескертпе)	(1.322.294)	–	(1.322.294)
Дисконт амортизациясы (33-ескертпе)	2.231.659	–	2.231.659
2021 жылдың 31 желтоқсанына	34.547.151	–	34.547.151
Актив арқылы бір жылға есептеу (5-ескертпе)	346.567	13.612.707	13.959.274
Кезеңдегі пайда және залал арқылы есептеу (30-ескертпе)	–	1.135.708	1.135.708
Актив арқылы бағалауды қайта қарау (5-ескертпе)	–	(3.359.391)	(3.359.391)
Пайдалар мен залалдар арқылы бағалауды қайта қарау, нетто (30-ескертпе)	(1.648.210)	(280.274)	(1.928.484)
Бағалауды өзге жиынтық кіріс арқылы қайта қарау	(6.810.783)	–	(6.810.783)
Пайда және залал арқылы қалпына келтіру (30-ескертпе)	(61.037)	–	(61.037)
Дисконт амортизациясы (33-ескертпе)	2.212.426	970.115	3.182.541
2022 жылдың 31 желтоқсанына	28.586.114	12.078.865	40.664.979

Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексіне енгізілген өзгерістерге сәйкес есепті кезең ішінде Компания 14.748.415 мың теңге сомасына мұнай айдау станцияларын (МАС) пайдаланудан шығару бойынша міндеттемені таныды (4-ескертпе).

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**26. ӨЗГЕ ДЕ ҚЫСҚА МЕРЗІМДІ МІНДЕТТЕМЕЛЕР**

2022 және 2021 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша өзге де қысқа мерзімді міндеттемелер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жылғы 31 желтоқсан	2021 жылғы 31 желтоқсан
Еңбекақы мен өзге де сыйақылар	13.103.469	10.611.504
Байланысты тараптардың алдында көлік экспедиция қызметтері бойынша берешек (35-ескертпе)	8.039.904	8.873.343
Үшінші тараптар алдында көлік экспедиция қызметтері бойынша берешек	4.701.932	4.163.649
Зейнетақы қоры алдындағы берешек	1.141.365	852.769
Өзге де есептеулер	279.767	132.222
Жиыны	27.266.437	24.633.487

Еңбекақы және өзге де сыйақылар құрамына еңбекақы төлеу бойынша ағымдағы берешектер, жыл қорытындысы бойынша сыйақы төлеу бойынша міндеттемелер, демалысақы төлеу бойынша міндеттемелер кіреді.

27. ТҮСІМ

2022 және 2021 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін түсім келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
Шикі мұнайды тасымалдау	184.915.654	191.849.479
Құбырларды пайдалану және оларға техникалық қызмет көрсету жөніндегі қызметтер	24.873.920	18.892.611
Жеткізілмеген мұнай көлемі үшін төлем	1.789.534	3.407.088
Мұнайды көлік экспедициялау қызметтері	475.794	581.187
Мұнайды сақтау бойынша қызметтер	52.700	52.925
Өзге де	28.594	49.695
Жиыны	212.136.196	214.832.985
Географиялық аймақтар*		
Қазақстан	184.877.898	188.871.905
Ресей	27.258.298	25.961.080
Сатып алушылармен келісім шарттар бойынша түсім жиыны	212.136.196	214.832.985

Табысты тану мерзімі

Белгілі бір уақытта	187.262.276	195.940.374
Уақыт кезеңі ішінде	24.873.920	18.892.611
Сатып алушылармен келісім шарттар бойынша түсім жиыны	212.136.196	214.832.985

* жоғарыдағы кестелердегі түсімдер туралы ақпарат сатып алушылардың орналасқан жеріне сәйкес келтірілген

2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл ішінде ең ірі бес жүк жіберушілерден түскен түсім, тиісінше, 49.329.056 мың теңгені, 29.342.243 мың теңгені, 12.664.538 мың теңгені, 10.206.161 мың теңгені және 4.822.807 мың теңгені құрады (2021 жылға: тиісінше, 48.807.792 мың теңгені, 31.154.096 мың теңгені, 12.279.512 мың теңгені, 11.403.005 мың теңгені және 5.669.602 мың теңге).

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**28. ӨТКІЗІМНІҢ ӨЗІНДІК ҚҰНЫ**

2022 және 2021 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін өткізімнің өзіндік құны келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
Қызметкерлерге жұмсалатын шығындар	81.317.345	55.897.979
Тозу және амортизация	45.606.023	45.042.365
Табыс салығынан басқа салықтар	9.473.946	8.324.358
Күзет қызметтері	9.039.308	5.474.223
Жөндеу және техникалық қызмет көрсету	8.014.321	7.745.874
Отын және материалдар	6.888.602	7.487.281
Электр энергиясы	6.067.398	5.644.696
Тамақтану және мекендеу	2.180.994	2.116.263
Газ шығындары	1.851.949	2.427.446
Қоршаған ортаны қорғау	1.448.011	2.306.810
Іссапар шығыстары	878.961	834.339
Сақтандыру	757.583	632.176
Еңбек қызметінің аяқталуына байланысты қызметкерлерге сыйақы беруге арналған шығындар (20-ескертпе)	673.276	919.049
Әуеден күзету қызметтері	642.193	481.475
Өндірістік активтерді диагностикалау	608.679	344.270
Аутстаффинг қызметтері	556.238	483.052
Байланыс қызметтері	321.122	341.298
Көлік шығыстары	137.223	127.848
Төмен құнды активтерді жалдау (22-ескертпе)	18.019	16.091
Өзге де	2.602.923	2.290.929
Жиыны	179.084.114	148.937.822

Есепті кезеңде қызметкерлерге жұмсалған шығындардың артуы негізінде өндірістік қызметкерлердің жалақысын индексстеуіне, сондай-ақ Компанияның өндірістік бөлімшелерінің қызметкерлеріне еңбекақы төлеу жүйесінің өзгеруіне байланысты болды.

29. ЖАЛПЫ ЖӘНЕ ӘКІМШІЛІК ШЫҒЫСТАР

2022 және 2021 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін жалпы және әкімшілік шығыстар келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
Қызметкерлерге жұмсалатын шығындар	7.967.752	7.119.052
Тозу және амортизация	1.124.052	1.197.324
Кеңсеге қызмет көрсету	392.249	536.651
Әлеуметтік сала бойынша шығыстар	365.192	127.621
Жөндеу және техникалық қызмет көрсету	294.763	237.543
Аутстаффинг қызметтері	259.042	234.840
Табыс салығынан басқа салықтар	211.504	212.048
Аудит және кеңес беру қызметтері	184.119	125.209
Іссапар шығыстары	161.020	153.914
Ақпараттық қамту	142.885	136.447
Өтеуге тиісті ҚҚС-ті есептен шығару бойынша шығыстар	131.312	73.188
Байланыс қызметтері	89.425	110.117
Банк қызметтері	59.699	63.905
Материалдар және отын	49.478	42.080
Еңбек қызметінің аяқталғанға байланысты қызметкерлерге сыйақы беруге арналған шығындар (20-ескертпе)	42.975	54.812
Күтілетін несиелік шығындар бойынша резервті (қалпына келтіру)/есептеу, нетто (12-ескертпе)	(139.147)	17.207
Өзге де	523.682	546.511
Жиыны	11.860.002	10.988.469

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**30. ӨЗГЕ ДЕ ОПЕРАЦИЯЛЫҚ КІРІСТЕР**

2022 және 2021 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін өзге де операциялық кірістер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелер резервін қайта қарау және қалпына келтіруден кіріс, нетто (25-ескертілме)	853.813	1.528.063
Айыппұлдар мен өсімақылардан болған кіріс	696.155	210.383
Қорларды кіріске алудан түскен кіріс	17.149	65.752
Қорларды өткізуден болған кіріс, нетто	13.834	78.691
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтердің шығарылуынан болған кіріс, нетто (18-ескертілме)	10.824	46.677
Сақтандыру төлемдері	-	60.010
Өзге де кірістер	44.407	25.739
Жиыны	1.636.182	2.015.315

31. ӨЗГЕ ДЕ ОПЕРАЦИЯЛЫҚ ШЫҒЫСТАР

2022 және 2021 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін өзге де операциялық шығыстар келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
Қорлардың құнын өткізудің таза құнына дейін есептен шығару	394.769	-
Жұмыс істемейтін өндірістік объектілерді жоюдан болған залалдар	208.649	167.099
Негізгі құралдардың шығарылуынан болған залалдар, нетто	194.841	267.473
Актуарлық шығындар (20-ескертілме)	4.163	20.748
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтердің құнсыздануынан болған шығын (18-ескертілме)	-	7.942
Өзге де шығындар	4.762	118.104
Жиыны	807.184	581.366

32. ҚАРЖЫЛЫҚ КІРІСТЕР

2022 және 2021 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін кезеңдерде қаржылық кірістер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
Банк салымдарынан және ағымдағы шоттардан пайыздық кіріс	3.343.695	2.235.726
Ұзақ мерзімді дебиторлық берешек бойынша дисконттың амортизациясы	185.447	197.740
Облигациялардың әділ құнын қайта қараудан болған кіріс (15-ескертілме)	98.394	22.391
Ақша қаражаты және олардың баламалары мен банк салымдары бойынша күтілетін несиелік шығындар резервін қалпына келтіру, нетто (16, 17-ескертілмелер)	5.383	98.743
Жиыны	3.632.919	2.554.600

33. ҚАРЖЫЛЫҚ ШЫҒЫНДАР

2022 және 2021 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін қаржылық шығындар келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелер резерві дисконттың амортизациясы (25-ескертілме)	3.182.541	2.231.659
Қызметкерлерге сыйақы: таза пайыздық шығыстар (20-ескертілме)	1.455.900	1.464.938
Жалдау міндеттемелері бойынша дисконт амортизациясы (22-ескертілме)	123.937	270.657
Өзге де қаржылық шығындар	14.481	148.760
Жиыны	4.776.859	4.116.014

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**34. ТАБЫС САЛЫҒЫ БОЙЫНША ШЫҒЫСТАР**

2022 және 2021 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін табыс салығы келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
Ағымдағы табыс салығы бойынша шығыстар	11.005.876	15.424.965
Мерзімі ұзартылған табыс салығы бойынша үнемділік	(4.969.463)	(2.286.147)
Өткен жылдардағы түзетулер	139.049	290.975
Табыс салығы	6.175.462	13.429.793

2022 және 2021 жылдарға табыс салығы мөлшерлемесіне көбейтілген бухгалтерлік пайда мен табыс салығы бойынша шығыстар арасындағы салыстырмалы тексеру:

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
Салық салуға дейінгі пайда	14.544.737	51.942.202
Салықтың ресми мөлшерлемесі	20%	20%
Бухгалтерлік пайдадан түскен табыс салығы бойынша шығыстар	2.908.947	10.388.440
Өткен жылдардағы түзетулер	139.049	290.975
Еншілес ұйымға салынған инвестициялардың құнсыздануы	768.445	908.142
Бақыланатын шетелдік компаниялардың пайдасы	1.901.739	934.840
Қызметкерлерге сыйақылар бойынша ұзақ мерзімді міндеттемелер бойынша шегерілмейтін залалдар	375.448	424.310
Артық технологиялық мұнайдан түскен кіріс	786.355	254.487
Негізгі құралдардың шығуынан шегерілмейтін шығыстар	221.367	320.782
Алынған дивидендтер	(1.527.371)	(360.000)
Негізгі құралдарға қатысты салық салынатын уақытша айырмашылықтардың бағалауын қайта қарау	117.182	(147.200)
Өзге де шегерілмейтін шығыстар	484.301	415.017
Жиынтық кіріс туралы жеке есепте көрсетілген табыс салығы бойынша шығыстар	6.175.462	13.429.793

2020 жылғы 1 қаңтардан бастап Қазақстан Республикасы Салық кодексінің бақыланатын шетелдік компанияларға (бұдан әрі – «БШК») салық салу бөлігінде өзгерістер күшіне енді.

Көрсетілген Салық кодексіне сәйкес бір мезгілде мынадай шарттарға сәйкес келетін тұлға БШК деп танылады: 1) тұлға бейрезидент – заңды тұлға болып табылады; 2) Қазақстан Республикасының резиденті болып табылатын заңды немесе жеке тұлғаға тікелей немесе жанама түрде немесе сындарлы түрде қатысу үлесінің (дауыс беретін акциялардың) 25 және одан да көп пайызы тиесілі; 3) бейрезидент – заңды тұлғаның пайдасына салықтың тиімді мөлшерлемесі – 10 пайыздан кем.

БШК жеке қаржылық есептілігінің деректеріне сәйкес пайдасы Қазақстан Республикасының резидент-компаниясының салық салынатын кірісі болып табылады.

Компания басшылығы талдау жүргізіп, БШК анықтамасына келесі компаниялары жататынын анықтады: БМТ, РТЛ және БТК. Осыған байланысты, Компания Топтың бас компаниясы ретінде БТК, БМТ және РТЛ пайдасын өзінің 2022 жылға арналған салық салынатын кірісіне қосты. БТК мен РТЛ жеке компанияларының пайдасы Компанияның 2022 жылғы салық салынатын кірісіне енгізілген, БМТ көрсеткіштері Компанияның салық салынатын кірісіне енгізілмеген, өйткені БМТ 2022 жылғы жеке қаржылық есептілікте таза залалды мойындады. БТК, БМТ мен РТЛ жеке компанияларының пайдасы Компанияның 2021 жылғы салық салынатын кірісіне енгізілген.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**34. ТАБЫС САЛЫҒЫ БОЙЫНША ШЫҒЫСТАР (жалғасы)**

Қаржылық жағдай туралы тиісті есептердің жасалу күніне жеке қаржылық есептілікте көрсетілген активтерді және міндеттемелер мен сомаларды есептеу үшін салық негіздеме аралығындағы уақытша айырмаларға қолданылатын заңмен белгіленген салық мөлшерлемесін қолдану арқылы есептелген кейінге қалдырылған салық сальдосы 2022 және 2021 жылдардағы 31 желтоқсанға келесіні қамтиды:

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жылғы 31 желтоқсан	Пайда мен залал есебіне жатқызу	Капиталдың өзге де резервтеріне жатқызу	Өзге де	2021 жылғы 31 желтоқсан	Пайда мен залал есебіне жатқызу	Капиталдың өзге де резервтеріне жатқызу	Өзге де	2021 жылғы 1 қаңтар
Кейінге қалдырылған салық бойынша активтер									
Қызметкерлерге сыйақылар және қызметкерлерге қатысты есептелген басқа да міндеттемелер	2.366.613	244.671	(116.499)	-	2.238.441	109.787	(47.760)	-	2.176.414
Жеткізушілерге берілген алғытөлемдер бойынша құнсыздану резерві	10.780	(29.302)	-	-	40.082	(3.338)	-	-	43.420
Күтілетін несиелік шығындар бойынша резерв	177.079	(5.340)	-	-	182.419	(12.860)	-	-	195.279
Ескірген және өтімсіз қорлар бойынша резерв	1.240	206	-	-	1.034	(36)	-	-	1.070
Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелерге резерв және өзге де резервтер	8.133.000	465.747	(1.362.157)	2.119.977	6.909.433	140.661	(37.094)	68.038	6.737.828
Төленетін салық	166.717	28.569	-	-	138.148	(3.669)	-	-	141.817
Жалдау бойынша міндеттемелер	185.676	(381.316)	-	274.790	292.202	(392.152)	-	2.295	682.059
Ұзақ мерзімді дебиторлық берешек бойынша дисконт	151.308	(37.089)	-	-	188.397	(39.533)	-	-	227.930
Облигацияларға инвестицияларды қайта бағалау	-	(19.679)	-	-	19.679	(119.104)	-	-	138.783
Минус: кейінге қалдырылған салықтық міндеттемелермен қарсы есепке алған кейінге қалдырылған салықтық активтер	(11.192.413)	-	-	(1.182.578)	(10.009.835)	-	-	334.765	(10.344.600)
Кейінге қалдырылған салықтық активтер	-	266.467	(1.478.656)	1.212.189	-	(320.244)	(84.854)	405.098	-
Кейінге қалдырылған салықтық бойынша міндеттемелер									
Пайдалану құқығы түріндегі активтер	(181.124)	315.960	-	(274.790)	(222.294)	289.565	-	(2.295)	(509.564)
Негізгі құралдар	(118.066.428)	4.387.036	(29.421.200)	(2.119.977)	(90.912.287)	2.316.826	(20.230.732)	(68.038)	(72.930.343)
Плюс: кейінге қалдырылған салықтық міндеттемелермен қарсы есепке алған кейінге қалдырылған салықтық активтер	11.192.413	-	-	1.182.578	10.009.835	-	-	(334.765)	10.344.600
Кейінге қалдырылған салықтық міндеттемелер	(107.055.139)	4.702.996	(29.421.200)	(1.212.189)	(81.124.746)	2.606.391	(20.230.732)	(405.098)	(63.095.307)
Кейінге қалдырылған салықтық таза міндеттемелер	(107.055.139)	4.969.463	(30.899.856)	-	(81.124.746)	2.286.147	(20.315.586)	-	(63.095.307)

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**34. ТАБЫС САЛЫҒЫ БОЙЫНША ШЫҒЫСТАР (жалғасы)**

Негізгі құралдар бойынша кейінге қалдырылған салықтар салық және бухгалтерлік есепке алудағы негізгі құралдардың амортизацияның түрлі мөлшерлемелері мен негізгі құралдардың құнсыздануынан болған салық және бухгалтерлік базалардың арасындағы айырманы құрайды.

Кейінге қалдырылған салықтың активі, болашақта салық салынған кірістің пайда болу ықтималдығына, біршама активтің пайдаланылуына байланысты көрсетілген дәрежеде танылады. Мерзімі кейінге қалдырылған салықтың активтері солармен байланысты салық жеңілдіктердің жүзеге асырылу ықтималдығы болмайтын дәрежеде азайтылады.

35. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАРМЕН ЖАСАЛҒАН МӘМІЛЕЛЕР

Егер тараптың бір жағы екінші жақты бақылай алса немесе қаржылық не операциялық шешім қабылдаған кезде екінші жаққа едәуір әсер етсе, «Байланысты тараптар туралы ақпараттар ашуға» ҚЕХС (IAS) 24 сәйкес тараптар байланысты деп саналады. Әр байланысты тараппен болуы мүмкін қатынасты бағалаған кезде тек заңдығына ғана емес, қарым-қатынастың мәніне де назар аударылады.

Байланысты тараптармен жасалған мәмілелер тараптар арасында келісілген, байланысты және кейбір реттелетін қызметтерді есепке алмағанда үшінші тарапқа қолданылатын тарифтермен берілетін, нарық мөлшерлемесі бойынша жүзеге асырылмаған жағдайларда жүзеге асырылған.

Келесі кестелерде 2022 және 2021 жылдары байланысты тараптармен жасалған мәмілелердің жалпы сомасы мен 2022 және 2021 жылдардағы 31 желтоқсанына тиісті сальдо көрсетілген.

Байланысты тараптардан сауда және өзге де дебиторлық берешек келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	Ескертпе	2022 жылғы 31 желтоқсан	2021 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптардың сауда және өзге де дебиторлық берешегі			
Самұрық-Қазына жалпы бақылауындағы кәсіпорындардың сауда дебиторлық берешегі		2.496.916	949.952
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындардың сауда дебиторлық берешегі		1.540.699	1.169.519
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындардың сауда дебиторлық берешегі		128.769	104.087
Байланысты тараптардың сауда дебиторлық берешектің жиыны	12	4.166.384	2.223.558
ҚМГ мен Самұрық-Қазына жалпы бақылауындағы кәсіпорындардың өзге де дебиторлық берешегі		509	509
Байланысты тараптардың өзге де дебиторлық берешектің жиыны	12	509	509
Минус: күтілетін несиелік шығындар бойынша резерв		(4.337)	(6.175)
Жиыны		4.162.556	2.217.892

Байланысты тараптарға берілген алғытөлемдер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	Ескертпе	2022 жылғы 31 желтоқсан	2021 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптарға берілген алғытөлемдер			
Самұрық-Қазына жалпы бақылауындағы кәсіпорындарға берілген алғытөлемдер		1.017	1.069
Байланысты тараптарға берілген алғытөлемдер жиыны	13	1.017	1.069

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**35. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАРМЕН ЖАСАЛҒАН МӘМІЛЕЛЕР (жалғасы)**

Байланысты тараптар алдында сауда және өзге де кредиторлық берешек келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	Ескертпе	2022 жылғы 31 желтоқсан	2021 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптар алдында тауарлар мен қызметтер үшін кредиторлық берешек			
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындар алдында кредиторлық берешек		1.692.719	2.059.872
Самұрық-Қазына жалпы бақылауындағы кәсіпорындар алдында кредиторлық берешек		373.766	482.390
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындар алдында кредиторлық берешек		8.917	11.545
Байланысты тараптар алдында тауарлар мен қызметтер үшін сауда кредиторлық берешектің жиыны	21	2.075.402	2.553.807

Байланысты тараптардан алдындағы сатып алушылармен шарттар бойынша міндеттемелер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	Ескертпе	2022 жылғы 31 желтоқсан	2021 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптар сатып алушылармен шарттар бойынша міндеттемелер			
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындардан алынған алғытөлемдер		14.445.342	10.905.582
Самұрық-Қазына жалпы бақылауындағы кәсіпорындардан алынған алғытөлемдер		200.544	169.560
Байланысты сатып алушылармен шарттар бойынша міндеттемелер жиыны	23	14.645.886	11.075.142

Байланысты тараптар алдында өзге де ағымдағы міндеттемелер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	Ескертпе	2022 жылғы 31 желтоқсан	2021 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптар алдында мұнай көлік экспедициясы қызметтері үшін берешек			
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындар алдында мұнай көлік экспедициясы қызметтері үшін берешек		8.039.904	8.873.343
Байланысты тараптар алдында мұнай көлік экспедициясы қызметтері үшін берешектің жиыны	26	8.039.904	8.873.343
Негізгі басқарушы қызметкерлерге сыйақылар бойынша берешек			
Негізгі басқарушы қызметкерлерге сыйақылар бойынша берешек		68.028	26.649
Негізгі басқарушы қызметкерлерге сыйақылар бойынша берешек жиыны		68.028	26.649
Байланысты тараптар алдында өзге де міндеттемелердің жиыны		8.107.932	8.899.992

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**35. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАРМЕН ЖАСАЛҒАН МӘМІЛЕЛЕР (жалғасы)**

Компанияның байланыс тараптармен 31 желтоқсанда аяқталатын жыл бойы жасалған мәмілелері келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін	
	2022 жыл	2021 жыл
Байланыс тараптарға сату		
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындарға көрсетілген негізгі қызметінен түскен түсім	107.940.274	110.911.041
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға көрсетілген негізгі қызметінен түскен түсім	14.862.954	10.807.469
Самұрық-Қазына жалпы бақылауындағы кәсіпорындарға көрсетілген негізгі қызметінен түскен түсім	8.874.320	7.519.497
Еншілес ұйымға көрсетілген негізгі қызметінен түскен түсім	814.952	805.240
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындарға көрсетілген өзге де қызметінен болған кіріс	113.402	3.297
Самұрық-Қазына жалпы бақылауындағы кәсіпорындарға көрсетілген өзге де қызметінен болған кіріс	110.700	22.351
Еншілес ұйымдарға көрсетілген өзге де қызметінен болған кіріс	43.334	7.993
Жиыны	132.759.936	130.076.888

ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындардың негізгі қызметінен болған түсім мұнай тасымалдау бойынша көрсетілетін қызметтермен байланысты.

Байланысты тараптардан сатып алынған қызметтер мен активтер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін	
	2022 жыл	2021 жыл
Байланысты тараптардан сатып алу		
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындарынан қызметтерді сатып алу	7.686.142	5.587.009
Самұрық-Қазына жалпы бақылауындағы кәсіпорындарынан қызметтерді сатып алу	2.862.359	2.005.002
Еншілес ұйымнан қызметтерді сатып алу	599.597	685.866
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарынан қызметтерді сатып алу	103.924	83.678
Еншілес ұйымнан қорларды сатып алу	1.239.525	3.290.152
Еншілес ұйымнан негізгі құралдарды сатып алу	659.131	2.664.513
Самұрық-Қазына және ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындардан қорларды сатып алу	529	14.991
Жиыны	13.151.207	14.331.211

Байланысты тараптарға ақша ағыны келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	Ескертпе	31 желтоқсанға аяқталған жыл үшін	
		2022 жылғы	2021 жылғы
Байланысты тараптарға ақша ағыны			
ҚМГ дивидендтерін төлеу	19	(9.000.473)	(45.694.709)
Еншілес ұйымның жарғылық капиталына салым	8	(6.100.000)	(14.600.000)
Алынған дивидендтер	9	7.636.855	1.800.000
Жиыны		(7.463.618)	(58.494.709)

2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін негізгі басқарушы қызметкерлерге есептелген сыйақының жалпы сомасы 739.172 мың теңге (2021 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін: 740.492 мың теңге). Басты қызметкерлерге төлемдер негізінен келісімшарттар және Компанияның ішкі ережелерімен белгіленген еңбекақы және сыйақылар бойынша шығыстардан тұрады.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**36. ЫҚТИМАЛ ЖӘНЕ ШАРТТЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР****Қызмет жүргізу шарттары**

Нарықтық экономиканың талаптарына сәйкес болатын, Қазақстан экономикалық реформалар және өзінің құқықтық, салық және әкімшілік инфрақұрылысын дамытуды жалғастыруда. Қазақстан экономикасының тұрақтылығы осы реформалардың жүзеге асырылуынан және экономикалық, қаржылық және ақша-кредит саясаты саласындағы Үкімет қабылдаған шаралардың тиімділігіне тәуелді.

Шикі мұнай бағасының құбылмалығы және қазақстандық теңгенің құнсыздануы Қазақстан экономикасына айтарлықтай теріс әсер етуі жалғастырылды. Басқа да факторлармен бірге осы факторлардың жиынтығы капиталдың қол жетімділігінің төмендеуіне, капитал құнының артуына, инфляцияның өсуіне және экономикалық өсуіне қатысты белгісіздікке әкелді. Компания басшылығы қазіргі жағдайда Компанияның экономикалық тұрақтылығын қамтамасыз ету үшін тиісті шаралар қабылдайтынын айтты.

Коронавирустық пандемия (Covid-19)

2020 жылдың наурыз айында Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымы Covid-19 коронавирусының жаңа түрінің өршуін пандемия деп жариялады. Пандемияға жауап ретінде Қазақстан билігі Covid-19 таралуын болдырмау және оның салдарын жеңілдету үшін саяхатқа тыйым салу мен шектеулер, карантиндер, өзін-өзі оқшаулау және коммерциялық қызметке шектеулер, соның ішінде бизнесті жабу сияқты бірқатар шаралар қабылдады. Жоғарыда аталған шаралардың кейбірі кейіннен жеңілдетілді, алайда 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша мемлекеттік органдар 2023 жылы вирустың ықтимал жаңа түрлеріне қосымша шектеулер енгізеді деген қауіп әлі де бар.

Компания басшылығының пікірінше, жеке қаржылық есептілікті шығарған күні бұл оқиға активтер мен міндеттемелерді бағалауға айтарлықтай әсер еткен жоқ.

Украина территориясындағы соғыс

2022 жылы басталған Украина аумағындағы соғыс қаржылық есептілікке әсер ететін ҚЕХС есебінің бірқатар ерекшеліктерінің пайда болуына әкелді. Көптеген елдер қазірдің өзінде жекелеген ресейлік заңды тұлғалар мен Ресей азаматтарына жаңа санкцияларды енгізді және енгізуді жалғастыруда. Қалыптасқан жағдай, сондай-ақ тауар бағасының, валюта бағамының ықтимал ауытқуы, импорт пен экспорттың шектеулері, жергілікті материалдар мен қызметтердің қол жетімділігі және жергілікті ресурстарға қол жетімділік Ресей Федерациясының немесе Украинаның аумағында айтарлықтай қызмет көлемін жүзеге асыратын немесе аталған елдермен айтарлықтай байланысы бар компанияларға тікелей әсер етеді. Соғыстың өзі және оның тікелей немесе жанама салдары соғысқа қатысушы елдерге тікелей қатысы бар компанияларға ғана әсер етпеуі мүмкін, мысалы, тауар бағалары мен валюта бағамдарының ауытқуы, сондай-ақ ұзаққа созылған экономикалық құлдырау нәтижесінде.

Соғысты жалғастырудың және жаңа санкциялар енгізудің жалпы әсері белгісіз болып қалады. Ағымдағы экономикалық жағдайдың ұзақ мерзімді салдарын болжау қиын, ал басшылықтың ағымдағы күтулері мен бағалаулары нақты нәтижелерден өзгеше болуы мүмкін.

Салық салу

Қазақстандық салық салу заңнамасы және нормативтік-құқықтық актілері әрдайым өзгерістер мен әр түрлі түсіндірмелердің мән-мағынасы болады. Жергілікті, облыстық және ұлттық салық органдарының әр түрлі пікірлері болатын жағдайлары сирек емес, соның ішінде кірістердің, шығыстардың және қаржылық есептіліктің басқа да баптары ҚЕХС-ке сәйкес есепке алу туралы пікірлері бар. Қазақстанда қолданыстағы заңдардың негізінде анықталған құқық бұзушылыққа қолданылатын айыппұл мен өсімпұл жүйесі өте қатаң.

Санкциялар, әдетте, қосымша есептелген салық сомасының 80% мөлшеріндегі айыппұлды және әрбір өткізіп алған күн үшін Қазақстан Республикасының Ұлттық банкімен белгіленген ресми қайта қаржыландыру ставкасының 1,25 еселенген мөлшерінде есептелген өсімақыны құрайды.

Нәтижесінде, айыппұл мен өсімпұл сомалары кез келген есептелген салықтың туындысы болуы мүмкін. Салық салу кезеңдері тексерудің алдындағы жылдың күнтізбелік бес жыл мөлшерінде салық органдары тексеру үшін қол жетімді болады. Белгілі жағдайларда тексерулер бұдан ұзақ мерзімді қамтуы мүмкін.

Қазақстандық салық салу жүйесіне тән белгісіздік нәтижесінде салық, айыппұлдық ықпалшара мен өсімпұл сомасы, егер ондайлар болса, қазіргі уақытқа дейін шығысқа жатқызатын және 2022 жылдың 31 желтоқсанына есептелген соманы асып кетуі мүмкін. Басшылық 2022 жылдың 31 желтоқсанына қолданыстағы заңнамаға түсінік беру тиісті деп есептейді және салық бойынша тек осы жеке қаржылық есептілікте көрсетілгендерді алмағанда Компанияның ұстанымы расталады деген ықтимал бар.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

36. ЫҚТИМАЛ ЖӘНЕ ШАРТТЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР (жалғасы)**Салық салу (жалғасы)***Трансфертті баға белгілеу бойынша бақылау*

Қазақстанда трансфертті баға белгілеу бойынша бақылау кең масштабта таралған және халықаралық бизнеске тура немесе жанама қатысты көптеген операцияларына қолданылады, бұл ретте операция қатысушылары байланысты тараптар болатындығына немесе болмайтындығына назар аудармайды. Трансфертті баға белгілеу бойынша заңнама операцияларға қолданылатын салықтар, «ұзартылған қол» принципі бойынша белгіленген нарық бағаларының негізінде есептелгенін талап етеді.

Трансферттік баға белгілеу туралы заң толық емес және заңның кейбір ережелеріне байланысты прецедентті жағдайлары бар. Оның үстіне, заңда толық нұсқауы жоқ. Нәтижесінде, операцияның әралуан түріне қолданылатын трансфертті баға белгілеу бойынша бақылауды іске асыру реттелмеген.

Қазақстанның трансфертті баға белгілеу туралы заңнамасына байланысты белгісіздіктің болуы салық органдарының Компанияның ұстанымынан бөлек ұстанымды қабылдауына әкелу қауіптілігі бар, ол өз кезегінде 2022 жылғы 31 желтоқсанға қосымша салықтар, айыппұлдар мен өсімпұлдар тудыруы мүмкін.

Басшылық 2022 жылдың 31 желтоқсанда қолданыстағы заңнамаға түсінік беру дұрыс деп санайды және салық бойынша Компания ұстанымы құпталады деген ықтимал бар.

Қоршаған ортаны қорғау бойынша міндеттемелер

Қазақстанда қоршаған ортаны қорғау бойынша заңнама даму үрдісі үстінде, сондықтан үнемі өзгерістерге шалдығады. Заңнаманың өзгеруі нәтижесінде пайда болған ықтимал міндеттемелер шынайы бағалана алмайды. Ағымдағы заңнамаға сәйкес, басшылық Компанияның осы жеке қаржылық есептілікте көрсетілгендерді қоспағанда, қаржылық жағдайына және оның қызметінің нәтижесіне едәуір теріс әсер ететін мүмкін әлде ықтимал міндеттемелер болмайды деп есептейді (4, 25-ескерітпелер).

Сақтандыру мәселелері

Қазақстан Республикасында сақтандыру саласы даму сатысында, сондықтан әлемнің басқа өңірлерінде таралған сақтандырудың көптеген нысандары бізде әлі қол жетімді емес.

Компания, үшінші тұлға алдында Компанияның немесе оның қызметіне жататын объектілерде болған апаттан мүлікке немесе қоршаған ортаға залал келтірілгені үшін жауапкершілік артатын мүлікті сақтандырады.

Шарттық міндеттемелер

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның негізгі құралдар мен құрылыс қызметтерін 77.008.349 мың теңгеге (2021 жылғы 31 желтоқсан: 49.049.831 мың теңге) сатып алуға шарттық міндеттемелері болған. Бұл шарттық міндеттемелер инвестициялық бағдарламаның бөлігі болып табылады.

Компанияның инвестициялық бағдарламасы бойынша міндеттемелер

2020 жылғы қарашада Қазақстан Республикасы Энергетика министрлігі мен ТМРК-нің бірлескен бұйрығымен 2021-2025 жылдарға арналған инвестициялық бағдарлама бекітілді, оған сәйкес Компанияда 2021 жылдан бастап 2025 жылға дейін жалпы сомасы 214,2 миллиард теңгеге инвестициялық бағдарламаны орындау міндеттемесі бар. 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша инвестициялық бағдарламасын орындау қалдығы 153 миллиард тенге құрайды.

37. ҚАРЖЫЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ МАҚСАТЫ МЕН САЯСАТЫ

Компанияның негізгі қаржылық міндеттемелері құрамына сауда және өзге де кредиторлық берешектер кіреді. Көрсетілген қаржы құралдары ең бастысы Компанияның шаруашылық қызметіне қаржыландыруды тарту үшін қолданылады. Компанияның тікелей шаруашылық қызметінің нәтижесінде пайда болатын сауда дебиторлық берешегі, ақша мен ақша баламалары бар.

Компания несиелік тәуекелден, валюталық тәуекелден және өтімділік тәуекелден тұратын нарық тәуекеліне бейім.

Компания басшылары шолу жасайды және осы тәуекелдерді басқару үшін қабылданатын келесі шараларды бекітеді.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**37. ҚАРЖЫЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ МАҚСАТЫ МЕН САЯСАТЫ (жалғасы)****Несиелік тәуекел**

Компанияның мәмілелерді тек белгілі және несиені өтеуге қабілетті тараптармен жасайды. Компанияның саясатына сәйкес, коммерциялық несиенің шартына қарай сауда операцияларын жасауды қалайтын барлық клиент, несиелік тексеру рәсімінен өтуге жатады. Сондай-ақ, Компанияға берешекті қайтармау тәуекелін төмендетуде сенімділікті қамтамасыз ету үшін осындай сатып алушының дебиторлық берешегі үздіксіз мониторингке алынады. Тәуекелдің ең жоғары мөлшері дебиторлық берешектің теңгерімдік құны болады. Компанияда несиелік тәуекелдің маңызды шоғырлануы жоқ.

Компания ақша қаражаттарын, салымдарды қазақстандық банктерде орналастырады (16, 17-ескертпелер). Компанияның басшылығы төтенше несиелік тәуекелдерді алып тастау мақсатында осы банктердің кредиттік рейтингін мерзімді түрде қарайды. ҚЕХС (IFRS) 9-ға сәйкес Компания кредиттік мекемелердегі қаражаттарға несиелік залалдар резервін таниды.

Келесі кестеде «Moody's», «Fitch Ratings» және «Standard & Poor's» агентіктерінің несиенің рейтингін қолдана отыра есепті күнге банк салымдары мен ақша қаражаттары бойынша сомалар көрсетілген:

Мың теңгемен	Орналасқан жері	Рейтинг		2022 жылғы 31 желтоқсанға	2021 жылғы 31 желтоқсанға
		2022 жылғы 31 желтоқсанға	2021 жылғы 31 желтоқсанға		
Банки					
«Қазақстанның Халық Банкі» АҚ	Қазақстан	BBB-/Тұрақты	BB+/Тұрақты	30.473.836	12.639.252
«ForteBank» АҚ	Қазақстан	BB-/Тұрақты	B+/Тұрақты	25.061.488	16.309.521
«Altyn Bank» АҚ (ЕБ China Citic Bank Corporation Ltd)	Қазақстан	BBB-/Тұрақты	-	18.040.641	-
«Москоммерцбанк» КБ	Ресей	-	-	4.159	-
«Росбанк» ЖАҚ	Ресей	-	-	2.342	-
«Сбербанк» АҚ ЕБ	Қазақстан	-	BBB-/Тұрақты	-	14.740.294
«Сбербанк России» АҚ	Ресей	-	Вaa3	-	5.832
Итого				73.582.466	43.694.899

Өтімділік тәуекел

Ағымдағы өтімділікті жоспарлау құралын қолдана отыра, Компания ақша қаражаттарының тапшылық тәуекелдігіне бақылау жасайды. Осы құралдың көмегі арқылы қаржылық инвестициямен және қаржы активтерімен байланысты төлем мерзімі (мысалы, дебиторлық берешек, басқа да қаржы активтері), сондай-ақ операциялық қызметтен болатын болжамды ақша ағымдары талданады.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**37. ҚАРЖЫЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ МАҚСАТЫ МЕН САЯСАТЫ (жалғасы)****Өтімділік тәуекел (жалғасы)**

Келесі кестеде 2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Компанияның қаржылық міндеттемелері бойынша осы міндеттемелерді өтеу мерзіміне қарай шарттық дисконтталмаған төлемдер туралы ақпарат берілген.

<i>Мың теңгемен</i>	Сұраныс бойынша	1 жылдан кем	1 жылдан 2 жылға дейін	2 жылдан 5 жылға дейін	5 жылдан артық	Жиыны
2022 жылғы 31 желтоқсанға						
Сауда және өзге де кредиторлық берешектер	-	17.823.372	-	-	-	17.823.372
Жалдау бойынша міндеттемелер	-	982.343	104.238	100.301	383.611	1.570.493
Жиыны	-	18.805.715	104.238	100.301	383.611	19.393.865
2021 жылғы 31 желтоқсанға						
Сауда және өзге де кредиторлық берешектер	-	16.459.803	-	-	-	16.459.803
Жалдау бойынша міндеттемелер	-	1.434.031	216.564	79.630	384.927	2.115.152
Жиыны	-	17.893.834	216.564	79.630	384.927	18.574.955

Валюталық тәуекелдік

Валюталық тәуекелдікке ұшырайтын, шетел валютасымен көрсетілген активтер мен міндеттемелердің жалпы сомасы төменгі кестеде берілген.

<i>Мың теңгемен</i>	АҚШ доллары	Ресей рублі	Жиыны
2022 жылғы 31 желтоқсанға			
Активтер	4.439.439	34.932	4.474.371
Міндеттемелер	17.766	4.353	22.119
2021 жылғы 31 желтоқсанға			
Активтер	21.377.577	32.061	21.409.638
Міндеттемелер	25.569	7.880	33.449

Компанияның операцияларымен байланысты валюталық тәуекелдерді төмендетуге ықпал ететін Компанияда ресми құралдар жоқ.

Келесі кестеде Компанияның салық салғанға дейінгі пайдаға (активтер мен міндеттемелердің әділ құнындағы болуы мүмкін өзгерістерге байланысты) өзге көрсеткіштердің тұрақтылығы жағдайында АҚШ доллары, ресей рублі мен еуро айырбас бағамының болуы мүмкін өзгерістеріне сезімталдығы көрсетілген. Компанияның меншік капиталына әсері аз.

<i>Мың теңгемен</i>	Валюта айырбас бағамының ұлғаюуы/ төмендеуі	Салық салғанға дейінгі пайдаға әсер
2022 жыл		
АҚШ доллары	+21,00%	928.579
	-21,00%	(928.579)
Ресей рублі	+22,05%	6.743
	-22,05%	(6.743)
2021 жыл		
АҚШ доллары	+13,00%	2.775.761
	-10,00%	(2.135.201)
Ресей рублі	+13,00%	3.144
	-13,00%	(3.144)

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

37. ҚАРЖЫЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ МАҚСАТЫ МЕН САЯСАТЫ (жалғасы)**Капиталды басқару**

Капиталды басқаруға байланысты Компанияның негізгі мақсаты тұрақты несие төлеу қабілетін қамтамасыз ету және Компания қызметін жүргізу үшін капиталдың барабар деңгейі мен акционердің пайдасын барынша көбейту. Компания капиталдың құрылымын басқарады және экономикалық жағдайдың өзгеруіне сәйкес оны өзгертеді. Компания капитал құрылымын сақтау немесе өзгерту мақсатында дивидендтерді төлеу мөлшерін реттей алады, акционерге капиталды қайтара алады немесе жаңа акцияларды шығара алады.

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанында аяқталатын жылдарда объектілерде, саясатта және капиталды басқару үдерістерінде өзгерістер болған емес.

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Компанияда айтарлықтай берешек сомасы болған жоқ. Компания есепті күнге берешектен асатын елеулі ақша қаражатына ие.

Қаржы құралдарының әділ құны

Ақша қаражаттардың, банктердегі салымдардың, сауда және өзге де дебиторлық берешектің, сауда және өзге де кредиторлық берешектердің және басқа да қаржылық міндеттемелердің теңгерімдік құны қаржы құралдары дерегінің қысқа мерзімді болғанына орай олардың әділ құнына шамамен тең.

38. ЕСЕП БЕРУ КҮНІНЕН KEЙІНГІ ОҚИҒАЛАР

2023 жылғы 17 қаңтарда Компания Директорлар кеңесінің 2022 жылғы 9 қыркүйектегі шешімі негізінде Магистральдық Суағызғысы жарғылық капиталына 600.000 мың теңге мөлшерінде қосымша салым енгізді.

2023 жылғы 6 наурызда АҚШ долларының айырбас бағамы ҚҚБ сессиясының қорытындысы бойынша 432,83 теңгені құрады.